

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
709

Subotica, 18. studenoga 2016. Cijena 50 dinara

Zajednice i mediji novog vremena

Zoran Đerić:
Nema recepta

Lokalni mediji
u Apatinu i Siđu

Interliber –
Čar egzotike i neznanja

INTERVJU
Aleksej Kišjuhas

Šokadija u Srbiji

SADRŽAJ

AKTUALNO

4

ANI FRANCIŠKOVIĆ PRVO MJESTO

TEMA

8

Iz povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata (IV.)
**PODRUŽNICE SPORTSKIH HRVAT-
SKIH ORGANIZACIJA U BAČKOJ
IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA**

TEMA

16-17

Mijenja li se slika vojvođanske poljoprivrede?
MALINJACI NA PLODNOJ CRNICI

RAZGOVOR

19

Mihajlo Skenderović, predsjednik udruge *Stopa*
**NAŠ PROJEKT USPJEŠNO ŽIVI VEĆ
DESET GODINA**

KULTURA

32-33

Terensko istraživanje studenata etnologije iz
Zagreba u šokačkom Podunavlju
U SREDIŠTU ŽIVOTA

SPORT

51

Ivan Đanić, šahist ŠK *Vulkanprotektor*, Apatin
I SEBE IZNENADIO

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić, Martin Bačić, Josip Stantić, Ladislav
Suknović, Petar Pifat, Antun Borovac, Andrej
Španović, Josip Dumenžić, Thomas Šujić**DIREKTOR**Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs**GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:**

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK**GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

LEKTORI: Jelena Dulić Bako
Zlatko Romić**REDAKCIJA:**Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)**ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:**

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA: Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarijec.rs)**FOTOGRAFIJE:**

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA: Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)**KOMERCIJALISTICA:**

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** *Sajnos* doo Novi SadList je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Tuljani i eskimi

Prošloga tjedna u Novom Sadu održana je peta konferencija posvećena manjinskim i lokalnim medijima. Bila je to još jedna prilika da se govori o sadašnjosti i budućnosti manjinskih medija i, kao i svaki puta, jedno od pitanja koje se provlačilo je bilo i što su to manjinski mediji i kakvi trebaju biti. Kao što to obično biva, čula su se različita mišljenja. Jedan govornik kazao je kako manjinsko novinarstvo ne postoji već postoji samo novinarstvo. Odnosno da su manjinski mediji – mediji kao i svi drugi. Drugi su pak govornici istaknuli kako

manjinski mediji osim uloge informiranja imaju još niz drugih uloga, među kojima su najznačajnije uloge vezane uz očuvanje jezika, kulture, tradicije... Drugim riječima, da su jedan od najvažnijih identitetskih resursa nacionalnih zajednica koji čuvaju i promoviraju materinji jezik, povezuju teritorijalno disperzirane zajednice, ohrabruju manjine da koriste aktivnije svoja prava i povećavaju vidljivost i prestiž jedne zajednice. Govorilo se i o novim medijima kao i o novinarima amaterima i profesionalcima. U jednome su se svi složili a to je da, premda su nove tehnologije donijele »demokraciju« i mogućnost da svatko može objavljivati što god želi bez obzira na kvalitetu i istinitost objavljenoga, ako manjinski mediji žele opstati i razvijati se, moraju ih kreirati i u njima raditi profesionalni novinari.

Među ostalim čuli smo na konferenciji od potpredsjednika pokrajinske Vlade da će AP Vojvodina nastaviti s financiranjem manjinskih tjednika na osam jezika barem u iznosu kao što je to bilo i ove godine a da će se za projektno financiranje, kao i za medije na srpskom jeziku izdvajati značajnija sredstva. Ova, svakako dobra vijest će vjerujem obradovati sve naše čitatelje. Ipak, možda neće baš sve. Naime, proteklih godina čula su se razmišljanja od nekih predsjednika udruga kako novce koje dobija ustanova *Hrvatska riječ* treba od nje oduzeti i razdijeliti udrugama. To je samo jedna od nazovi »ideja« koje govore da oni koji ih predlažu ili nemaju pojma o tome što govore ili su zlonamjerni. Naime, kao što je poznato, sustav manjinskih prava i financiranje ostvarivanja tih prava u oblasti kulture, obrazovanja, informiranja i uporabe jezika određuje prije svega država uz manji ili veći utjecaj manjina, odnosno njihovih političkih predstavnika. Isto kao što država određuje i izborni sustav za nacionalno-manjinska vijeća, smatrali ga dobrim i pravednim ili ne. I taj sustav, koji vrijedi za sve manjine, se može mijenjati samo političkim mehanizmima. Nadamo se i da hoće i da će se sustav unaprijediti.

No, da se vratimo pitanju financiranja. Znamo da niti jedan profesionalan manjinski medij, koji ima vrlo ograničeno tržište, ne može opstati bez stabilnog sustava financiranja, što Pokrajina omogućuje. S druge strane, činjenica je da za sada sustav financiranja manjinskih udruga kulture i manifestacija nije riješen na sustavan način i sredstva do kojih mogu doći udruge su veoma oskudna. I upravo zbog toga se politički predstavnici hrvatske manjine zalažu da se i to pitanje riješi na sustavan način, kao što je to riješeno u Mađarskoj ili Hrvatskoj na primjer. Nadamo se da će u tome uspjeti uz predstavnike i drugih manjina naravno i da će se u budućnosti osigurati značajnija i redovita sredstva za udruge i manifestacije. Do toga, međutim, neće i ne treba doći tako što će se oduzeti institucijama a da bi se dalo udrugama. I do toga neće doći tako što ćemo gledati zavidljivim okom na sredstva koja se osiguravaju institucijama. Umjesto toga, korisnije je zagovarati na svim mjestima i prigodama izmjenu sustava koji nas dovodi do one situacije poznate pod izrekom »malo tuljana, a puno eskima«.

J. D.

Ani Francišković prvo mjesto

Na međunarodnom fotografskom natjecanju koji je raspisala Udruga Hrvatsko-talijanski mozaik iz Rima, u suradnji s Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Ana Francišković** iz Subotice osvojila je prvo mjesto. Osvojenu nagradu, fotoaparat u vrijednosti od 5.000 kn, Ani je uručio predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** u ponedjeljak, 13. studenoga.

Ana je učenica 8. h razreda OŠ *Matko Vuković* iz Subotice, a nagrađena fotografija je snimljena u Maloj Bosni te nosi naziv *To je zemlja dide mog, ja ostajem na njoj*.

»Fotografirala sam na salašu majke i dide, na kojem volim provoditi slobodno vrijeme. Na fotografiji je njiva, a u krupnom planu je drvo i kokoška. Nisam ni pomislila da ću nešto osvojiti, a naročito ne prvo mjesto. Jako sam sretna zbog nagrade«, kaže nam nagrađena koja je, kako kaže, zaljubljena u fotografiju i to joj je najdraži hobi, te planira svoje obrazovanje nastaviti u tom smjeru.

Slaven Bačić čestitao je Ani ne samo na osvojenoj nagradi, nego i na naslovu koji je dala fotografiji. Također je i pozdravio njezin, i angažman njezine obitelji, u hrvatskoj zajednici.

J. D. B.

Zlatna medalja za poslovni plan

Melita Bašić Palković iz Subotice, studentica IV. godine Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, osvojila je Zlatnu medalju na natjecanju u pisanju studentskih poslovnih planova pod nazivom *Budi uzor*. Ove godine natjecanje je održano u Zagrebu u sklopu sajma *Interliber*, u paviljonu za inovacije.

Bašić je u 3 minute prezentirala svoj poslovni plan koji nosi naziv *Wise Choice* i nakon toga odgovarala u također tri minuta pitanja stručnog žirija.

»Poslovni plan sam napisala zajedno s prijateljem **Davorom Lamešićem** i prvi puta

ga predstavila u lipnju na Osječkom ljetu mladih, a nakon toga na prijedlog profesora sam se prijavila i na ovaj natječaj. U poslovnom planu je riječ o proizvodnji haskapa, to je voćna vrsta teksture slične kiviju a okusom podsjeća na borovnicu. U Hrvatskoj haskap još nije poznat kao kultura i koliko znam proizvodi ga samo jedan čovjek na 2 ha. Moj plan je uzgajati haskap i preraditi ga u sušene bobice od haskapa i razne vrste čajeva i aroma«, kaže Melita Bašić Palković.

Ivan Ušumović novi direktor

Na sjednici Upravnog odbora NIU *Hrvatska riječ*, održanoj 15. studenoga, donijeta je odluka o imenovanju **Ivana Ušumovića** diplomiranog ekonomista za direktora ove ustanove. Na sjednici je bila prisutna predsjednica Upravnog odbora **Vesna Prčić**, kao i članovi: **Martin Bačić**, **Josip Stantić**, **Ladislav Suknović**, **Petar Pifat**, **Antun Borovac**, **Josip Dumendžić** i **Thomas Šujić**. Na dužnost direktora Ivan Ušumović stupa 1. siječnja 2017. godine.

Strategije obrazovanja na javnoj raspravi

Ovaj tjedan započele su javne rasprave nacрта Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji. U ponedjeljak, 14. studenog, održana je javna rasprava u Tavankutu kojoj je prisustvovalo dvadesetak zainteresiranih. Među prisutnima bili su i djelatnici OŠ *Matija Gubec* Tavankut, predstavnici roditelja te drugi zainteresirani za pitanje obrazovanja na hrvatskom jeziku. Uz riječi pohvale što je Strategija ugledala svjetlo dana, izneseni su i vrlo konstruktivni prijedlozi glede uporabe termina hrvatski naspram materinskog jezika. U utorak, 15. studenog, održane su dvije javne rasprave u Monoštoru i Sonti kojima je prisustvovao manji broj predstavnika škola i institucija, ali je rasprava završila u pozitivnom ozračju i želi da se zajednica okupi oko istog cilja, te udruži u rješavanju izazova s kojima se trenutačno suočava.

Pozivamo sve zainteresirane i one koji žele na konstruktivan način pridonijeti da se priključe, bilo putem slanja sugestija na mail obrazovanje@hmv.org.rs ili sudjelovanjem na predstojećoj javnoj raspravi. Nacrt Strategije se može naći na sajtu Hrvatskog nacionalnog vijeća kao i na Facebook stranici HNV Srbija. Prezentacija sumiranih podataka, rezultati ispitivanja javnog mnijenja kao i strategijski plan slijede na još jednoj javnoj raspravi u petak, 18. studenog, u 18 sati u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća, Preradovićeve 13, u Subotici.

Predsjednik DSHV-a na Danu Vukovarsko-srijemske županije

Na dan svetog Martina, 11. studenoga, zaštitnika Županije, nizom je priredaba obilježen Dan Vukovarsko-srijemske županije, na kojemu je kao službeni gost prisustvovao i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov**.

Nakon što su, od strane najviših državnih, županijskih i gradskih vlasti, položeni vijenci na vinkovačkom groblju za sve poginule branitelje i nestale s područja Vukovarsko-srijemske županije u Domovinskom ratu, u crkvi sv. Euzebija i Polonija umirovljeni đakovačko-srijemski nadbiskup msgr. **Marin Srakić** za istu je nakanu služio svetu misu. Uslijedila je, u prisutnosti brojnih gostiju, svečana sjednica Skupštine Vukovarsko-srijemske županije u prepunoj dvorani Gradskog kazališta *Joza Ivakić*.

Najprije se prisutnima obratio predsjednik Skupštine Vukovarsko-srijemske županije **Antun Žagar**, a zatim i župan **Božo Galić**. U svojem je obraćanju župan Galić naveo brojna postignuća koja su ostvarena u proteklih godinu dana u Vukovarskoj-srijemskoj županiji na gospodarskom, kulturnom, sportskom i na planu međunarodne suradnje, te istaknuo i izazove pred kojima se Županija nalazi. Župan Galić se posebno osvrnuo na položaj nacionalnih zajednica, osobito srpske, na teritoriju Županije. U tom je kontekstu istaknuo pozitivne primjere što Županija čini na planu ostvarivanja prava tamošnjih Srba, uz uvjerenje da će i lokalne vlasti u Srbiji tamo gdje Hrvati žive u većem broju činiti isto, osobito kada je riječ o financiranju njihovih kulturnih aktivnosti. On je također obećao pomoći Hrvatima u Vojvodini kada je riječ o prekograničnim programima suradnje, o čemu će više biti riječi na skorašnjem radnom susretu Hrvata iz Vojvodine i predstavnika Vukovarsko-srijemske županije, što je dogovorio s predsjednikom DSHV-a.

Žigmanov se na marginama susreta nakratko sastao i s dožupanom iz reda srpske zajednice **Đorđem Ćurčićem**, te porazgovarao i s ministricom regionalnog razvoja i EU fondova u Vladi Hrvatske **Gabrijelom Žalac**. Srdačan je susret bio Žigmanova i s generalnim konzulom Srbije u Vukovaru **Živoradom Simićem**.

Otežano sudjelovanje u donošenju odluka

U petak, 11. studenog, u Domu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Subotici, uz prisutnost većine vijećnika iz svih područja Vojvodine, održana je IV. sjednica Vijeća DSHV-a.

Najprije su vijećnici raspravljali o izvješćima predsjednika podružnica DSHV-a Podunavlje, Sombor i Subotica s održanih sjednica Odbora podružnica na kojima je bilo riječi o postizbornim političkim konstelacijama, osvojenim pozicijama DSHV-a u strukturama novih vlasti, te posljedicama na društveni i politički položaj Hrvata u lokalnim zajednicama. U izvješćima i raspravi je konstatirano da predstavnici DSHV-a u lokalnim samoupravama, s obzirom na predizborne koalicijske saveze i rezultate lokalnih izbora, nisu u mogućnosti sudjelovati u procesima donošenja odluka, što za posljedicu ima pogoršanje društvenog položaja Hrvata. To osobito vrijedi u onim lokalnim samoupravama gdje Hrvati čine značajniju manjinu.

Na sjednici je u raspravi vijećnika posebno ukazano na problem što je u malom broju lokalnih samouprava formiran Savjet za

međunarodne odnose, zakonom utvrđeno institucionalno tijelo za rješavanja manjinskih pitanja na lokalnoj razini. Na taj način je dodatno onemogućeno sudjelovanje Hrvata u procesima donošenja odluka. U raspravi je također istaknuto kako sadašnji model političke reprezentacije nacionalnih manjina ne sadržava elemente pravednosti, te da institut zajamčenih mandata i nadalje mora biti temeljni politički zahtjev DSHV-a kada je riječ o političkoj participaciji nacionalnih manjina, navodi se u priopćenju.

Vijeće DSHV-a donijelo je i zaključak kako se trebaju profilirati politike u pojedinim područjima djelovanja, kao što je poljoprivreda, ruralni razvoj, mladi... što bi trebalo pratiti i formiranje odgovarajućih komisija ili savjeta pri DSHV-u. Pohvaljeni su napor Podružnice Podunavlje na teritorijalnom širenju djelovanja DSHV-a, te je dana puna potpora formiranju nove mjesne organizacije u Apatinu. Također je ukazano i na potrebu daljnjega intenziviranja rada unutar organizacijskog djelovanja DSHV-a, zatim osnaživanja komunikacije prema članstvu, povećanje suradnje s drugim hrvatskim organizacijama i institucijama, većoj vidljivost DSHV-a u javnosti, te pokretanjem suradničke komunikacije spram novih vlasti u Hrvatskoj. O jednom dijelu navedenoga bit će uskoro održana i sjednica Predsjedništva DSHV-a, zaključeno je na sjednici Vijeća.

Hrvati iz Srbije na sjednici IO Hrvatske zajednice županija

Sjednici Izvršnog odbora Hrvatske zajednice županija, koordinacijskog tijela u kojemu sudjeluju župani svih županija u Hrvatskoj i predstavnik Grada Zagreba, koja je održana 10. studenog u Maloj županijskoj vijećnici u Vukovaru prisustvovali su kao specijalni gosti i predstavnici Hrvata u Vojvodini. Oni su došli na poziv Hrvatske zajednice županija kako bi pred-

vili društvenih položaj hrvatske zajednice u Srbiji, to jest Vojvodini, njihove probleme, izazove i potrebe.

Izaslanstvo je vodio predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić**, a s njim su bili i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i narodni zastupnik **Tomislav Žigmanov**, te posebna savjetnica predsjednika HNV-a **Jasna Vojnić**. Ukazavši na najvažnije značajke trenutnoga društvenog položaja Hrvata u Vojvodini, u svojem su predstavljanju posebnu pozornost posvetili izazovima s kojima se pripadnici zajednice susreću u područjima kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma.

Nakon predstavljanja, prisutni župani su u raspravi zaključili kako je Hrvatima u Vojvodini, osim materijalne, potrebna i politička potpora u vidu njihovog prisustva na ovim područjima, za što treba posebno iskoristiti resurse prekogranične suradnje. Na koncu, predstavnici hrvatske zajednice postigli su nekoliko dogovora vezanih za buduću suradnju po pitanju studijskih putovanja učenika, zatim donacija knjiga kao i pomoći oko adaptacije i proširenja prostornih kapaciteta vrtića u Aleksandrovu. Ostvareni kontakti pridonijet će efikasnijoj suradnji, te većoj potpori od strane regionalnih vlasti iz Hrvatske kao i Hrvatske zajednice županija.

ŠOKCI I BAŠTINA U MONOŠTORU

Od Berega do Bača

Jednom na godinu na zajedničkoj manifestaciji Šokci i baština, uvijek u drugom mjestu, šokački Hrvati prikazu dio onoga što rade i što na najbolji način predstavlja ono što oni jesu * Ova manifestacija pokazuje zajedničke napore hrvatskih udruga, ZKVH-a, HNV-a i Veleposlanstva Hrvatske, koje je pomoglo preko Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske

Dunav od granice s Mađarskom do Bača, a na tom potezu rastrkala se naselja šokačkih Hrvata. Od Berega do Bača nazvana jedinstvenim imenom šokačko Podunavlje. Stoljećima su tu Hrvati živjeli teškim životom, baveći se uglavnom poljoprivredom na svojim malim obiteljskim posjedima. Usprkos tom teškom životu, ili baš zato, sačuvali su kroz stoljeća svoju nošnju, običaje, jezik, pjesmu. Čuvaju i odolijevaju i danas, doduše više u svojim kulturnim udrugama, nego li u svakidašnjem životu, ali čuvaju tu svoju osobnost. S ljubalju i posveće-

nošu. Jednom na godinu na zajedničkoj manifestaciji *Šokci i baština*, uvijek u drugom mjestu, prikazu dio onoga što rade i što na najbolji način predstavlja ono što oni jesu. Ove godine domaćin je bio Monoštor, a manifestacija je nosila naziv *Od kroz god*. Pokazali su Šokci na koji način se svetkuje i slavi tijekom godine, kroz pjesmu, šaljive bečarce, igru, divane i plečke.

ČUVU I PAMTU SVOJE STARO

Šokadijo moja draga, lipa diko roda moga... Čuvaj svoje stare pisme, čuvaj svoje običaje.

čuvaj ono što je tvoje, najlipše je i najbolje. Ovom su pjesmom domaćini, KUD Hrvata Bodrog, otvorili ovogodišnju manifestaciju *Šokci i baština*. Prvi poslije domaćina nastupili su gosti iz Plavne, članovi HKUPD-a *Matoš* koji su na pozornicu monoštorskog Doma kulture donijeli stari običaj *gosponoša*. *Gosponoše* su mlade djevojke, njih šest, koje su nosile Gospin kip u procesiji na Veliku Gospu. Bile su spremite u bilo ruvo, a priko prsa su nosile nebesko plave pantljike. One simboliziraju čistotu duše. Nestao je taj običaj prije tridesetak godina, ali ga u udruzi *Matoš* sada ponovno oživljavaju.

Nešto drugačiji izričaj na pozornicu su donijeli gosti iz Zemuna Zbor *Odjek*, koji nastavlja tradiciju istoimenog zbora osnovanog 1896. godine, a njeguju kulturu i tradiciju Hrvata u Zemunu. Za gostovanje u Monošturu odabrali su pjesme *Za jedan tračak radosti*, *Kopa cura vinograd* i dio iz opere *Ero s onoga svijeta*.

Kako to izgleda kad se poslije mise mlado i staro okupi na prelu, pa kad momku još u kuću, neočekivano, donesu i njegovo dite dočarali su članovi HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega. Na neke stare šokačke riči koje su mladi davno zabo-

ravili podsjetili su članovi UG *Urbani Šokci* iz Sombora.

Zdravo da si, Vojvodino ravna, tu pribiva Šokadija slavna i Bunjevci, braća od starina, tamburicu slušat je milina – ovim su stihovima domaćini najavili zajednički nastup jedne šokačke i jedne bunjevačke udruge. Pjesmu *Zbog tebe misečino* **Željka Šeremešića** u izvedbi **Davora Francuza** i HGU Festival bunjevački pisama.

Udruga *Tragovi Šokaca* iz Bača prikazala je jedno prelo, na kome se *tka, piva, divani i plečka*.

Šokadija iz Sonte odvela nas je do poklada i podsjetila na običaj *saranjivanja begeša*. I tako u susret Uskrsu, a za Uskrs je u Monoštoru nekada bio običaj da cura momku pokloni jaje – *bročku*, što je bio nagovještaj vjenčanja te godine. Podsjetili su Monoštorci i na običaj *kraljica*, a nisu zaboravili ni svoje najmlađe članove – *Bodroške mališane*.

ZAJEDNIČKA MANIFESTACIJA

»Život Šokaca nikada nije bio lak, nije ni sada. Rijetko se ovako svi susrećemo i ovo je jedan od rijetkih manifestaci-

ja na kojoj se predstavljaju sve šokačke udruge. Mi smo kao pruče, jaki smo kada se stisnemo jedni pored drugih. Imamo što pokazati, da se i Hrvatska i Srbija mogu podićiti nama«, kazao je predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* Šeremešić.

»Smisao ove manifestacije je da se bolje upoznamo i da očuvamo naše običaje. To je jedan potez od granice, od Berega pa do Bača. Nekada je bilo i više

šokačkih sela. Recimo nekadašnji Bukin, a današnje Mladenovo, nekada je bilo šokačko selo, pa Hrvatsko Selo nadomak Novog Sada, na samoj obali Dunava, koje je nestalo zbog poplava Dunava. Ova manifestacija pokazuje zajedničke napore Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koji je koordinirao ovom manifestacijom, Hrvatskog nacionalnog vijeća koje je pokrovitelj i Veleposlanstva Hrvatske, koje je

pomoglo preko Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske. Ali ono što bih posebice istaknuo je brojnost gledatelja i sudionici koji su ovu manifestaciju doživjeli kao nešto svoje«, kazao je nakon završetka programa predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

Osim čelnika hrvatske zajednice, manifestaciji su prisustvovali i predstavnici Grada Sombora.

Zlata Vasiljević

IZ POVIJESTI BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA (IV.)

Podružnice hrvatskih organizacija u Bačkoj između dva svjetska rata

Osim hrvatskih udruga bunjevačkih i šokačkih Hrvata koje su u međuraću djelovale u Bačkoj, koje su u svojem imenu imale naziv hrvatski, među bačkih Hrvatima djelovao je i veći broj podružnica različitih organizacija iz Hrvatske, koje su nosile hrvatsko ime. U ovom nastavku predstaviti ćemo takve sportske organizacije.

Hrvatska sportska Sloga, središnji sportski savez Banovine Hrvatske u koji su bili udruženi novoosnovani hrvatski sportski savezi. Osnivačka skupština održana je 14. V. 1939. Bačke Hrvate i Hrvatski športski klub *Bačku* iz Subotice predstavljao je **Marko Čović**, koji je bio izabran za odbornika u upravi Hrvatske sportske sloge. Na sjednici je odlučeno da se osnuje Hrvatsko-slovenska liga. Potaknuti time, članovi *Bačke* na sjednici u Subotici 16. V. 1939. odlučili da će istupiti iz Subotičkoga nogometnoga podsaveza te nastaviti djelovati unutar Hrvatske sportske sloge. Hrvatska sportska sloga potaknut će hrvatske nogometne klubove u Bačkoj da osnuju

su pristupili još i TANK (Trgovački atletski nogometni klub), SMTC (Subotički metalski tjelovježbački klub) i BAK (Bajmački atletski klub). U sklopu Bačkoga podsaveza odigrano je više prijateljskih i prvenstvenih utakmica, ali je nakon dogovora predstavnika Hrvatskoga nogometnoga saveza i Jugoslavenskoga nogometnoga saveza početkom studenoga 1939. Bački podsavez HNS-a prestao postojati, a njegovi su se članovi trebali uključiti u natjecanje Subotičkoga nogometnoga podsaveza, koji je djelovao u sklopu Srpskoga loptačkoga saveza (osim *Bačke*, koja je ostala u Hrvatsko-slovenskoj ligi). Već pri prijemu u Subotički nogometni podsavez ponovila su se šikaniranja, pa su samo BAK i SMTC primljeni, dok je za *Bunjevca* i TANK tražena ponovna registracija, sudjelovanje *Sloge* odbijeno je na godinu dana, a *Sloboda* i *Tavankut* u takvim uvjetima nisu se ni prijavili za natjecanje.

Hrvatski sokolski savez, nacionalna tjelovježbena organizacija mladeži, nastala kao dio sokolstva, tjelovježbenoga pokreta koji se u drugoj polovini XIX. stoljeća razvio u slavenskim zemlja-

ma, osobito u Austro-Ugarskoj. Njegovi su nositelji bili liberalni građanski slojevi koji su se suprotstavljali odnarođivanju i zauzimali se za veća prava slavenskih naroda u Monarhiji, a vremenom pokret dobiva protukatoličke crte. *Hrvatski sokol* osnovan je 1874. u Zagrebu, a iz Jugoslavenskog sokola osnovanog 1919., ponovno se osamostalio 1922. U Subotici je 1919. utemeljen u prostorijama Pučke kasine *Hrvatski sokol*, a među oko 200 članova dominirali su Bunjevci. No, kada su se članovi sokolskih društava iz drugih krajeva Kraljevine SHS, koji su u Suboticu doselili nakon Prvoga svjetskoga rata, učlanili u subotički *Sokol* i otvoreno očitovali protukatolička stajališta, većina Bunjevaca prišla je orlovstvu. No, i među subotičkim je orlovima nastao raskol pa je *Hrvatski sokol* ponovno osnovan 1925. na inicijativu skupine akademske omladine, nezadovoljne radom orlovske organizacije. Cilj je bio prosvjetno-

vlastiti nogometni savez u rujnu 1939., a svoj utjecaj na hrvatske klubove u Bačkoj zadržat će do početka Drugoga svjetskoga rata.

Bački nogometni podsavez Hrvatskoga nogometnoga saveza osnovan je kao organizacija hrvatskih nogometnih klubova iz Bačke nakon osnivanja HNS-a. Utemeljen je 10. IX. 1939. u Subotici, a osnivači su bili *Bačka*, *Bunjevac*, *Sloga*, *Sloboda* i *Tavankut*. Poslije

tjelesni odgoj muške i ženske omladine u hrvatskom duhu. Čini se da je razlika između subotičkih hrvatskih *sokolova* i *orlova* bila u različitom odnosu prema religioznosti. Prestali su raditi kad su raspuštena sva nacionalna tjelovježbena društva 1929. g.

Slaven Bačić

PREDSJEDNIK DSHV-A O IZVJEŠĆU EUROPSKE KOMISIJE O NAPRETKU SRBIJE ZA 2016.

Integrirati nacionalne manjine u društveni i politički život

U ime svih članova i simpatizera Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i u svoje osobno ime, kao jedini predstavnik hrvatske manjinske zajednice u srbijanskom parlamentu, pozdravljam sve pozitivne korake koje Republika Srbija čini u procesu europskih integracija. Ono što je na tome planu učinjeno u proteklih godinu dana prepoznato je u izvješću Europske komisije za 2016. o napretku Republike Srbije u europskim integracijama, u kome se ističe kako je najviše pomaka učinjeno u području uspostavljanja učinkovitoga tržišnog gospodarstva i reformiranju javne i državne uprave.

DSHV i ovoga puta ističe kako je proces europskih inte-

gracija veoma složen proces, koji zahtijeva reformu čitavoga društvenog i političkog sustava s temeljnim ciljem da se osigura dobrobit za sve građane. Članstvo u Europskoj uniji mora i nadalje biti temeljni politički cilj glede kojega srbijansko društvo treba graditi svoju budućnost. Hrvati u Republici Srbiji podsjećaju kako je ujedinjenje Europe iznimno vrijedan civilizacijski projekt – manjinska prava od 1993. i ustanovljavanje Kopenhaških kriterija imaju važno mjesto na političkoj agendi EU.

Pohvalno se odnoseći spram dijela izvješća EK o napretku Srbije za 2016. godinu u pojedinim područjima društvenog života, DSHV ovim putem ukazuje i na postojanje opravdanih primjedaba iznesenih od strane Europske komisije. Za Hrvate u Srbiji su posebice važni dijelovi izvješća koji se odnose na ljudska i manjinska prava, te na regionalnu suradnju i odnose Srbije i Hrvatske.

U svezi manjinskih prava ističemo kako se u izvješću naglašava neophodnost integriranja nacionalnih manjina u društveni i politički život Srbije, što je zahtjev koji DSHV konti-

nuirano ističe. Za Hrvate u Srbiji je tim prije ovo značajno, jer smo još uvijek zajednica koja je u društvu stigmatizirana i spram kojih i dalje postoje snažne negativne predodžbe i politike. S druge strane, ne treba zaboraviti kako su Hrvati u Srbiji zajednica čija je matična domovina članica EU, te da suradnja i aktivni dijalog državnih institucija s našim manjinskim institucijama i organizacijama glede integracije Hrvata u srbijansko društvo može biti od ključne pomoći Srbiji na njezinom putu ka EU.

Kada je riječ o bilateralnoj suradnji, također očitujemo stanovitu zabrinutost, jer se u izvješću o napretku Srbije spominje kako pojedini međudržavni sporazumi i dalje čekaju da budu implementirani. Za Hrvate u Srbiji to je posebice zabrinjavajuće, jer se više od desetljeća ne implementira sporazum o uzajamnoj zaštiti manjina s Republikom Hrvatskom, čija se jedna od ključnih odredaba odnosi i na osiguravanje političke zastupljenosti Hrvata u Republici Srbiji u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini te u predstavničkim tijelima na pokrajinskoj i republičkoj razini, kao i nji-

hovo sudjelovanje u procesima donošenja odluka. U tom smislu, DSHV izražava nadu da će se odnosi između dviju zemalja kretati pozitivnim putem te da će vlasti u Srbiji implementirati navedene preuzete obveze.

Ohrabrujuće djeluje što i samo izvješće Europske komisije, kada je riječ o suradnji dviju zemalja, izravno spominje Deklaraciju koju su u lipnju 2016. u Subotici, nakon susreta s predstavnicima ovdašnje hrvatske zajednice u Tavankutu, potpisali premijer Republike Srbije **Aleksandar Vučić** i predsjednica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović**. Naime, Deklaracija je u izvješću navedena kao pozitivan korak u unaprjeđivanju ne samo u odnosima između dviju država, već i kada je riječ o položaju hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

Proces europskih integracija ostaje i nadalje veliki izazov za Republiku Srbiju, važna stavka u njezinoj međunarodnoj političkoj agendi, u čemu DSHV želi dati svoj konstruktivni doprinos, što je, uostalom, svojim politikama i do sada činio.

Tomislav Žigmanov,
predsjednik

Manjine i europske integracije

»Značaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj u europskim integracijama i izgrađivanju stabilnosti na jugoistoku Europe« je tema okruglog stola koji će biti održan u Zagrebu u velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika, 22. studenog s početkom u

10 sati. Organizatori skupa su Institut za migracije i narodnosti (IMIN) i Hrvatska matrica iseljenika (HMI) uz pokroviteljstvo Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (SDUHIRH).

Sudionici okruglog stola su prof. **Tomislav Žigmanov**, zastupnik u Skupštini Srbije, dr.

sc. **Milorad Pupovac**, zastupnik u Hrvatskom saboru, dr. sc. **Jasminka Dulić**, glavna urednica tjednika *Hrvatska riječ*, **Darko Baštovanović**, politolog, Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji, doc. dr. sc. **Mario Bara**, sociolog Hrvatsko katoličko sveučilište, **Milan Bošnjak**, prof., savjetnik s posebnim položaj-

jem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu, SDUHIRH i **Đuro Vidmarović**, književnik i povjesničar iz Zagreba.

Uvodnu riječ u ime pokrovitelja održat će predstojnik Središnjeg državnog ureda HIRH **Zvonko Milas**.

V. REGIONALNA KONFERENCIJA POSVEĆENA MANJINSKIM I LOKALNIM MEDIJIMA

Investicija u cjelokupne društvene integracije

Konstatirano je da digitalne platforme manjinskih medija ne predstavljaju rizik od gubitka identiteta nacionalnih zajednica i da manjinski mediji imaju, osim uloge informiranja, i ulogu »donošenja« jezika zajednice u obitelji, kao i ulogu povećavanja vidljivosti nacionalne zajednice u cjelokupnom društvu i njenog prestiža

Peto izdanje Regionalne konferencije posvećene manjinskim i lokalnim medijima održano je 10. studenog u Novom Sadu u dvorcu *Egység* u organizaciji *Magyar Szó*a, Asocijacije medija Srbije, *Heror Media Ponta* i *Giacomelli media*. Ova konferencija će naredne godine prerasti u europsku konferencijsku platformu kao rezultat uspješnog petogodišnjeg rada, najavljeno je na ovogodišnjem skupu.

Tema jubilarnog izdanja konferencije, koja se poslije prošlogodišnjeg mjesta održavanja u Beogradu vratila u Novi Sad, bile su društvene integracije, u koju je postavljen fenomen zajednice. U tom kontekstu su se predstavnici državnih, pokrajinskih i lokalnih institucija i organizacija iz oblasti eurointegracija, marketinga, privrede, korporativnih i medijskih kompanija, odnosno asocijacija, zajedno s manjinskim i lokalnim medijima iz Srbije i regije bavili pitanjem razumijevanja identiteta, kulture i pozicijom manjinskih

i lokalnih medija kao protagonista novih rješenja u vrijeme intenzivnih promjena i kreiranja novih parametara, koji čine i uređuju suvremeno društvo. Centralni diskurs, kojim se ova Konferencija bavila je bilo značenje i pripadnost zajednicama.

I DALJE STABILNO FINANCIRANJE

Svečani ton ovogodišnjoj konferenciji pridodala je svojevrsna proslava učlanjenja dnevnog lista *Magyar Szó* u Europsku asocijaciju dnev-

nih novina na manjinskim i regionalnim jezicima MIDAS kojoj je jedini dnevni list na mađarskom jeziku u Vojvodini pristupio u lipnju ove godine, na što je podsjetio član Upravnog odbora MIDAS-a **Bojan Brezigar**.

Nataša Heror i Jurij Giacomelli

Vladimira Dorčova Valtnerova, Bojan Brezigar, Srđan Majstorović i Đorđe Vukmirović

Prilikom otvorenja konferencije potpredsjednik Pokrajinske vlade **Đorđe Milićević** istaknuo je kako su multietničnost i multikulturalnost Vojvodine način života u svim njegovim segmentima, uključujući i informiranje, i da tu činjenicu potvrđuje postojanje stabilnog sustava materijalne potpore najvažnijim medijima na manjinskim jezicima u Pokrajini. Potpredsjednik Milićević je rekao da je za tiskanje 22 lista na osam jezika ove godine iz pokrajinskog proračuna izdvojeno nešto više od 264 miliona dinara, što je više od 90 posto od ukupnih izdvajanja za potporu svim medijima u Pokrajini, uključujući i one na srpskom jeziku.

»Najmanje toliko će biti planirano i u proračunu za 2017. godinu, što će osigurati stabilno i održivo financiranje izdavača«, naglasio je potpredsjednik Pokrajinske vlade dodavši da postoji svijest i o tome da se značajan broj medija na manjinskim jezicima, prije svega na lokalnom nivou, nakon privatizacije našao na tržištu, i rekao da će Pokrajinska vlada izdvojiti sred-

stva i za projektno financiranje ovih medija čiji je značaj u njihovim sredinama izuzetno veliki.

IZVORI RJEŠENJA

Kroz tri konferencijska panela manjinski i lokalni mediji su se promatrali kao izvori rješenja, u centru kojeg je pitanje vlastitih identiteta i dijaloga između njih. Konferencija je

ca i da manjinski mediji imaju, osim uloge informiranja, i ulogu »donošenja« jezika zajednice u obitelji, kao i ulogu povećavanja vidljivosti nacionalne zajednice u cjelokupnom društvu i njenog prestiža.

Kao jedan od modela novog pozicioniranja manjinskih medija označen je i model moguće suradnje više manjinskih i drugih medija prilikom pripreme

formaliziranja rada Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i izrade strategije manjinske politike Srbije.

Peto izdanje Regionalne konferencije posvećene manjinskim i lokalnim medijima u koje su se uključili predstavnici naših i regionalnih medija, MIDAS-a, tima za kandidaturu za Europsku prijestolnicu kulture Novi Sad 2021, Privredne komore Srbije, korporativnog sektora, Olimpijskog komiteta Srbije ukazuje na to da je pravac razvoja manjinskih medija dobro zacrtan, navodi se u priopćenju s konferencije.

Pokrovitelji konferencije su bili Ministarstvo kulture i informiranja i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Partneri konferencije su bili kompanija *Gorenje* i kompanija *Coca Cola*, a prijatelji konferencije Novi Sad 2021, Galerija Matice srpske, Kulturni centar Novog Sada, Slovenski poslovni klub, Galerija namještaja *Vitorog* i *Grand kafa Black & easy*.

H. R.

Foto: Balkan Ekspres

Momčilo Bajac

odgovorila na mnoga pitanja. Konstatirano je da digitalne platforme manjinskih medija ne predstavljaju rizik od gubitka identiteta nacionalnih zajedni-

većih europskih projekata. Na konferenciji je dana puna potpora otvaranja manjinskih medija prema tzv. većinskim zajednicama, a ukazano je i na potrebu

MANJINSKE KNJIŽEVNOSTI U SRBIJI (II.) – KNJIŽEVNIK ZORAN ĐERIĆ:

NEMA RECEPTA – postoje različiti putovi

Kada se razgovara o manjinskim književnostima, pitanja ne manjka. Ako je netko, a jeste, nastojao njegovati situaciju kulture različitosti, dakle takvo društveno stanje kulture u Srbiji nakon raspada SFRJ, onda to sigurno jesu književnici (većina njih) i poneki političari (znači, manjina njih). Opa sad, iznenađujuće? O ovome bi se dalo i moralo šire pisati, jer su nažalost, napose olovni devedesetih godina, medijski bili ekspozirani oni, ustvari malobrojni književnici, koji nisu zagovarali, blago rečeno s moje strane – stanje kulturne različitosti. Stoji to i bez onog poznatog naređenja iz bivše JNA: »na parove razbrojs'« – pa da se mogu izbrojiti polupane »istine«, pa još uz glazbu pjesme *Discipline kičme* i stihove **Dušana Kojića**: »Prestani da mrziš, ako do sebe držiš.«

No dobro, želim sada nastaviti temu o manjinskim književnostima u Srbiji, koje su na marginama, u vremenu sadašnjem. Takvo što nije moguće bez osvrta na prošla vremena. **Aleksandar Tišma** je davnih godina napisao kako je cjelokupna književnost manjina u Vojvodini »praćena u izvjesnoj mjeri kompleksom provincije.« To jest bilo i tako, ali na moje čitateljsko zadovoljstvo nastajalo je sve više djela u kojima od tog kompleksa nema ni traga. Sada se javilo i novo pitanje drame identiteta u postmodernoj epohi, kada se gubi svaki centar, pa ostaje, kako je to rekao **László Végel** »nostalgija za imaginarnim centrom.«

O ovoj temi sam razgovarao s književnikom, prof. dr. sc. **Zoranom Đerićem**, izvanrednim profesorom na Akademiji umjetnosti u Banja Luci, gostujućim profesorom na sveučilištima u Pragu, Gdanjsku, Krakovu i Novom Sadu, bivšim direktorom i dramaturgom novosadskog *Pozorišta mladih*, a sadašnjim direktorom *Srpskog narodnog pozorišta* u Novom Sadu. Zoran Đerić je diplomirao na Filozofskom fakultetu *Univerziteta u Novom Sadu* na grupi za jugoslavensku i svjetsku književnost, gdje je i doktorirao.

Je li Vama ikada palo na pamet, kao književniku i čitatelju, da je »nešto« manjinska književnost u Srbiji?

Naravno da jest. Budući da sam rođen i živim u Vojvodini, još u osnovnoj školi, u lektiri, čitao sam najvažnije jugoslavenske pisce, ali i sve važnije pisce tzv. nacionalnih manjina u Vojvodini – mađarske, rumunjske, slovačke, rusinske pisce, jer su hrvatski, kao i slovenski, proučavani uz srpske pisce, kao jugoslavenski. Sačinio sam, dva puta, male preglede suvremenih pjesnika u Vojvodini, među njima i pisce koji pišu na jezicima manjina. Prvi put za kulturni dodatak novosadskog lista *Dnevnik*, a drugi put za kulturni dodatak lista na rusinskom jeziku *Ruske slovo*. Nastupao sam s piscima iz Vojvodine na više međunarodnih festivala, recimo na *Struškim večerima poezije*. Prije deset godina sam organizirao razgovor na temu »Suvremena književnost u Vojvodini« u Kulturnom centru

Novog Sada, gdje sam okupio predstavnike svih nacionalnih književnosti, i manjinskih, naravno.

Je li se što promijenilo u profilu ili pak posmatrano sučelice, u svezi podataka o manjinskim književnostima spakiranih u jednu jedinicu, »folderu«, fascikli, nakon raspada SFRJ?

Vidite, kasnije sam, u više navrata, pisao o prisustvu manjina u srpskoj književnosti. Govorio sam o tome i na jednom znanstvenom skupu u Varšavi, tekst je objavljen u zborniku s tog skupa, a kasnije sam pisao o tome i u svojoj knjizi *Sa Istoka na Zapad*. Treba, pri tom, razlikovati prisustvo stranaca u srpskoj književnosti, a oni su prisutni od samih početaka, od XI. stoljeća. Recimo Bugari, pa Grci, kasnije Cincari, Židovi itd. Do raspada Jugoslavije književnost je promatrana kao cjelina, s jezičnim i stilskim osobenostima, kulturnim razlikama, a nacionalni predznak nije bio u prvom planu, podrazumijevao se, ali se nije na njemu inzistiralo, osim u izuzetnim prilikama. Posljednjih 25 godina sve je drukčije.

Podrazumijeva li danas manjinska književnost i postojanje geta? Imaju li manjinske književnosti danas svoje posebno mjesto na književnoj sceni?

Iako ja osobno ne doživljam manjinsku književnost u Srbiji kao takvu, kao geto, napose ako je moguće čitati bez prijevoda, ili, manje-više u prijevodu s nekog od jezika, svjestan

sam činjenice da ona, kao takva, postoji i da ima posebno mjesto. Kako u programima pojedinih nacionalnih vijeća, tako i u povjerenstvima za financiranje projekata, nakladničke djelatnosti, časopisa i knjiga, prijevoda i slično. Manjinska književnost postoji i zbog toga što želi biti izdvojena od glavnog toka književnosti, ali to je već stvar politike ili određenih politika. Kažem, ja nemam problem s tim. Većinu pisaca tzv. manjinske književnosti poznajem, razmjenjujem s njima knjige, i kad sam u prilici govorim o tome, pišem, najčešće po pozivu, za neku konferenciju, znanstveni skup ili književnu večer. Sudjelovao sam na nekim okruglim stolovima, recimo o rusinskoj književnosti, a mene su posljednjih godina prevodili na slovački jezik. Sudjelovao sam na pjesničkim festivalima u Mađarskoj, Rumunjskoj i Slovačkoj, pa sam i preveden na ove jezike, zahvaljujući kolegama pjesnicima i prevodiocima iz Vojvodine, koji su pripadnici upravo tih manjinskih književnosti. Uzajamno prevodenje je lijepa gesta, ali i pravi način upoznavanja jednih s drugima, ako je problem jezik na kome se piše. Interkulturalnost, ili multikulturalnost je oduvijek bila prednost naše sredine, bogatstvo jezika i kultura, a s tim je i kompleksnija književna ponuda.

Hrvatski jezik se ovdje ipak razumije, no, prevodi li se u dovoljnoj mjeri manjinska književnost?

Djelimično sam već odgovorio na ovo pitanje. Moj dojam je

Osobno ne doživljam manjinsku književnost u Srbiji kao geto, napose ako je mogu čitati bez prijevoda, ili, više-manje u prijevodu s nekog od jezika, a svjestan sam činjenice da ona, kao takva, postoji i da ima posebno mjesto * Nije se lako afirmirati ni na materinskom jeziku, a kamoli u prijevodu na drugi jezik, ali to je nešto što pokreće drugu problematiku, financiranje naših književnih časopisa, komercijalizaciju izdavačkih kuća i slično

da se prevode svi značajniji pisci mađarske, slovačke, rumunjske, rusinske književnosti. Prevode se, najprije u periodici, a do samostalnih knjiga se rjeđe dolazi, ali ima i njih. Možda je to nedovoljno. Mladi teško dolaze na red. Nije se lako afirmirati ni na materinskom jeziku, a kamoli u prijevodu na drugi jezik. Ali to je nešto što pokreće drugu problematiku, financiranje naših književnih časopisa, komercijalizaciju nakladničkih kuća i slično.

Koliko se piše, govori o manjinskim književnostima u srbijanskim književnim časopisima i medijima?

Ja sam više puta pisao i govorio o manjinskoj književnosti, najprije u časopisima *Polja* i *Zlatna greda*, a potom i na nekim znanstvenim skupovima, pa u zbornicima poslije tih skupova, kao i u svojim knjigama. Ali prikazi prevedenih knjiga su rijetki, jer nam je i periodika sve neredovnija. U dnevnim novinama gotovo da i nema književnih kritika. Sintetičkih tekstova je malo. Tu i tamo pojavi se neki pregled manjinske književnosti, najčešće na osobne inicijative. Nekad je toga bilo mnogo više, organiziranje se nastupalo, sada

je sve stvar pojedinačnih utjecaja i slučajnosti.

Treba li država financirati nešto što se zove manjinska književnost? Je li tiskanje knjiga na manjinskom jeziku samo korektan politički čin, financiran od Pokrajine?

U Vašem pitanju je i odgovor: treba država financirati manjinsku književnost, iako ne financira ni većinsku u punoj mjeri. Jeste tiskanje knjiga na manjinskim jezicima i korektan politički čin i potreba sredine kakva je Vojvodina. Znam da je takav slučaj, recimo u Crnoj Gori, gde je srpska književnost postala manjinska. Ne znam kako s tim izlaze »na kraj« Srbi koji su manjina u »Autonomskoj Pokrajini Kosovo«.

Kako književnost, bila manjinska ili ne – stiže do »vidljivosti«?

Nema recepta. Postoje različiti putevi. Prije svega, mora biti tiskana i dostupna čitateljima, kao i onima koji nad književnošću arbitriraju. O njoj se govori na fakultetima, na književnim i jezičnim institutima, pa i na znanstvenim skupovima koji se organiziraju, kako bi ih proučavali, vrjednovali, pa i popularizirali. Pravu »vidljivost« joj daje

televizija, mediji uopće, a ona je, nažalost, nedovoljno ovdje prisutna. Književnost je slabo zastupljena u medijima, izuzev kada je riječ o nekom skandalu, političkom ili nekom drugom.

Je li velika šansa manjinske kulture u njenoj otvorenosti, kao što je to slučaj u svijetu? Naravno da je i pitanje koliko su većinske kulture otvorene? Dakle, je li u pitanju dvosmjerna ulica?

Vjerujem da jest. Ako manjinska kultura nije otvorena prema drugima, nego zatvorena u sebe, onda je ona automatski osuđena na anonimnost, na neku vrstu autističnosti, jer ne može više komunicirati ni s drugima, pa ni unutar same sebe. Lijepa je ta metafora »dvosmjerna ulica«. Na toj ulici može se svatko kretati neometano u svom pravcu, ali se može, po želji, i susretati i upoznavati s drugima. To je važno za one koji žele putovati dalje i stizati svuda.

Ima li oštine književnih kritičara koji su pripadnici manjine kada se piše o manjinskoj književnoj produkciji ili se tu gleda kroz prste?

Ne bih o ovom prestrogo sudio. Možda je ovdje književna oštrica malo zatupljena, zbog

jasnih razloga, koji nisu umjetničke prirode, već političke, ali nije dobro ako se na tome ostane. Znači, ako se ostane na međusobnom uljuljivanju i tapkanju po ramenima, kao da je sve dobro, čak izuzetno, pa ne treba ništa unaprijediti, mijenjati. Kritika je neophodna ako želimo da ono što nastaje oko nas bude relevantno čitano, vrjednovano i pozicionirano.

Književni časopisi *Új Symposion* ili *Novy život* su primjerice bili značajni na ovdašnjoj kulturnoj sceni. Zašto danas nema više takvih manjinskih književnih časopisa s određenim značajem na kulturnoj sceni?

Suradivao sam s oba spomenuta časopisa. U posljednjem broju *Novy život* je objavljen intervju sa mnom i jednim makedonskim pjesnikom. Ne vidim zašto neki drugi manjinski časopis koji ima kontinuitet u izlaženju nije prisutniji na književnoj sceni. Prostor postoji, treba ga ispuniti atraktivnijim sadržajem koji će zaintrigirati čitatelje, kako one tradicionalne, u tiskanoj formi, tako i sve brojnije čitatelje internet časopisa i stranica.

Zvonko Sarić

ALEKSEJ KIŠJUHAS, SOCIOLOG I KOLUMNIST DANASA

Preživljavamo, umjesto da istinski živimo

Srpsko društvo se iz petnih žila opire modernizaciji ili je, u najboljem slučaju, promatra kao nužno zlo na putu do nekakvih europskih fondova ili famoznih stranih investicija * Ovo društvo mora poželjeti odistinsko društvo znanja, odnosno društvo obrazovanih ljudi kao najvažnijeg resursa nekog društva

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Aleksej Kišjuhas je sociolog, doktor znanosti i docent na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Ipak, u javnosti je najpoznatiji kao kolumnist beogradskog *Danasa*, za kojega već više od desetljeća redovito piše svoju tjednu kolumnu. U tim tekstovima pažljivo analizira brojne probleme našega društva. Kako one vidljive na prvu loptu, tako i one na rubu prešućivanja. Dobitnik je i godišnje nagrade *Stanislav Staša Marinković* za novinarsku hrabrost i posebne domete u istraživačkom i analitičkom novinarstvu za 2016. godinu.

U intervjuu za *Hrvatsku riječ* Kišjuhas govori o pojedinim

problemima našega društva u području politike, obrazovanja i znanosti.

HR: Koji su po Vama, u najkraćem, ključni problemi srpskoga društva? Ima li rješenja za njih?

Kao ključni problem srpskog društva istaknuo bih jednu već kroničnu oskudicu modernosti ili modernost slabog kapaciteta i, otuda, relativizaciju i samog procesa modernizacije. Iz te činjenice proistječu ostali neposredni i dobro poznati problemi: siromaštvo, slabe institucije, kulturno zaostajanje, korupcija, partokracija, odsustvo temeljnih društvenih reformi, kao i sveprisutni nacionalizam i povijesni reviz-

zionizam. Srpsko društvo se iz petnih žila opire modernizaciji ili je, u najboljem slučaju, promatra kao nužno zlo na putu do nekakvih europskih fondova ili famoznih stranih investicija. Naravno, promjena tradicionalnih, patrijarhalnih i duboko ušančenih navika uopće – što je suština procesa modernizacije – uvijek je nekakva nelagoda. Ali, na ovim prostorima desetljećima nedostaje političko vodstvo koje bi, usprkos toj intimnoj nelagodi građana, naše društvo odistinski i hrabro pokrenulo putem modernizacije. S tim u vezi, na djelu je i jedno pogubno favoriziranje kratkoročnosti na uštrb dugoročnosti, od kupovine diplome umjesto stjecanja

znanja, do kupovine glasova umjesto stvarne politike. Ovo je i odlika društva koje odlikuje svojevrsna kultura siromaštva, gdje čovjek brine kako da (politički, kulturno, egzistencijalno) preživi do sutra, umjesto da se posveti dugoročnijim ciljevima. Zato, uostalom, i preživljavamo umjesto da istinski živimo život koji je vrijedan življenja. Rješenje je zato nepokolebljiva modernizacija društva, okretanje Srbije samoj sebi i vlastitom razvoju po dubini. Jedna nova društvena paradigma – bavljenje pitanjem kakva, a ne kolika država, jednom za svagda.

HR: Radite kao docent na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Kako

ocjenjujete stanje u našem obrazovanju i znanosti?

Stanje u našem obrazovanju i znanosti jeste prilično trajljivo, a nerijetko i skaredno. Nije to ništa neobično, naravno, jer su i znanost i obrazovanje u mnogome samo refleksija društva koje je takvo kakvo jeste. Međutim, lako je kukumavčiti o neposlušnim učenicima i nezainteresiranim učiteljicama, odnosno o lošim studentima i znanstvenicima plagijatorima. Radi se o odsustvu značaja koje ovo društvo i javnost pridaju znanosti i obrazovanju, odnosno o odsustvu vizije što s tim obrazovanjem i tom prokletom znanošću. Hoćemo li društvo jeftine radne snage ili radnika u pelenama ispod plavih kombinézona u tvornicama stranih investitora? Ili društvo programera sofvera i video-igrice za strane kompanije koje ove ljude također komparativno malo plaćaju? Ili društvo mladih »organskih« poljoprivrednika koji nisu »odlili mozak« već su se »povratili« na selo možda? Sve su to zastrašujuće promašene vizije i sugestije za mlade ljude. Ovo društvo mora poželjeti odistinsko društvo znanja, odnosno društvo obrazovanih ljudi kao najvažnijeg resursa nekog društva. A u odsustvu takve vizije sve je prepušteno individualnoj inicijativi i vlastitoj perverziji. Dakle, genijalnim mladim znanstvenicima ili obrazovnim institucijama, poput mog Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, koji bez javne i društvene potpore rade neke odlične stvari i mrdaju stvari unaprijed koliko mogu. Dakle, znanost i obrazovanje su društvene sfere koje imaju blistave primjere i sjajne izuzetke, pa stvarnost zapravo i nije toliko mračna. Ali, ta stvarnost nije sustavno riješena – ako izuzmemo sustavnu nebrigu – već prepuštena osobnom angažmanu, inicijativi, radoznalosti, želji i strasti za znanjem, a to je neodrživo na dugi rok.

HR: Kako komentirate (Japan, SAD, Europa) pada značaja koji se pridaje dru-

tvenim znanostima? Kakva je situacija po tom pitanju u Srbiji?

U pitanju je zaista poražavajući trend, iako priznajem da sam kao sociolog vjerovatno pristran. Naravno, takav trend je direktan rezultat opće politike i ideologije *štednje*, pri čemu se onda uvijek ili bar prvo štedi na onome što nema (jer ne može imati) neki neposredan i lako mjerljiv rezultat. Bar ne koji je mjerljiv po uzusu priučenih ekonomista, slabih inženjera i političara-tehnokrata. Sličan trend je, naravno, zahvatio i Srbiju, koja poput žabe diže nogu na potkiivanje kad gleda na bjelosvjetske konje. Uvjeren sam u to da su, uz sve svoje nedostatke, društvene znanosti i neizbježne i neophodne kako bi objasnile društvenu stvarnost oko nas. Uostalom, prvu i drugu industrijsku revoluciju je, uz razvoj parnog stroja, tekstilne industrije i svega ostalog, pratio i razvoj i jedna eksplozija društvenih znanosti – bilo je to doba **Voltaiera, Diderota, Russoa, Kanta, Hegela, Kettlea, Milla, Tocquevillea i Marxa**, koji su mahom bili i javne i slavne ličnosti, intelektualne superzvijezde. A što ćemo s industrijskom, odnosno tehnološkom i informacijskom revolucijom koja je trenutno na djelu? Tko će nju objasniti i, eventualno, usmjeriti – ukoliko se saznanja filozofije, sociologije i drugih društvenih znanosti sustavno marginaliziraju i zanemaruju? Nisam tehnofob, naprotiv, kao što se i iskreno divim saznanjima i otkrićima prirodnih znanosti. Ali me brine društvena stvarnost u kojoj nema mjesta za one koji se bave tom društvenom stvarnošću.

HR: Pripadnik ste jedne nacionalnomanjinske zajednice u Srbiji – rusinske. Kako gledate na riješenost nacionalnomanjinskog pitanja u Srbiji?

Iskreno, ne bavim se previše manjinskim politikama. Niti naročito razmišljam o samom sebi u tim manjinskim ili etničkim kategorijama, naprotiv. Za mene, osnovni problem manjin-

ske politike u Srbiji je sljedeća kvarna logika: većinski narod je taj koji ima jedan džak ili vreću prava za sebe, i onda još po jedan džak ili vreću tih istih prava za manjine. A koju onda većinski narod tim manjinama i razdjeljuje po vlastitom nahođenju. I onda se nerijetko divi samom sebi koliko toga je drugima, eto, udijelio. Jer, evo folklor, evo narodne nošnje, evo i udžbenici ako baš moraju, a onda i TV kanal koji će onda izvještavati o tom folkloru, narodnim nošnjama i udžbenicima. Što je sve potpuno promašeno zato što predstavlja samu antitezu stvarnoj jednakosti i ravnopravnosti svih građana nekog društva.

HR: Kako komentirate stanje na političkoj sceni u Srbiji, na kojoj, kako tvrde neki analitičari, više nema ljevice i desnice, već pragmatične potrebe da se živi i preživi na vlasti?

Nisam siguran da politička ljevica i politička desnica u Srbiji ne postoje, ili bar da ne postoje na način koji je dramatično različit od situacije u razvijeni(ji) m društvima. Naravno, poznato je da još od pada Berlinskog zida postoji neka vrsta prešutnog i, dodao bih, opasnog sociopolitičkog konsenzusa o pravcima ekonomskog i društvenog razvoja. Ali, daleko od toga da je na djelu famozni »kraj povijesti«. Bitke ljevice i desnice danas se tuku u domenima kulture, kao i u domenima (uloge) religije, LGBT prava, odnosa prema migrantima itd. S tim u vezi, linije podjele između konzervativnijeg i liberalnijeg dijela političkog spektra su manje-više jasne, jedino što u našem (ali ne i samo našem) društvu upadljivo odsustvuje tzv. radikalna ljevica. Nije to pragmatizam, već kronično odsustvo krupnih i hrabrih ideja koje preispituju društvenu moć i društvene klase. Što je sve najvjerovatnije rezultat globalnog odsustva krupnih društvenih kriza i napetosti u proteklih par desetljeća. S druge strane, kako se krize pojavljuju, bujaju i prosvjedni »antiestablišment« pokreti, od

Brexita do Trumpa. Samo što mene onespokojava činjenica da ti pokreti mahom dolaze od radikalne ili ekstremne desnice. A kada je riječ o Srbiji, i tu je situacija jasna – dominira politička desnica, u svih svojih pedeset nijansi, pa, crne.

HR: Kako komentirate tirate pobjedu Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima u SAD-u? Što bi ona mogla značiti za građane Srbije, gdje Trump ima neku vrstu naklonosti?

I ta je pobjeda izraz trenda koji sam upravo spomenuo što je, naravno, otkriće tople vode o kojem govore mnogi. U pitanju je – nadam se, jedan od posljednjih – izraza osvete svih onih mnogih ljudi koji su nezadovoljni zbog krupnih društvenih, ekonomskih i kulturnih promjena koje su zapljusnule Zapad u posljednjih par desetljeća. Trump je tipični refleksni izraz ili glas svih onih »gubitnika tranzicije«, kako se to ovdje popularno govori. Dakle, bijelog ruralnog stanovništva koje je gnjevno zbog *mainstream* politike u kojoj više ne vide svoje mjesto, a koja je nekada igrala onako kako su oni svirali. Suvremene ljudsko-pravaške politike poznog liberalnog kapitalizma, koja možda jest promašena i nakaradna u mnogim svojim aspektima, ali i koja je istodobno i tolerantnija, otvorenija i kozmopolitiskija od nacionalizma na koji se bilo naučilo. Ali, ne znam zašto se mi ovdje u Europi naročito iznenađujemo, sa svojim ekstremnim desnicama i realnim zidovima po granicama? Trump je samo bio najavio da će izgraditi jedan takav. Mi ih već imamo za svoje »Meksikance«, sa sve bodljikavom žicom. Naprosto, populistički nacionalizam ostaje trajna opasnost, jer pritiska gumbiće koje nažalost nosimo u našim divljim umovima. Najzad, uvjeren sam u to da će Trumpova pobjeda značiti malo ili nimalo za građane Srbije. Bar ako ne spekuliramo o činjenici da se jedna Jugoslavenka sada nalazi u Bijeloj kući. Što je, priznat ćete, sjajno.

MIJENJA LI SE SLIKA VOJVOĐANSKE POLJOPRIVREDE?

Malinjaci na plodnoj crnici

Skoro cjelokupna državna proizvodnja šećerne repe, soje i suncokreta je s vojvođanskih njiva, ali zaraditi na toj proizvodnji mogu samo oni koji obrađuju desetke, pa i stotine hektara. Ostali se okreću isplativijim kulturama, koje zaradu donose i na hektar-dva zasada

Pšenica, kukuruz, soja i suncokret osnovne su ratarske kulture koje se siju na vojvođanskim njivama. Hoće li umjesto prepoznatljivih žitnih polja sinonim za Vojvodinu uskoro biti malinjaci? Moglo bi se i to dogoditi, jer vođeni ekonomskom računom ratari siju ono što im donosi zaradu, a sada je to malina. Koliko u Vojvodini ima hektara malinjaka nema preciznih podataka, ali ono što je sigurno je da je statistički podatak od 34 hektara pod malinom (vidi tablicu) odavno premašen i to višestruko.

BERBA VEĆ U PRVOJ GODINI

Malina, sinonim za središnju i zapadnu Srbiju odnedavno rađa i na plodnim vojvođanskim oranicama. Prvi malinjaci podignuti su prije nekoliko godina, a njihove površine višestruko su povećane posljednje dvije godine. Tako su malinjaci postali uobičajena slika na oranicama u okolici Kule, Odžaka, Sombora, ali i drugim dijelovima Vojvodine.

»Druga malinara iz Kule Polka i polana ima oko 60 članova koji ukupno imaju oko 25 hektara malinjaka. Prve maline zasadio sam prije šest godina, a masavno su se malinjaci krenuli saditi prije otprilike dvije godine. Za tu proizvodnju odlučuju se oni koji imaju manje zemlje, jer malina je kultura koja uložena sredstva vraća već u prvoj godini. Za parcelu od 10 ari s nabavom sadnica i sistemom za navodnjavanje treba uložiti oko

300 eura, možda malo više od toga. Sade se maline u ožujku, a prve beru u lipnju i na kraju prve sezone, koncem listopada. Ako je godina dobra, zarada je oko 600 eura, što znači da ste uložena sredstva vratili i ostvarili neku zaradu«, kaže predsjednik Udruge malinara Polka i polana Stefan Bahtjak.

Članovi kulske udruge malinara imaju pojedinačno od nekoliko ari pa do hektar, hektar i pol maninjaka, ali naš sugovornik kaže da malina i nije kultura koja se gaji na velikim površinama.

nu Srbiju. Od berbe do hladnjače prođe i 24 sata, što može utjecati na kvalitetu, ali drugog načina nema«, kaže Bahtjak.

On očekuje da će već narednog proljeća biti podignuti novi malinjaci na vojvođanskim njivama, prije svega jer su posljednje dvije godine bile dobre i glede prinosa i ostvarene zarade.

»Sorte koje se ovdje sade u poljske sorte polka i polana, dakle drugačije od onih koje se sade u tradicionalnim malinarskim krajevima u Srbiji. To su sorte koje su prilagođene klimatskim uvjetima koje imamo

»Krenuo sam oprezno, s 20-30 ari, a sada imam sedam jutara. Prvih godina maline sam prodavao na tržnici u Somboru i Novom Sadu, a tek kasnije došao je otkup na veliko, jer je na početku kod otkuplivača bilo malo rezerve glede kvalitete polane koju mi gajimo«, priča Tijanić.

Njegovim stopama krenuli su i drugi mještani Ratkova, pa sada u ovom selu skoro i da nema kuće koja nema barem desetak ari pod malinama.

»U prvoj godini po hektaru rodi oko 10.000 kilograma, a u

»Ova godina bila je dobra i proizvođači mogu biti zadovoljni. Cijena je na početku berbe bila i 270 dinara po kilogramu, a poslije je padala, ali ne ispod 160 dinara. Svoj urod ja sam uspio prodati na veliko za 203 dinara i zadovoljan sam cijenom koju sam dobio. Problema s prodajom nema, a malina koja se otkupi na ovim prostorima transportira se u hladnjače u zapad-

na prostorima Vojvodine«, kaže naš sugovornik iz kulske udruge malinara i dodaje da se za te sorte čak može reći i da daju kvalitetniji urod od onih koje se gaje u zapadnoj Srbiji.

Jedno od mjesta koje se može smatrati pionirima u proizvodnji malina u Vojvodini je selo Ratkovo, a prvi u tom selu zasade malina podigao je Aleksandar Tijanić:

drugoj to je i 25.000 kilograma, pa vam je onda jasna računica što se više isplati sijati žito ili proizvoditi malinu«, odgovara na naš upit je li malina isplativa za proizvodnju.

Nije onda teško izvesti računicu da hektar malina zamjenjuje, po zaradi, nekoliko hektara pšenice ili neke druge ratarske kulture.

Oranice i bašte			
zasijane kulture	zapadnobačka oblast ha	Vojvodina ha	Srbija ha
žita	113.645	976.243	1.715.562
mahunarke (grašak, pasulj)	103	1 925	5 708
krumpir	264	3 775	25 132
šećerna repa	17.976	65.660	69.112
industrijsko bilje (duhan, suncokret, soja, uljana repica)	40.057	346.943	383.881
povrće, bostan, jagode	1 572	15.190	33.232
krmno bilje (detelina, lucerka, kukuruz za silažu)	4 937	45.854	256.000
malina	2	34	11.042

Izvor Popis poljoprivrede 2012. godine

STRATEGIJA, A NE STIHIJA

Svjesni su naši sugovornici da se ne gleda uvijek i baš svugdje blagonaklono na vojvođanske malinare, ali kaže svi oni vode se prostom ekonomskom računicom i siju ono štom im donosi prihod.

»Malina može rađati i kod nas i u nekim nerazvijenim dijelovima Srbije, a ono što se gaji na vojvođanskim njivama samo ovdje. Znamo mi to, ali ne vodimo mi državnu politiku, već se borimo za svoju zaradu i gajimo ono što se nama proizvođačima isplati. Hoće li se ograničiti površine koje pod malinjama mogu biti u Vojvodini ne ovisi o nama već o procjeni države što je njen strateški interes. Za sada sve što se proizvede i u Vojvodini i ostatku Srbije može se prodati, a 90 posto malina iz Srbije završi na inozemnom tržištu«, kaže Bahtjak. »Kada bi bilo više pameti i strateškog promišljanja, kada bismo imali jasan dugoročni plan i strategiju poljoprivrede koje bismo se zaista pridržavali, kada ne bismo bacali ozbiljne pare na angažiranje silnih stručnjaka za izradu dokumenata koja kasnije kupe prašinu, vojvođanska poljoprivreda mogla bi biti u europskom vrhu. Ako su u Andaluziji, u gotovo pustinjskoj klimi, mogli podići plastenike na 45.000 hektara i ako je, uz primjenu znanosti u poljoprivredi i najnovijh dostignuća u irigacijskim sistemima, ta pokrajina od najnerazvijenije i najsiromašnije

u Španjolskoj mogla postati jedan od najvećih europskih izvoznika voća i povrća, zašto se tako nešto ne bi moglo napraviti na plodnoj vojvođanskoj zemlji? Gledajući tako, zašto Vojvodina ne bi mogla proizvoditi malinu ako to donosi profit? Ali, Španjolska donosi strategije razvoja poljoprivrede

riječ **Slađana Gluščević**, glavna i odgovorna urednica portala *Agrosmart*.

MALINE ILI JABUKE?

»Neophodna je, jasno je, veća zastupljenost voćarstva i povrtlarstva, ali eksperti, odnosno

strateški proizvod. Na jabuci se ozbiljnije radilo proteklih godina, bilo je značajne pomoći iz republičke i pokrajinske kase za nove zasade, za sustave za obranu od tuče pa se došlo i do dobrih rezultata u proizvodnji i izvozu ovog voća. U tom pravcu bi trebalo i dalje ići i postupno potiskivati kulture koje ne donose veliki profit po jedinici površine i uvoditi nove, pa možda i malinu ako se procijeni da bi to bilo dobro. Međutim, uz nepredvidivu agrarnu politiku i mjere poljoprivrednici ne mogu planirati na duže staze pa nažalost puno lutaju i često srljaju«, kaže Gluščević.

To što se mijenja sjetvena struktura u Vojvodini agrarni analitičar **Đorđe Bugarin** vidi kao način na koji mali proizvođači traže način da prežive. A što se konkretno tiče proizvodnje malina Bugarin smatra da, kako

za nekoliko desetljeća, a kod nas se sve događa slučajno i sve ovisi od neba. Svakako bez modernizacije koja podrazumijeva i promjenu strukture poljoprivredne proizvodnje u pravcu veće tržišne orijentacije nema razvoja poljoprivrede«, kaže za *Hrvatsku*

tim stručnjaka iz različitih resora, ne samo iz voćarske branše, trebali bi reći trebaju li se vojvođanski poljoprivrednici okrenuti malini i nekim netradicionalnim kulturama za ovo podneblje ili, recimo, jabuci, koja možda ipak ima veće šanse da postane

se gaji u Poljskoj, malina se može gajiti i u Vojvodini.

»Problem je što država ni na koji način ne potiče udruživanje poljoprivrednika već su oni prepušteni čudima tržišta, sami sebi, zatvoreni u svoja gospodarstva i sami traže načina da prežive. Bit će, i ima, tu i lutanja i pogrešnih poteza. Neminovna je promjena u strukturi sjetve, ali mislim da se u prvom redu treba okrenuti povrtlarskoj proizvodnji, bilo da je ona u zatvorenom ili na otvorenim njivama i vrtovima«, zaključuje Bugarin.

Zlata Vasiljević

ZARADA

Na jednom jutru može se proizvesti od osam do deset tona malina. Ako se uzme prosječna cijena iz prethodnih godina od oko 200 dinara, računica pokazuje da ostaje čista dobit od 800.000 do milijun dinara godišnje.

Koliko vanjska politika utječe na nas?

MIROSLAV STIPIĆ,
Subotica

U šakama

Vanjska politika veoma utječe na naš život, kako običnih građana, tako i na politiku naše države. Mi smo dio Europe i od 5. listopada naovamo sve što radimo je u skladu s interesima euroatlantske politike. Stječe se dojam da smo mi, poput Titove Jugoslavije, na razmeđu Istoka i Zapada, ali smatram da je naša realna politika u skladu sa Zapadom, tu i tamo poneki flert s Istokom i ne nosi neku značajniju promjenu. Ako pogledamo brojke, sva naša ekonomija (izvoz-uvoz, strane investicije te bankarski sektor) je usmjerena k Europi. Na koncu, mi smo u Partnerstvu za mir pri NATO savezu. Nije nevjerovatno da ćemo biti suočeni s izborom »ili ste s nama ili ste protiv«, imajući u vidu devedesete (sankcije, ratove) nadam se da više nitko neće htjeti poduzeti slične rizike. Što se tiče ekonomskog aspekta, ne treba smetnuti s uma da imamo sklopljen »stand by« aranžman s MMF-om koji itekako utječe na naše gospodarstvo te visinu zarada u javnom sektoru kao i povećanje/smanjenje mirovina. Znači, globalizacija je odavno zakucala na naša vrata htjeli mi to priznati ili ne. Na koncu mnogi naši sugrađani odlaze na Zapad u potrazi za boljim životom, rijetko tko se odlučuje okušati sreću na Istoku. Kao profesor povijesti mogu reći da su brojni primjeri iz ne tako davne prošlosti i naizgled lokalni događaji na Balkanu izazvali tektonske promjene u svijetu (Sarajevski atentat je dobar primjer). Danas je svijet još više umrežen, te se događaji odvijaju neusporedivo brže.

J. D. B.

IVAN MANDIĆ,
Subotica

Dobrosusjedski odnosi

Naravno da vanjska politika utječe na nas. Veoma. Usudio bih se reći da se sva politička zbivanja u većoj ili manjoj mjeri reflektiraju na nas, odnosno na naše političare i uvijek se moramo prilagođavati tomu. Iako je svijet podijeljen na Istok i Zapad, mi pokušavamo voditi i dalje Titovu politiku nesvrstanosti i dobrih odnosa sa svima. Do kad ćemo tako moći, ne znam, ali siguran sam da nam je jedina šansa Zapad, odnosno Europska unija. Ipak nam je Rusija preda-leko. Iako političari teže ravnoteži i njejuju odnose i s Kinom, Rusijom, Njemačkom, SAD-om, tome će uskoro doći kraj. Morat će se odlučiti na koju će stranu ići, ali prije svega naši političari trebaju imati svoju politiku, koliko god je to danas u svijetu globalizacije moguće, a u isto vrijeme se prilagoditi velikim silama i od tih suradnja izvući najbolju korist za svoju državu. Što se tiče vanjske politike, na nas u velikoj mjeri utječe i politička situacija u regiji, prije svega ovdje mislim na Hrvatsku i BiH. Političari bi trebali više pažnje obraćati na održavanje dobrosusjedskih odnosa, jer nema perspektive za nas i našu ekonomiju ako nemamo dobre odnose u regiji. Kada pričamo o vanjskoj politici, ovih dana je neizostavna tema **Donald Trump**. Dio političara naše države očekuje od njega da će biti naklonjen Srbiji, a neki, oni najoptimističniji, vjeruju i da će povući priznanje o Kosovu... Ali sve to skupa su velike političke zablude i već puno puta viđena nerealna očekivanja naših političkih vođa i našega naroda.

J. D. B.

GORAN ĐANIĆ,
Sonta

Svi smo žrtve

Putem medija doznajemo puno toga o izborima i općenito o politici kod nas i u cijelom svijetu. Mislim da je to pretjerivanje i zamazivanje očiju svim građanima u cilju skretanja pozornosti s onih običnih, svakidašnjih problema. Imam dosta bliske rodbine u inozemstvu, pa iz njihovih priča i osobnog iskustva (prije nekoliko mjeseci otišao sam u Njemačku) znam da u zdravim sredinama to nije slučaj. Većina njih kaže da bi bili u velikom problemu ukoliko bi netko tražio da navedu imena pet vodećih političara države u kojoj žive, a o političkim zbivanjima u inozemstvu znaju vrlo malo. Nasuprot njih, mi smo, doslovno svi, pod utjecajem medija, najviše televizije, robovi politike. Supruga mi kaže da je ovih dana u Srbiji nezaobilazna tema pobjeda **Donald Trumpa** u Americi, političke analize, moguće posljedice po nas i ne znam već što sve ne, vezano uz te izbore. To je za malog čovjeka već jako zamorno. Ovdje u tuđini uključim TV i pogledam neki dobar film, putopisnu emisiju, dobru seriju. Postoji i tu jedan politički kanal, pa tko voli, nek izvoli. Volio bih da se naši mediji, umjesto svjetskom politikom, više bave nama i našim životima, da više pišu o nedostatku perspektive u ovoj državi za nas mlade, ukoliko hitno ne dođe do bitnih promjena u politici. Onoga dana kad budem spoznao da u svojoj državi od svojega rada mogu živjeti život dostojan čovjeka, da moji prijatelji i ja više nismo jeftina najamna radna snaga kod domaćih i inozemnih gazda, možda će mi i biti zanimljivije vijesti tipa Trump pobijedio **Hillary**.

I. A.

**RAZGOVOR POVODOM PROSLAVE
OBLJETNICE:**
**MIHAJLO SKENDEROVIĆ,
PREDSJEDNIK UDRUGE STOPA**

Naš projekt uspješno živi već deset godina

Ovoga vikenda udruga *Naša djeca* i *Stopa* ugostit će svoje prijatelje i donatore iz Austrije i nekoliko hrvatskih mjesta u kojima su proteklih deset godina djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom sudjelovala u radu ljetnih škola jezika, kulture i duhovnosti. Gost naše rubrike je predsjednik udruge *Stopa* **Mihajlo Skenderović**, jedan od najzaslužnijih za realizaciju ovog vrijednoga kulturno-duhovnog projekta.

Tko su vaši gosti tijekom sljedeća dva slavljenička dana?

Prvi put nam u Suboticu dolaze gosti iz Hrvatske katoličke misije u Salzburgu, na čelu s paterom **Zlatkom Špeharom**, svojevremeno jednim od inicijatora ideje da se nešto konkretnije poduzme u pogledu pokretanja naše Ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti koja je eto zaživjela već punih deset godina. Očekujemo, također, još mnogo drugih gostiju s raznih strana na kojima smo tijekom proteklog razdoblja boravili (Cresa, Šibenika, Prvića), ali danas kada razgovaramo je konačan broj gostiju još uvijek posve neizvjestan. Svi koji dođu bit će nam dragi gosti i s radošću ćemo ih ugostiti i uzvratiti im za njihovo gostoprinstvo.

Kada je ideja ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti zaživjela u praksi?

Prvu Ljetnu školu pokrenuli smo 2007. godine na otoku Lošinju s osnovnom idejom neke vrste nagrade i ohrabrenja djeci koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i njihovim roditeljima. S druge strane, bila je to prilika da se toj djeci tijekom boravka na moru organiziraju prigodne radionice na kojima bi imali mogućnost boljeg upoznavanja s jezikom, kulturom i duhovnošću, a sve to popraćeno obilascima kulturnih i duhovnih vrijednosti na prostoru matične domovine. Također, svih proteklih godina prakticirali smo i druženja s učenicima iz pojedinih osnovnih škola u Hrvatskoj, a jedan od osnovnih ciljeva tih druženja je bilo učvršćivanje i utvrđivanje znanja i govora hrvatskog jezika.

Koliko je osoba bilo uključeno u realiziranje ovog vrijednog, sada već desetogodišnjeg projekta?

Što se tiče same organizacije ljetnih škola, najveći dio angažmana je bio na članovima udruge *Naša djeca* i *Stopa*, ali svakako moramo naglasiti kako sve to ne bi bilo moguće bez brojnih donatora koji su nam pomogli svojim novčanim i drugim prilozima, shvaćajući vrijednost ovog projekta za svu djecu koja su u njega uključena.

A koliko je djece do sada prošlo kroz ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti?

Za proteklih deset godina je realizirano dvadesetak ljetnih škola na kojima je sudjelovalo zasigurno nekoliko stotina djece, recimo njih između 300 i 400, mnoga od njih i više puta, koja su s velikim zadovoljstvom, sama ili u pratnji roditelja, participirala u ovom vrijednom kulturno-duhovnom projektu naših udruga.

Kakve su povratne informacije nakon prvih deset godina?

Informacije su uvijek i više nego pozitivne, a sada se pojavljuju i neki novi mlađi ljudi s novim idejama. Konkretno, od ove godine imamo i jedan vrlo ozbiljan projekt pod potporom grada Benkovca, a koji još više proširuje mogućnosti rada naših ljetnih škola. U pitanju je projekt Profesionalne orijentacije mladih koji se pokazao kao izuzetno dobar i uspješan i nastojat ćemo ga i dalje realizirati u budućnosti. Također, u potrazi smo i za nekim novim destinacijama na kojima bi u budućnosti mogli realizirati nove ljetne škole.

Na koji način bi, uzimajući u obzir sve navedene činjenice, istaknuli glavne ciljeve na kojima se bazira uspješnost vašeg kulturno-duhovnog projekta?

S jedne strane tu je cilj animiranja što većeg broja djece i njihovih roditelja na upis u osnovnoškolske hrvatske odjele, a s druge je želja za jednom dalekosežnom idejom koja bi svu tu djecu i nakon završetka cjelokupnog procesa školovanja na hrvatskom jeziku, kao već zrele i odrasle osobe, i dalje okupljala u jednom zajedničkom ozračju.

Na neki način bi se moglo reći kako je sve ovo vrijedno i dugoročno ulaganje u našu zajedničku budućnost.

Na koncu vratimo se još na program ove lijepe manifestacije kojom proslavljate dvije obljetnice: 15 godina ponovnog uspostavljanja školovanja na hrvatskom jeziku i 10 godina ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti. Što je sve planirano u dva nastupajuća dana?

Osnovna zamisao ove manifestacije da skupa provedemo vrijeme i upoznamo sve naše donatore s našim unutarnjim djelovanjem u radu udruge koje realiziraju ovaj projekt ljetnih škola. Želja nam je na ovaj način da im se i nekako odužimo za sve što su u proteklih deset godina učinili za našu djecu. Pripremljen je lijep, zanimljiv i bogat program koji, osim prigodne proslave i druženja, uključuje i razgledanje grada i njegovih kulturno-duhovnih vrijednosti, te disco večer u prostoru HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici.

Dražen Prčić

Kuća puna tajni

NEKAD
i
SAD

Za razliku od nekih subotičkih palača koje »blješte« pred publikom, a njihov nastanak i povijest su sasvim poznati, objekt u Strossmayerovoj 18 odiše tajanstvenošću, napose na fotografiji iz osamdesetih godina prošlog stoljeća, kada mu je i fasada bila zanemarena. Tajanstvenosti, osim nepotpunih podataka o njenom nastanku, doprinosi i diskretni ulaz iz Strossmayerove – to je samo pješački ulaz, nema kapije – iza koga se otkriva dugo dvorište, dostupno pogledima samo onih koji stanuju u zgradi i dvorišnim objektima. Ali posebnost dvorišta je u tome što se ono prostire sve do susjedne uličice, Bledske (paralelne sa Strossmayerovom), kojom je u dalekoj prošlosti proticala voda, vidi se to još i danas po obliku spomenute stare ulice, čija je regulacijska linija davno formirana.

Draž i ljupkost zgradi daju dva erкера povezana balkonom (Wikipedija: Erker – izbočena i povišena prigradnja na pročelju ili kutu kuće; vrsta zatvorenog balkona s prozorima na svim stranama). Oni omogućuju da se iz stanova na katu duž ulice i na jednu i na drugu stranu može pogledati bez izlaska i otvaranja prozora. Gotovo se može zamisliti scena iz prošlosti kada su se događanja u važnoj gradskoj ulici (u vrijeme bez telefona i televizora) mogla pratiti iz udobne intimnosti ovog doma.

Projektant je, kako se pretpostavlja po stilu i detaljima, bio **Benedek Mačković**, a u ovom obliku podignuta je vjerojatno tridesetih godina prošlog stoljeća.

K. K.

Piše: Zsombor Szabó

Kadiš

Prošlog tjedna prolazio sam Frankopanskom ulicom i znatiželjno sam gledao što se tamo gradi, koje su zgrade srušene, jer ta se ulica s jedne strane graniči s jednim od novih velikih gradskih centara koju zovemo Radijalni put (službeno Aleja maršala Tita). Primijetio sam jednu napuštenu zgradu, čiji prozori su bili razbijeni, očito se više ne koristi i čeka na rušenje da svoje mjesto prepusti nekom bezličnom četvorkratnom stambenom objektu. Onako u sebi sam kazao: »eto ti još jednog starog objekta za

prisutna u Subotici zbog njene višenacionalnosti. Jednostavno rečeno, zavisno od kvarta pretežni nacionalni sastav je različit.

KORIJENI SEGREGACIJE

Iako su korijeni segregacije povijesno dugi, ali prvi pismeni trag potječe iz XV. stoljeća, kada tadašnji kralj upozorava čelnike Zabatke da ne kinje svoje stanovnike Kumane koji su stanovali na prostoru oko sjevernog dijela današnjeg Aleksandrova (Kameniti Hat). Sljedeći trag je iz Vječitog ugovora s ugarskom

smješteni između Voka i Jasibare, i tako su vremenom nastale tri ulice: Srpski šor (Arsenija Čarnojevića), Bunjevačka (Ivana Antunovića) i Mađarska (Zrinskog i Frankopana). Pošto austrijsko carstvo nije priznavao židovsku vjeru, Židovi nisu mogli steći građanski status, ali Magistrat je 1786. dozvolio da se u grad naseli 12 židovskih porodica. Grad je svojom odlukom tek 1816. dozvolio da kupe za

godine (slika). Tu je bilo izgrađeno obredno kupatilo, košer mesnica i škola. Zajednica je toliko ojačala (oko 3.000 članova 1900 godine) da su koncem stoljeća (1890.) kupili veliki plac za podizanje nove sinagoge koja je posvećena 1902. godine. U međuvremenu, u Mađarskoj ulici Udruga za međusobnu pomoć *Chewra kadischa* (Sveta udruga) izgradila je jednu veliku zgradu s dvoranom za oku-

Situacija židovske četvrti 1884. godine

koji možeš napisati još jedan rekvijem«. Onda sam počeo razmišljati: »stani malo, ova zgrada je nekad bila ortodoksna sinagoga, kako ćeš napisati rekvijem za nju?!«. Onda sam odlučio da ću napisati jednu tužbalicu, zapravo kadiš. Kadiš je aramejska riječ i znači svijet, svjetina, a kod Židova je to molitva za mrtve, nešto slično kao rekvijem u kršćanstvu. Zapravo, već dugo vrijeme razmišljam da kao poseban članak napišem nešto o subotičkim građanima židovske vjere, nešto sam i započeo, ali nažalost tekst nikad nisam dovršio. U stvari, u tekstu se želim baviti prostornom segregacijom stanovništva, koja je i danas

komorom (1743.) koji u 21. točki kaže: »Sadašnji posjednici ostaju na posjedu koji im sada pripada, s tim da katolici budu smješteni na jednoj, a pravoslavni na drugoj strani.« Crta razdvajanja je bila rječica Vok, koja je nekad presijecala grad na dva dijela. Pošto su u nekadašnjem vojnom šancu, koji je rasformiran, služili Dalmati i Raci (tako su ih tada zvali), katolici su smješteni na desnu, pravoslavci na lijevu obalu rječice. Magistrat je odlučio dopustiti doseljavanje 40 mađarskih porodica iz Kecskeméta kako bi nadomjestili nedostatak dijela pravoslavaca koji su se iselili iz grada, jer nisu željeli plaćati porez. Mađari su

Prva sinagoga

stalno kuće na dijelu teritorija grada. Određen je prostor između tadašnjih ulica Mađarske i Šumske (Braće Jugovića), kasnije (1835.) dozvoljeno im je i »širenje«, naseljavanje do crte današnje Zmaj Jovine ulice i tako je nastao jedan, uvjetno rečeno, Židovski kvart.

ŽIDOVSKA ZAJEDNICA

Čim su dobili dozvolu za naseljavanje, stanovnici židovske vjere od Grada su tražili da se formira Židovska zajednica na čelu s jednim biroom. Uz kraljevsku dozvolu 1799. godine (grad im nije odobravao) dobili su pravo izgraditi svoju sinagogu, koja je izgrađena početkom XIX. stoljeća, jer se 1803. godine spominje rabin, šakter (košer mesar) i učitelj. Sinagoga je stajala na sredini placa, jer se nije smjela graditi na liniju ulice. Restaurirana je 1850.

pljanje, koja je prilikom vjerskih praznika služila i kao pomoćna sinagoga. Pokraj nje je sagrađena i bolnica.

EPILOG

Veza između nekadašnje bolnice i pomoćne dvorane, kasnije ortodoksne sinagoge očuvana je na jedan čudan način skoro do danas. Naime, nova židovska bolnica izgrađena je na uglu ulica Đure Đakovića i Zmaj Jovine, a poslije Drugog rata bila je to Ženska bolnica-rođilište. Danas je tu smještena Ekonomska srednja škola, čiji učenici su dugo koristili prostorije nekadašnje ortodoksne sinagoge u Frankopanskoj ulici kao dvoranu za tjelovježbu. Govorili mi kadiš ili rekvijem, očito je da stara Subotica i njeni nekadašnji stanovnici polako, ali sigurno nestaju.

U OPĆINI APATIN NEMA VIŠE INFORMIRANJA NA JEZICIMA NACIONALNIH MANJINA

Hrvati i Mađari kolateralna šteta

Apatinskom tjedniku Novi glas komune, u kojem su jednu stranu dijelili pripadnici hrvatske i mađarske nacionalne manjine nakon promjene vlasti u općini prijeti gašenje

O d konstituiranja nove vladajuće opcije u općini Apatin, odnosno od ovogodišnjih lokalnih izbora, uključujući i prijeizborno vrijeme, vodi se rat između do sada neprikosnovenih općinskih medija TV Apatin i tjednika *Novi glas komune*, s jedne strane i nove lokalne vlasti i medija TV 025 s druge.

IDILA SA SOCIJALISTIMA

TV Apatin i *Novi glas komune* bili su skloni bivšoj vladajućoj garnituri, osobito dr. **Živoradu Smiljaniću**. Podsjetimo, riječ je o privatnoj medijskoj kući u vlasništvu **Slavice Popov** iz Beograda. Kako je riječ o lokalnim medijima, koji nisu mogli opstati na tržišnim principima, pronađen je kompromis s lokalnim vlastima. Financirani su dijelom iz općinskog proračuna, dijelom projektno. Sukladno politici tadašnjeg općinskog vodstva, a uz veliko zalaganje MO DSHV-a Sonta i MO SVM-a Kupusina, još 2008. godine na stranicama tiskanog glasila pokrenuto je informiranje na hrvatskom i mađarskom jeziku. Ovim dvema manjinskim zajednicama, koje tvore zamjetan postotak žitelja općine Apatin, ustupljena je jedna strana za izvještavanje na mađarskom i hrvatskom jeziku i pismu. U planovima je bilo i izvještavanje na romskom jeziku, no, nije se uspio riješiti problem glede nalaženja dopisnika.

KULMINACIJA TRZAVICA

Kroz sve ove godine bilo je sporadičnih trzavica između TV Apatin i oporbe. U međuvremenu je osnovan i novi medij, TV 025, čiji je vlasnik istaknuti član i dužnosnik SNS-a **Milan Bursać**. Trzavice su kulminirale i pretvorile se u pravi lokalni medijski rat u vrijeme predizborne kampanje za ovogodišnje lokalne izbore. TV Apatin i *Novi glas komune* o događanjima su izvještavali,

po svojim tvrdnjama korektno, a po tvrdnjama novog medija, odnosno dužnosnika lokalnog SNS-a, vodile su kampanju u korist SPS-a i dr. Smiljanića. Riječi se nisu birale niti s jedne strane, kvalifikacije onih drugih bile su sve prizemnije. Urednici strane na mađarskom i hrvatskom jeziku bili su pošteđeni od navedenog medijskog rata. Odgovorno tvrdim, kao jedan od njih, da niti od direktorice Slavice Popov, niti od glavne i

odgovorne urednice, sada već bivše, **Vesne Simičić-Milanović**, niti od njezine nasljednice na toj dužnosti **Mare Vuković**, ni u jednom momentu nije vršen pritisak kako bismo se uključili u sve prljavije političke igre. Naprotiv, bili su potpuno autonomni u izboru tema iz života pripadnika svojih nacionalnih zajednica u općini Apatin, a i šire, općenito u svojim nacionalnim zajednicama u Srbiji.

FINALE?

Ustoličenjem nove općinske vlasti, SNS-a, za TV Apatin i *Novi glas komune* dolaze teški dani i bitka za opstanak. Usprkos potpisanom ugovoru s općinom, ukida se proračunsko financiranje ove medijske kuće. U nedostatku sredstava ionako mizerne plaće uposlenicima i honorari vanjskim suradnicima isplaćuju se neredovito, novinarski kadar se osipa. Od prije mjesec dana manjinski jezici su nestali sa stranica *Novog glasa komune*, neznano je li taj potez samo privremene naravi ili je na pomolu potpuno gašenje ovoga medija.

»Kako je dogovoreno da zbog prijetnji i šikaniranja novinara i uposlenih u TV Apatin više ne objavljujemo imena, možemo iznijeti jedino stav uredničkog kolegija. Jedna urednica je otišla iz zemlje, druga je jučer dala ostavku i najavila svoj odlazak iz Srbije, šestero je zbog prijetnji i ucjena od općinske vlasti dalo otkaz i povuklo se. Od prvog dana izlaska *Novog glasa komune* željeli smo ovoj višenacionalnoj sredini, prvi put u povijesti lokalne zajednice, omogućiti informiranje na jezicima nacionalnih manjina. To je bilo mjesto za njegovanje kulture,

identiteta, stvaralaštva, vijesti o bitnim događanjima, ne samo u Apatinu, nego i u Sonti, Svilojevu i Kupusini. To smo sami financirali i mislim da smo svih ovih godina radili pravu stvar. Nova općinska vlast u Apatinu brutalno krši sve ugovore s TV Apatin, a samim tim i zakone ove zemlje, po kojima se svaka općina stara o informiranju na svojem području. Njima kao da nije potrebno niti informiranje na srpskom, a osobito na hrvatskom i mađarskom jeziku. Ne mogu nam oprostiti što smo prikazali otmicu zastupnika, što smo razotkrili incident kada je pretučen sončanski mladić na nacionalnoj osnovi, a općinari tvrdili: zapila se djeca, pa se izujedala«, stav je i priopćenje Uredničkog kolegija TV Apatin i NGK.

Veći dio ostalih stranaka koje djeluju na području općine Apatin u pravom je rasulu zbog velikog broja preletača koji masovno traže okrilje u SNS-u, pa se u ovaj rat ne žele miješati.

»Zalažemo se za objektivno novinarstvo, nezavisno od utjecaja politike, a s obzirom na ekonomsku situaciju u zemlji, svjesni smo da mediji ne mogu funkcionirati bez državne pomoći. To zna i lokalna vlast, predvođena Srpskom naprednom strankom, a usprkos tomu odbija dalje financirati TV Apatin i *Novi glas komune*, pozivajući se na kršenje zakona. Iako je državna Komisija donijela rješenje da zakon nije prekršen, a iz koga proizlazi da je općina Apatin dužna ispoštovati svoju ugovornu obvezu, oni to svjesno izbjegavaju, što se može okarakterizirati jedino kao gušenje ovih medija, kako bi na njihovo mjesto došla njihova televizija i pretpostavljamo novi lokalni list koji bi pisao o tzv. uspjesima Srpske napredne stranke. Lokalne novine imaju i stranicu na jezicima nacionalnih manjina, mađarskom i hrvatskom, a ukoliko bi došlo do gašenja ovoga lista, navedene manjine ostale bi bez informativnog prostora na svojim maternjim jezicima«, kaže predsjednik OO DJB-a Apatin **Dejan Bačić**.

Predsjednik općine Apatin i dužnosnik SNS-a **Radivoj Sekulić** nije želio komentirati sukob njegove stranke s navedenim općinskim medijima.

»Informiranje na manjinskim jezicima je stvar uređivačke politike svakoga medija, tu nemam nikakve ingerencije. Nadam se da će se u nekom novom općinskom listu, koji će se osnovati, biti riješeno i to pitanje«, rekao je Sekulić.

Ivan Andrašić

TJEDAN U BAČKOJ

Nešto tu ne štima

Nedjelja prije podne. Centar grada pust, jer em je pravi zimski dan, em vrijeme ručku. Izlazi samo onaj tko ima nekog važnog posla. Tu idiličnu sliku pustog ravničarskog Sombora narušava grupa ljudi, njih pedesetak, stisnuti oko jedne klupe u parku, tu nadomak Županije. Ne da mi moja radoznalost mira, pa prilazim toj grupi ne bih li vidjela i čula što je razlog ove gužve; oko čega ili koga se tiskaju svi ti ljudi s nekim papirima u rukama. Prepoznaje me nekolicina njih, pa i nepitani odmah kažu da potpisuju punomoćje za odvjetnika da ih zastupa u tužbi protiv Nacionalne službe za zapošljavanje koja im je zakinula mjesečnu naknadu koju su dobivali kao nezaposlene osobe. »Kako vam zakinuli?« pitam. »Pa tako što se u ovoj državi sve uvijek svaljuje na sirotinju. Zadruga u kojoj smo radili je propala, a mi zadrugari ostali bez ičega. Gdje je ono što smo svi kao zadrugari unijeli u zadrugu, tko je to pokrao i hoće li odgovarati za to? Neće«, izbacuju iz sebe ono što ih boli i ne odgovarajući na moje konkretno pitanje. Ipak uspijevam, poslije nekoliko potpitanja doznati da im je navodno Nacionalna služba za zapošljavanje obračunavala manju naknadu, mjesečno je to oko 2.000-2.500 dinara. Sada hoće podnijeti tužbe, jer kažu ako im pripada, što ne bi uzeli 40.000, 50.000 dinara. Slažem se s tim, ali se čudim kakve veze ima klupa u parku, žena koja s brdom papira sjedi na toj klupi, sa sudom i tužbama. A onda mi opet oni obašnjavaju, kako je to zastupnica odvjetnika iz Niša ili Kragujevca kome daju punomoćje da ih zastupa u ovim tužbama. I nepitani nastavljaju kako ne plaćaju oni ništa unaprijed već kada se okonča sudski postupak platit će troškove vještačenja i odvjetnika, što je 20 posto. Na moje čuđenje što se takve stvari rade na klupi u parku nedjeljom prije podne već su manje predusretljivi i već mrmljaju što se ja tu miješam i ispitujem ih. Oni znaju što im pripada, pa će to i dobiti, a ako će netko na tome i zaraditi, pa neka.

Proguram se kroz njih do žene koja sakuplja dokumentaciju, a kada je čula da sam novinarka, bijesno je sakrila lice, odbijajući svaki razgovor, pa čak i to da kaže koji odvjetnički ured predstavlja. Nekako sam uspjela krajičkom oka vidjeti ime odvjetnika kome daju punomoćje, a kada sam ga pozvala i razgovor počela predstavljajući se kao novinarka samo je rekao: »pozovite me za mjesec dana« i poklopio slušalicu.

Malo mi je sve to čudno i sve se nešto bojim da će ove ljude ponovno netko »izvozati« i da će najveći dio onoga što će dobiti na sudu završiti u nečijim drugim džepovima.

Z. V.

INICIJATIVA ZA POČETAK EMITIRANJA EMISIJA NA HRVATSKOM JEZIKU NA KOPERNIKUS RTV ŠID

Želja i volja postoje, očekuje se potpora

Pružiti ćemo logističku potporu, te sve druge vidove pomoći koje su u našoj mogućnosti, kaže član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za informiranje Ivan Ušumović * Ideja je da se jednom tjedno u polusatnom ili satnom terminu, emitira program na hrvatskom jeziku i ne samo na radio valovima nego i na našim televizijskim kanalima, kaže direktor Nikola Vidić

Ekperimentalni program Radio Šida počeo je 6. prosinca 1969. godine. Već 1985. godine registriran je kao radna jedinica, a zatim kao osnovna organizacija udruženog rada u okviru Radničkog

raznovrstan. Od 2007. godine po rješenju Republičke radiodifuzne agencije radio u Šidu postaje regionalna radna stanica za područje općine Šid i Srijemske Mitrovice. Od prvog dana na frekvencijama Radio

tiče kablenskog operaterstva u Srijemu, jer je to jedini radio koji pokriva cijelu Baranju i dio Slavonije. I nakon privatizacije na *Kopernikus* RTV Šid nastavljeno je emitiranje programa na jezicima nacionalnih manjina.

prije, dok je Radio Šid bio javno poduzeće:

»Mi smo i tada imali namjeru na našim radio valovima početi emitiranje programa na hrvatskom jeziku. Od kada je Radio Šid privatiziran nastavili smo emitirati isti program, tako i programe na jezicima nacionalnih manjina. Mislim da je sasvim normalno da i hrvatska zajednica ima dio vremena na našim radio valovima i televizijskim kanalima. Imamo volju tu našu ideju provesti. Novi vlasnici se slažu s tim, a imao sam i razgovore o tome s predstavnicima lokalne vlasti u Šidu. Postoje obećanja da će nam oni izaći u susret i pomoći nam u realiziranju te ideje. Ideja je da se jednom tjedno u polusatnom ili satnom terminu emitira program na hrvatskom jeziku i ne samo na radio valovima nego i na našim televizijskim kanalima.«

Što se tiče pokrivenosti, *Kopernikus* televizija pokriva cijelu Srbiju. Emisije i vijesti iz studija u Šidu mogu gledati stanovnici cijelog Srijema:

»Ovdje imamo naš televizijski studio odakle svakodnevno emitiramo program. Kako bismo počeli s emitiranjem programa na hrvatskom jeziku, mi ćemo već iduće godine sudjelovati na općinskim natječajima kako bismo dobili sredstva za

U studiju Kopernikusa

univerziteta *Nikola Vlaški* Šid, s prostorijama u zgradi šidskog Doma kulture. Godine 1989. registriran je kao samostalna ustanova u oblasti informiranja da bi nakon samo dvije godine bio registriran kao javno poduzeće za radiodifuznu, novinsku i nakladničku djelatnost Radio Šid. Program je

Šida emitira se program na srpskom, slovačkom i rusinskom jeziku. U kolovozu prošle godine Radio Šid kupila je televizija *Kopernikus* i na taj način on postaje najskuplji privatiziran medij u Srbiji. Prema tadašnjoj izjavi direktora *Kopernikusa*, to je bio logičan dio kako bi se zaokružila kompletna cjelina što se

Trenutačno postoji ideja da se početkom iduće godine počne emitirati i program na hrvatskom jeziku.

JEDINSTVEN PRIMJER

Ova ideja je, prema riječima direktora *Kopernikus* RTV-a Šid **Nikole Vidića**, postojala i

emitiranje programa na jezicima nacionalnih zajednica. Iskreno se nadam da ćemo ta sredstva i dobiti. Također se nadam potpori Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao i ostalih hrvatskih institucija u Srbiji, kako bismo zajednički realizirali projekt».

POTPORA HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Preliminarni razgovori oko početka emitiranja programa na hrvatskom jeziku obavljani su između direktora *Kopernikus* RTV Šid i predstavnika hrvatske zajednice u Šidu. Svoj stav iznijeli su i predstavnici HNV-a:

»Stav HNV-a je jedinstven povodom inicijative koje donose pozitivnu promjenu, a to je svakako puna potpora u realiziranju takvih projekata. Ovakve ideje imaju ključni doprinos u demokratizaciji društva kojemu je cilj interkulturalnost i smirenje tenzija između dva naroda«, kaže član IO HNV-a zadužen za informiranje **Ivan Ušumović** i dodaje: »Također, ne treba zaboraviti ni na privatizaciju medija u Srbiji. Za pohvalu je što novi vlasnici Radio Šida nisu zaboravili i na društvenu ulogu u svom radu, te krenuli u realiziranje programa na hrvatskom. Hrvatsko nacionalno vijeće je spremno

pružiti potporu Radio Šidu u vidu pozitivnih mišljenja za projekte s kojima apliciraju na natječe. Pružit ćemo logističku potporu, te sve druge vidove pomoći koje su u našoj mogućnosti.«

Ušumović navodi da bi realiziranje ovog projekta bilo od velikog značaja za hrvatsku zajednicu u Srijemu:

»Hrvatska zajednica je prošla kroz mnoga turobna događanja nakon raspada Jugoslavije. Stoga bi na neki način ovaj program donio dah topline i afirmacije našeg naroda kao povijesnog čimbenika u Srijemu. Umrežavanje medija koji proizvode program na hrvatskom jeziku je svakako dio nove strategije u informiranju HNV-a. Ključ uspjeha medija koji proizvode program u interesu hrvatske zajednice je u međusobnoj suradnji«, navodi Ušumović.

Kao prvi korak k realiziranju ove ideje iz HNV-a ističu zakazivanje prvog sastanka s predstavnicima *Kopernikus* RTV Šid kako bi se ustanovile sve mogućnosti:

»Možda bi kao prvi korak bilo i umrežavanje s ostalim medijima na hrvatskom jeziku, kako bismo se lakše fokusirali na cilj i potrebe realiziranja novog programa«, ističe Ušumović.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Dualno obrazovanje

U posljednje vrijeme sve se češće govori kako je dualno obrazovanje velika šansa za mlade. Takva poruka stiže i iz Ministarstva prosvjete gdje kažu da je sve veća zainteresiranost srednjih škola i kompanija da se uključe u takav model obrazovanja. Ovaj vid nastave trenutno je uveden u 18 škola u Srbiji koje surađuju s 40 kompanija. Sustav dualnog obrazovanja bi trebao prije svega olakšati gospodarstvu da dođe do kvalitetne radne snage, ali i mladima da ih poslodavci kroz zalaganje tijekom prakse prepoznaju i da nakon završene škole počnu raditi kod njih. Dan malih i srednjih poduzeća, koji je prošloga tjedna održan u Srijemskoj Mitrovici, upravo je i imao za cilj da se ukaže da se kroz dualno obrazovanje školuju potrebni kadrovi. Ovaj susret organizirali su *Confindustria Serbia* i Grad Srijemska Mitrovica u partnerstvu s dvije srednje škole: Srednjom tehničkom školom *Nikola Tesla* i Prehrambeno-šumarskom i kemijskom školom iz Srijemske Mitrovice, kao i kompanijama i članicama *Confindustrie*. U Srijemskoj Mitrovici je veliki broj kompanija i poduzeća čiji kapital dolazi iz Italije, a lokalna samouprava uočila je kao problem nepostojanje neodgovarajuće radne snage. Kao sustavno i plansko rješenje ovog problema naveden je sve bolji odnos s Ministarstvom obrazovanja. Jedna od mitrovačkih srednjih škola već se našla u sustavu dualnog obrazovanja upravo iz razloga kako bi školovali stručan kadar za investitore koji dolaze u Srijemsku Mitrovicu. Ovaj susret se prvi puta organizirao u Srijemskoj Mitrovici, a oko 160 mladih ljudi imalo je priliku upoznati se s kompanijama i načinom rada u njima. Mitrovčani kažu da im je osnovni cilj da njihovi mladi ostanu u svom gradu i u skladu s tim upis u narednu školsku godinu bit će prilagođen potrebama gospodarstva. Poruka sa skupa je bila da je dualno obrazovanje prioritet u reformama – uvezivanje mladih, obrazovanja i gospodarstva. Ali ne samo zanatskog obrazovanja nego i jednog vida novog obrazovanja koje će se graditi kroz sve nivoe i koje će se završiti u visokom dualnom obrazovanju. Možda će ovaj način obrazovanja spriječiti odlazak visokobrazovanih mladih koji i pored svoje stručnosti i profesionalnosti rade u nekim zemljama Europe, fizičke poslove za mnogo veći iznos zarade nego što u svojoj zemlji dobivaju za svoju stručnost. Za pilot projekte nažalost vremena nema, posebno kada su mladi u pitanju. A svaki roditelj bi u današnje vrijeme zaista volio znati kako posavjetovati svoje dijete u odabiru budućeg zanimanja kako bi po završetku školovanja mogao naći posao u svojoj struci.

S. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJ PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA DOO Beograd, Takovska br. 2, Izvršna Jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, podnio je dana 3. 11. 2016. pod brojem IV-08-501-330/2016, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SUH13/SUU13/SUL13 BAJNATSKA na katastarskoj parceli 10981 KO Donji grad, Subotica, ulice Bajnatska br. 40 (46.103275°, 19.713085°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat soba 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 18. 11. 2016. do 20. 12. 2016., a javna prezentacija Studije održat će se 21. 12. 2016. godine u 12 sati u prostorijama Odsjeka.

Šokci i baština 2016. Monoštor

KUDH Bodrog, domaćini

Zbor Odjek, Zemun

Davor Francuz i HGU Festival bunjevački pisama, Subotica

Bodroški bečari, Monoštor

HKUPD Matoš, Plavna - Običaj Gosponoš

Urbani Šokci, Sombor

HKPD Silvije Strahimir Kranjčević, Bereg

Tragovi Šokaca, Bač

Dodjela zahvalnica

Šokadija, Sonta - Saranjivanje begeša

STO održao koncert u Vinkovcima

VINKOVCI – U povodu obilježavanja 40. obljetnice svojega rada, Subotički tamburaški orkestar održao je u nedjelju koncert u Vinkovcima, u punoj dvorani Gradskog kazališta *Joza Ivakić*. Koncert je održan u sklopu Dana Hrvatske matice iseljenika u Vukovarsko-srijemskoj županiji, a organizatori koncerta bili su Hrvatska matica iseljenika – Podružnica Vukovar i Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima.

Na programu su bila djela koje je STO izvodio na obilježavanju 125. obljetnice rođenja **Pere Tumbas Haje** te djela koja je orkestar izvodio na svečanom koncertu u Subotici povodom ovogodišnjeg jubileja. Vinkovačka publika mogla je čuti skladbu *Asturias* sa solistom čelistom **Nikolom Teskera**, a solo dionicu basa u skladbi *Odeon* izveo je **Marko Ivanković Radak**. Našle su se tu i skladbe s kojima je orkestar nastupio na ovogodišnjem festivalu u Osijeku, kao i druge skladbe iz njihova repertoara. Kao vokalni solisti nastupili su: **Antun Letić Nune** i **Milan Prunić**.

Predstava iz Belog Manastira gostovala u Šidu

ŠID – Trgovina ljudima je problem koji pogađa sve zemlje, posebice one u kojima je loša ekonomska situacija. Predstava Gradskog kazališta iz Belog Manastira *Novac moje krvi* u režiji šidskog redatelja **Cvetina Aničića**, a koju je šidska publika imala priliku pogledati prošloga tjedna u okviru festivala *Svratište u pozorište*, upravo želi upozoriti na taj problem, te podići svijest javnosti o prevenciji i odgovornoj reakciji. Predstava je nastala kao rezultat dobre suradnje Policijske uprave Osječko-baranjske i Gradskog kazališta iz Belog Manastira u sklopu njihovog projekta *Stop trgovini ljudima*.

S. D.

Katarina Čeliković na Informativnom utorku

OSIJEK – Tradicionalni *Informativni utorak*, koji za školske knjižničare organizira Razvojna matična služba Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku, predstavio je 15. studenoga knjižničarsku savjetnicu **Katarinu Čeliković**, voditeljicu Zavičajne knjižnice Biblioteka Croatica Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata. U službi hrvatske riječi i knjige naslov je izlaganja u kojem je gošća predstavila kulturu Hrvata u Vojvodini, kao i svoj angažman kao knjižničarke u popularizaciji hrvatske knjige i riječi tijekom svojega tridesetogodišnjega rada. Susret je, kaže Čeliković, bio pun razmjene iskustava zahvaljujući kolegicama knjižničarkama i ravnateljici **Dubravki Pađen Farkaš**.

Divanim šokački u Monoštoru

MONOŠTOR – U Monoštoru će večeras (petak, 18. studenoga) biti održana manifestacija *Divanim šokački*. Ove godine kroz riječi, pjesmu i običaje članovi KUDH-a *Bodrog* dočarat će nekadašnju žetvu. Program se održava u Domu kulture, a početak je u 18 sati.

Z. V.

Sve je bio dobar san na HRT1

ZAGREB – Ususret obilježavanju dana vukovarske tragedije, večeras (petak, 18. studenoga) na Prvom programu Hrvatske televizije (HRT – HTV1) biti će prikazan nagrađivani dokumentarac **Branka Ištvančića** *Sve je bio dobar san*, s početkom u 20 sati i 10 minuta.

Film proučava događaje iz vremena početka Domovinskoga rata, prati dolazak mladoga francuskog dragovoljca **Jean-Michela Nicoliera** u Republiku Hrvatsku, njegovu borbu, tragiku obrane Vukovara i mučeničku smrt na Ovčari, a sve iz vizure njegove majke **Lyliane Fournier** koja u filmu traga za podacima kako bi došla do posmrtnih ostataka svojega sina, navodi se u najavi filma.

Šokačko veče 2016. u Sonti

SONTA – Manifestacija *Šokačko veče 2016*, petnaesta zaredom, bit će održana sutra (subota, 19. studenoga) s početkom u 19 sati, u velikoj sali Doma kulture u Sonti. Pored članova folklornih sekcija KPZH *Šokadija*, djece i odraslih, na manifestaciji će nastupiti i gosti večeri, KUU *Prigorec* iz Sessvetskog Kraljevca, Hrvatska, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora, KUDH *Bodrog* iz Monoštora te OKUD *Ivo Lola Ribar* i TO *Tandora* KUD-a *Mažoret* iz Sonte. Tijekom večeri bit će proglašena i javno pročitana i pobjednička pjesma s natječaja *Za lipu rič*.

I. A.

Predstavljanje CD-a tamburaša Tomislava

STARA PAZOVA – Predstavljanje CD-a Omladinskog tamburaškog orkestra HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca bit će održano u nedjelju, 20. studenoga, u Kazališnoj dvorani (Pozorišna sala) u Staroj Pazovi. Početak je u 20 sati.

Pjesnik Denis Kovač u Subotici i Monoštoru

SUBOTICA – Knjigu pjesama za djecu *Ajde mi čitaj* predstaviti će u Subotici i Monoštoru autor pjesama i ilustracija **Denis Kovač** iz Zagreba, rodnom iz Monoštora, koji radi u Knjižnicama Grada Zagreba. Knjigu je tiskao u vlastitoj nakladi. Subotičkoj vrtićkoj djeci knjiga će biti predstavljena u ponedjeljak, 21. studenog, u 9 sati u vrtiću *Marija Petković Sunčica*, a u 10.30 sati u Gradskoj knjižnici učenicima nižih razreda osnovnih škola. U utorak će se autor u svom rodnom mjestu, Monoštoru, u 12 sati družiti s djecom u Osnovnoj školi 22. oktobar. Susret organiziraju HNV i ZKVH uz potporu Gradske knjižnice Subotica.

Znanstveni kolokvij o bitci kod Petrovaradina

SUBOTICA – Bitka kod Petrovaradina 1716. godine i njeno značenje za povijest Hrvata u Vojvodini tema je XLIV. znanstvenog kolokvija ZKVH-a, koji će biti održan u petak, 25. studenoga, s početkom u 18 sati, u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22) u Subotici.

Uvodničar je dr. sc. **Robert Skenderović**, viši znanstveni suradnik Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba.

PROJEKT SVJEDOČANSTVO TAMBURAŠKE PISMENOSTI S POČETKA 20. STOLJEĆA – DIGITALIZACIJA

Radionica primjene digitaliziranih rukopisnih nota

U okviru projekta *Svjedočanstvo tamburaške pismenosti s početka 20. stoljeća – digitalizacija* kojega realizira Gradska knjižnica Subotica, 9. studenoga održana je radionica praktične primjene digitaliziranih rukopisnih nota. Članovi HGU Festival bunjevački pisama koji istodobno pohađaju i glazbenu školu naučili su osnove pisanja nota u muzičkom programu *Finale* vježbajući na primjeru tamburaških partitura iz arhive Tamburaškog orkestra Radio Beograda koje se čuvaju u knjižnici i koje su digitalizirane ovim projektom. Radionicu je vodio profesor tambure **Vojislav Temunović**.

»Ova vrijedna zbirka rukopisnih nota, koja se od prošle godine nalazi u posjedu Gradske knjižnice Subotica, broji oko 1400 kompozicija s repertoara Tamburaškog orkestra Radio Beograda«, doznajemo od voditeljice projekta **Bernadice Ivanković**. »Ove note svjedoče o počecima, ali i uzlaznoj putanji

muzičke, a posebice tamburaške pismenosti u našoj zemlji kao i koliko su oni bili suvremeni prateći muzičke žanrove koji su tada bili popularni. Na njihovom repertoaru mogu se naći djela seriozne i klasične muzike, koračnice i marševi, različite *smese*, kako se to tada zvalo, narodne pjesme, šlageri i sve forme koje su tada bile popularne. Također povijesna i etnomuzikološka vrijednost ovih zapisa je neosporna, kao i jedinstvenost prirode i veličine ove zbirke.«

TRADICIJSKO I SUVREMENO

Projektom *Svjedočanstvo tamburaške pismenosti s početka 20. stoljeća – digitalizacija* koji je financijski podržalo Ministarstvo kulture Republike Srbije, predviđeno je da se kompletna zbirka rukopisnih nota digitalizira i potom postavi na mrežne stranice Gradske knjižnice Subotica kako bi postala dostupna široj javnosti. Stoga je neophodno popularizirati ovaj

bogati fond i predstaviti sve njegove prednosti što je i jedan od ciljeva održane radionice s učenicima.

»Ove rukopisne note same po sebi imaju veliku vrijednost ali važno je i da se pokaže i kolika je njihova uporabna vrijednost danas«, kaže profesor Vojislav Temunović. »Želja nam je bila da mladima koji uče svirati tamburu u jednom novom, suvremenom miljeu predstavimo ovo blago te na koji način ove rukopise mogu primijeniti danas. Danas kada živimo u digitalnom dobu gdje je kompjutor nezamjenjiv medij pokušali smo povezati tradicijsko – rukopise i suvremeno – kompjutore u zajednički zadatak. Stoga smo odlučili obučiti mlade kako se pišu note u elektroničkom obliku. Ovaj novi vid muzičke pismenosti logični je slijed onog tradicijskog i ima brojne prednosti.«

KORISNO ZNANJE

Praktičnom je prethodnio teorijski dio obuke, tj. upozna-

vanje s Tamburaškim orkestrom Radio Beograda i njihovom rukopisnom zbirkom nota koja se nalazi u riznici subotičke knjižnice. Učenici su pokušali sami prepisati partituru *Martonoškog kola* koju je komponirao **Pere Tumbas Hajo** 1956. godine u kompjuterskom programu *Finale* te jednim potezom miša izraditi odvojene »štimove« za svaki instrument tamburaškog orkestra. Većina ovih učenika planira nastaviti školovanje u Glazbenoj školi te će im ovo znanje i iskustvo biti od velikog značaja posebice u daljnjem radu s orkestrom. Po završetku radionice svaki polaznik je mogao preslušati kompoziciju koju je pripremio za orkestar i pojedinačne instrumente čime su odmah mogli provjeriti uspješnost svoga uratka.

»Veoma mi se svidjela ova radionica posebice što smo koristili kompjutore i što smo odmah mogli čuti kako smo napisali partituru, odnosno jesmo li negdje pogrešili. Bilo je jako zanimljivo i mislim da ću nastaviti koristiti ovaj program«, kaže **Luka Matatić**, jedan od sudionika radionice.

Bila je ovo još jedna prigoda da se obilježi značajni jubilej – 125 godina od rođenja poznatog tamburaša Pere Tumbas Haje. Po završetku projekta *Svjedočanstvo tamburaške pismenosti s početka 20. stoljeća-digitalizacija* planirana je i izložba s prigodnim koncertom Subotičkog tamburaškog orkestra koji će izvesti dio repertoara iz spomenute zbirke notnih rukopisa. Također će biti predstavljen i novi portal Knjižnice na kojem će biti dostupni digitalizirani rukopisi nota iz te zbirke.

H. R.

INTERLIBER, KAO PRILIKA DA SE UPOZNA STVARNO STANJE KNJIŽEVNOSTI VOJVODANSKIH HRVATA

Čar egzotike i neznanja

Na upravo održanom Interliberu djela Hrvata iz Vojvodine mogla su se naći kao i 100 eura u prosjaka, a nakladnici iz Hrvatske – osim čuđenja i nepoznavanja ovdašnjih autora – kao razloge za to uglavnom navode »slabu komunikaciju«, nedostatnu potporu države (Hrvatske) i tržišne principe

U dobra nedavna vremena u udarnom nedjeljnom prijedopodnevnom terminu na prvom programu Radio-televizije Vojvodine išao je kviz pod nazivom *Koliko se poznajemo?*. E, u tom kvizu su klinci (srednjoškolci) iz Vršca ili Srijemskih Karlovaca, primjerice – nakon temeljitih priprema sa svojim profesorima (da bi uopće primirili studiju) – pokazali daleko veće znanje o **Ivanu Antunoviću**, **Balintu Vujkoviću** ili **Petku Vojniću Purčaru** (svojedobnom dobitniku NIN-ove nagrade) nego kompletna književno-nakladnička elita iz Srbije i Hrvatske zajedno.

Ne vjerujete?

SMETNJE NA VEZAMA

E, pa onda na odgođenom gledanju Radio-televizije Vojvodine prvo pogledajte s kolikim su žarom sudionici kviza pritiskali tastere ne bi li se prvi javili za odgovor na ova pitanja, a onda – ako imate volje i strpljenja – pročitajte što su nam na temu zastupljenosti književnosti vojvođanskih Hrvata na upravo održanom Sajmu knjiga *Interliber* u Zagrebu rekli predstavnici nakladničkih kuća iz Hrvatske.

Ne krijući zatečenost pitanjem, direktorica Naklade *Jurčić*

iz Zagreba **Ana Novak** ipak se snašla u momentu:

»U našoj nakladničkoj kući imamo samo **Julijanu Adamović**, koja je inače objavila dvije knjige kod nas. Ona je do rata devedesetih živjela u Vojvodini, a od tada je državljanka Hrvatske. I, eto... To je sve. A zašto drugih hrvatskih književnika iz Vojvodine nema, ja Vam na to nemam pravi odgovor. Moram priznati da sam zatečena ovim pitanjem i da o tomu uopće do sada nisam razmišljala. To, naravno, znači da sam slabo upoznata s književnošću vojvođanskih Hrvata i ostalih autora iz regije općenito.«

Kao razlog tomu Ana Novak kaže kako je vjerojatno posrijedi »loša suradnja«, odnosno obostrana inertnost između nakladničkih kuća iz Hrvatske i autora iz regije. Ipak, ona kaže kako postoje i izuzeci »koji su iz nekog razloga izabrani« i za koje svi znaju, a prodaju se (čak) i na kisocima.

»Kada bismo sada prošetali po 'Liberu', možda bismo nešto i pronašli od književnosti vojvođanskih Hrvata, ali sumnjam da bi rezultati bili zadovoljavajući. Mislim da je osnovni problem u tome što mi u Hrvatskoj nemamo razvijenu nezavisnu knjižarsku mrežu. Osim *Superknjižare*,

sve ostale su knjižare nakladnika i da bi se u njima dobilo vidljivo mjesto za najveći broj i domaćih autora to je jednostavno nemoguće misija«, kaže sugovornica, dodajući kako će je ovaj razgovor možda malo više potaknuti da se počne zanimati za književ-

nost vojvođanskih Hrvata.

Iako je cijeli život u kontaktu s knjigom, prvo 15 godina kao uposlenik u antikvarijatu Matice hrvatske, a već 25 godina vlasnik Sveučilišne knjižare i antikvarijata *Dominović* iz Zagreba **Nediljko Dominović** kaže da je

kontakte s književnošću vojvođanskih Hrvata imao samo na jednom predstavljanju na Sajmu knjiga u Beogradu, a »jednom je netko«, za vrijeme posjeta Hrvatskoj matici iseljenika, i bio kod njega u knjižari.

»Mi se uglavnom bavimo izdavanjem rječnika i razgovornih priručnika, a imamo i dosta izdanja iz hrvatske kulturne baštine. Ali, nikada do sada nismo objavili neko djelo Hrvata iz Vojvodine. Ne vidim nikakav razlog što je tomu tako, ali mislim da bi za projekte koji nisu komercijalni trebalo potražiti potporu Hrvatske matice iseljenika i Ministarstva kulture. E, sad kojeg Ministarstva kulture: našeg ili vašeg? Mislim da bi nakladnicima najviše odgo-

nakladnička kuća upravo objavila *Rječnik govora slavonskih, baranjskih i srijemskih Martina Jakšića* što u jezikoslovnom smislu itekako ima veze s govorima Hrvata u Vojvodini (šokački i srijemski Hrvati) i što bi sigurno dobro došlo ne samo krovnim institucijama hrvatske zajednice u Vojvodini nego još i više obrazovnim ustanovama.

Iako je i stvaralaštvo među svećenstvom i redovnicama u Vojvodini razmjerno razvijeno direktor *Kršćanske sadašnjosti Stjepan Rebrić* kaže kako njihova nakladnička kuća već odavno nije objavila niti jedan naslov s ove strane Dunava.

»Službenih kontakata s nama nije bilo iako smo ranije objavljivali i djela autora s vašeg

ni kulturalnog njegovanja naše baštine u Vojvodini sa strane državnih institucija u Hrvatskoj premalo vodi računa. Vjerojatno bi trebalo osmisлити neke projekte i neke načine za bolje prezentiranje tog dijela naše kulture«, kaže Rebrić, dodajući da je osobno malo upoznat sa stvaralaštvom Hrvata u Vojvodini, a i to što zna uglavnom saznaje iz medija.

HRVATSKA – NOVA DESTINACIJA!

Za urednicu Nakladničke kuće *Znanje* iz Zagreba **Bojanu Hranić** odsustvo djela vojvođanskih Hrvata razmjerno je lako objašnjivo:

»Razloži su najvjerojatnije tržišni, odnosno ponuda i potražnja. *Znanje* se, da bi opstalo, prije svega okreće naslovima koji imaju 'sigurnu prođu', a to su prije svega svjetski bestseleri i svjetski hitovi što nam na neki način garantira interes čitatelja. Inače, bez potpore državnih institucija mislim da je iluzorno govoriti o nekakvoj većoj zainteresiranosti nakladnika za manje poznate autore, pa tako i za hrvatske autore iz Vojvodine, jer se ne može ulagati u nešto što se financijski neće isplatiti.«

Kako je jednostavno objasnila odsustvo djela vojvođanskih Hrvata s *Interlibera*, ali i u knjižarama u Hrvatskoj općenito, tako je i odgovorila na pitanje o aktualnom stanju u nakladništvu u Hrvatskoj: »Sve je, samo ne ružičasto.«

»Ljudi su općenito slabe kupovne moći i ako moraju birati između kruha, mlijeka i knjige, zna se što otpada«, zaključuje Bojana Hranić.

Ako već traženu robu nismo mogli pronaći u sadašnjosti, okrenuli smo se, naravno, prošlosti. A sinonim za prošlost kada je riječ o nakladništvu svakako su antikvarijati. Vlasnik antikvarijata *Mali neboder* iz Rijeke **Tomo Vučinić** kaže da on književna djela ne selektira po tome pripadaju li ona dijaspori, domaćim ili inozemnim autorima:

»Uvijek na *Interliber* donosim ono što pretpostavljam da bi se moglo tražiti, a najbliže temi koja Vas zanima su rječnici i gramatike Gradišćanskih Hrvata. S druge strane, ja u svom antikvarijatu niti nemam djela Hrvata iz Vojvodine, a da ih imam vjerojatno bih nešto i donio. Razlog za to je čisto praktičan: manifestacije poput ove možda su i najbolja prilika i za prodavače i za čitatelje da prodaju, odnosno kupe rijetke stvari. A djela vojvođanskih Hrvata, bar za nas ovdje, to svakako jesu.«

Na žalost, naši pokušaji da razgovaramo i s ostalim predstavnicima nakladničkih kuća – poput Matice hrvatske, VBZ-a i slično – ostali su bezuspješni iz jednostavnog razloga: u trenutku posjeta *Interliberu* nije ih bilo, a osoblje na štandovima ljubazno nam je objasnilo da nisu mjero-davni za izjave.

Na koncu i na temelju onoga što su nam ispričali sugovornici zaključak je i više nego jednostavan: djela vojvođanskih Hrvata – s izuzetkom navedenih i *Maximusa in minimusa Tomislava Žigmanova* (objavljenog 2007. u nakladi AGM-a) – niti na *Interliberu* niti u knjižarama u Zagrebu (i ostalim u Hrvatskoj) nema, a što je još gore za njih ne postoji niti veći interes, kako nakladnika tako i čitatelja. Stoga, ma kako paradoksalno zvučalo, književnost vojvođanskih Hrvata u matičnoj im domovini – s izuzecima uskih stručnih institucija – djeluje kao čista egzotika. U tom smislu, ma kako opet paradoksalno zvučalo, književnost vojvođanskih Hrvata je i u stanovitoj prednosti, jer se – turistički kazano – već sljedeće sezone taj nedostatak da ispraviti. Za početak, ponovnom prisutnošću ovdašnjih izdavača na *Interliberu*, jer se pokazalo da je razdoblje »od Antunovića do Ušumovića« naj- većem dijelu čitatelja u Hrvatskoj poznatije tek nešto od usmenih predanja Aboridžina. U protivnom, odgovor na pitanje za koga ovdašnji autori pišu bit će isti kao i do sada...

Z. R.

varalo – oba. Mislim da bi to bio najbolji način da bi se ta izdanja mogla prirediti i objaviti za čitatelje u Hrvatskoj«, kaže Dominović.

Ipak, on ne bez male doze ponosa ističe kako je njegova

područja. Ipak, mogu reći da smo imali i do današnjih dana na tom prostoru imamo vjernu čitalačku publiku. Naravno, bilo bi mi drago da ponovno objavljujemo autore iz Vojvodine. Inače, osobno mislim da se na razi-

TERENSKO ISTRAŽIVANJE STUDENATA ETNOLOGIJE IZ ZAGREBA U ŠOKAČKOM PODUNAVLJU

U središtu života

Teme koje studenti istražuju su migracije, tradicijska glazba i gradnja

Predstavljanje istraživanja na znanstvenom kolokviju u Plavnoj

Studenti etnologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu nekoliko godina svoja terenska istraživanja rade na području Vojvodine. Nakon bunjevačke skupine Hrvata sada terenska istraživanja provode među šokačkim Hrvatima u Podunavlju. Grupa studenata prošlog tjedna boravila je u nekoliko šokačkih mjesta, kako bi u razgovoru s kazivačima dopunila podatke prikupljene u dosadašnjem radu, a teme njihovih istraživanja su migracije, tradicionalna glazbala i glazba i tradicijska gradnja.

Manedžerica za kulturu Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata **Katarina Čeliković** podsjetila je da su studenti etnologije terenska istraživanja na području Vojvodine počeli prije tri godine. Rezultat tog rada je

obimna monografija. »Uspjeli smo otrgnuti od zaborava ono što još neki ljudi pamte. Sada smo u procesu istraživanja šokačkih Hrvata i to u završnoj fazi. Jedna grupa studenata već je završila svoja istraživanja. Oni koji su se već susretali sa studentima znaju da studenti u mjesta u kojima istražuju dolaze dva puta. Prvi puta se upoznaju s mjestom i poviješću, razgovaju s kazivačima, a nakon toga rezultate svog istraživanja predstave svojoj mentorici profesorici **Milani Černelić**. S tim rezultatima vraćaju se na kontrolno istraživanje i grupa studenata radi kontrolnih istraživanja boravi sada u Plavni, Baču, Vajskoj, Sonti i Bođanima. Za dva tjedna bit će u Monoštoru i Beregu i Santovu u Mađarskoj«, kazala je Čeliković. Rezultate dosadašnjeg terenskog rada pre-

zentirali su prošloga tjedna u Plavni.

MIGRACIJE

Studentice **Katija Crnčević** i **Lucija Bukovčan** za temu svojih istraživanja odabrale su migracije i pokušale su u razgovoru s kazivačima prikupiti podatke o migracijama od Prvog svjetskog rata do danas. »Ovim istraživanjem želimo prikupiti podatke o najčešćim razlozima migracija Hrvata Šokaca. Razgovarali smo sa kazivačima u Plavni, Vajskoj, Bođanima, Sonti i Baču. Migracije smo podijelili na transkontinentalne, radne migracije nakon Prvog i Drugog svjetskog rata, ekonomske migracije u Njemačku, migracije u vrijeme Domovinskog rata, sezone poslove na koje ljudi odlaze i danas i migracije mla-

dih«, kazala je Crnčević. Prema izjavama kazivača ne postoji neko konkretno razdoblje transkontinentalnih migracija i ovih migracija bilo je nakon Prvog svjetskog rata, ali i krajem 60-ih. Migriralo se u Ameriku, Kanadu, Australiju, a motivi su bili ekonomski, ali bilo je i odlazaka iz političkih razloga.

»Prvo su radili one najteže poslove, a kasnije su prelazili na lakše i bolje plaćene poslove. Kazivači su nam ispričali da su na druge kontinente uglavnom odlazili pojedinci, a kada bi zaradili nešto novca vraćali bi se kući i kupovali kuće i zemlju«, kazala je Crnčević, a na njeno izlaganje nadovezala se Bukovčan koja je kazala da je od kazivača u Sonti i Baču čula da su u vrijeme zabrane izlaska iz zemlje postojali i tajni kanali kojima su ljudi prelazili držav-

nu granicu. »Početkom 90-ih također je bilo masovnijeg podnošenja zahtjeva za iseljenje u Kanadu, što je karakteristično za Sontu. Kanada je tih godina raspisala natječaj za useljenike, od kojih se tražila, osim određenih zanimanja kao što su oni vezani za šumarstvo i elektroindustriju i određena svota novca bez koje se nije moglo ući u zemlju. U Australiju i Novi Zeland se 90-ih rjeđe iseljavalo jer su te zemlje tražile veterinare i zdravstvene radnike. Zanimljivo je da je prva generacija koja je otišla u Kanadu zadržala svoju šokačku ikavicu, jer u okruženju nije bilo skupina sa sličnim govorom, pa su međusobno nastavili govoriti šokačkom ikavicom«, kazala je Bukovčan.

MIJENJANJE KUĆA

Nadnica, kao tipa migracija šokačkog stanovništva nije bilo, već su na ove prostore u nadnicu, najčešće berbu kukuruza dolazili ljudi iz Bosne, kazala je Crnčević. Međutim, kazivači studentice Bukovčan u Sonti kazali su da je radnih migracija među Sonćanima bilo i uglavnom su mještani Sonte u nadnicu išli od proljeća do početka zime na salaše kod bogatih Nijemaca, a na salašima je obično radila cijela obitelj.

Svi kazivači govorili su o migracijama u Njemačku 60-ih i 70-ih godina. Bili su to masovni odlasci iz ekonomskih razloga, a odlazili su niže i srednje obrazovani ljudi. Neki su tamo ostajali s obitelji, a neki su se vraćali nakon odlaska u mirovinu.

»Neki kazivači su pričali o migracijama u vrijeme Domovinskog rata i ja sam prvi puta čula za jedan fenomen, a to je fenomen mijenjanja kuća i Hrvati s ovih prostora su odlazili u Hrvatsku, a Srbi iz Hrvatske su dolazili na ove prostore. Kuće su se mijenjale bez nekog određenog pravila, jer su ljudi samo željeli otići, zamijeniti države«, kazala je Crnčević, a nadovezala se Bukovčan koja je istaknula da su kazivači rekli da su te migracije bile najmasovnije i najgore i podsjetila na podatak da je tijekom posljednjeg rata iz Vojvodine i Srbije u Hrvatsku otišlo oko 40.000 Hrvata.

I na koncu, u današnje vrijeme odlazi se u Italiju uglavnom radi poslova u poljoprivredi i Njemačku i Austriju gdje se žene s ovih prostora brinu o starijim ljudima i djeci.

TRADICIJSKA GLAZBA

Tradicijsku glazbu istraživao je student **Karlo Srdoč**. On se prvo osvrnuo na mjesta na kojima su se ljudi okupljali radi pjesme i igranke.

»Raskršća, čoškovi bila su prva mjesta gdje su se ljudi sastajali, pjevali i plesali. Na ovim prostorima to je trajalo do 20-ih godina prošlog stoljeća. Tada se osnivaju seljačke sloge, kao organizacije koje su organizirale glazbena događanja. Nakon Drugog svjetskog rata tu ulogu preuzimaju omladinski domovi. Jedan od najučestalijih načina zabavljanja bile su svirke po kavanama i bircuzima, nakon poslijepodnevne mise.

Romske *bande* su se pojavile 50-ih godina prošlog stoljeća i svirale su sve, a ne samo tipičnu šokačku glazbu. Interesantno je i da su postojale glazbene obitelji, u kojima su po tri generacije svirale jedan isti instrument, recimo violinu. Koncem 50-ih vidljivi su utjecaji iz vana, kao što su sevdalinke iz Bosne ili rok iz Amerike i originalna šokačka muzika pada u drugi plan. Zanimljivo je i da je svaki narod imao svoj bircuz u kojima se svirala mađarska, *švapska* ili šokačka glazba, a Šokci nisu išli samo u svoje bircuze već tamo gdje je bila dobra zabava«, kazao je Srdoč.

Prva glazbala bila su improvizirana, jer Šokci koji su se uglavnom bavili zemljoradnjom nisu imali novca za kupnju instrumenata. »Nakon toga se, iako rijetko, spominju gajde, pa tambure koje postaju popularne na razmeđu XIX. i XX. stoljeća. Pod utjecajima iz Mađarske pojavljuju se i violine i kasnije harmonika. Današnja kulturno-umjetnička društva imaju problem s glazbom i najveći problem je što nema mladih. Još u osnovnoškolskim uzrastima ih ima, ali kada krenu u srednju školu i na studije oni su nepovratno izgubljeni. Mjesto koje je donekle iskočilo iz tog okvira je Sonta u kojoj je u međuvremenu otvoren i tamburaški odjel u osnovnoj školi«, kazao je Srdoč.

NABIJAČE

Kuće nabijače prepoznatljivo su obilježje šokačkih naselja, a njih je istraživala studentica

Klara Tončić. »Istraživala sam u Baču, Plavni i Bođanima. Kuće nabijače pojavile su se u XIX. stoljeću, a za gradnju su korišteni dostupni materijali – zemlja, trska i slama. Zidovi su debeli, oko 70 centimetara, a gradilo se tako da su se stavljale dvije drvene grede i odozgo se nabijao naboj. Kasnije su naboj zamjenili čerpići, odnosno nepečena opeka, još kasnije cigle. Krov je prvo bio od trske, koju poslije zamjenjuje crijep. Kuće nabijače su se gradile na mobu, dakle nisu se plaćali majstori i radnici, već je radila obitelj i prijatelji. Zato su nekada kuće bile gotove već i za dva mjeseca. Mobu je predvodio majstor, koji je za svoj rad bio plaćen u naturi«, kazala je Tončić predstavljajući rezultate svog terenskog rada.

Prve kuće bile su ravne, s dva prozora i malim vratima s ulice kroz koja se ulazilo u *gang* iz koga se ulazilo u prostorije. To su *pridnja soba*, *kujna*, stražnja soba i u nastavku ostava i štale. Kasnije su se kuće gradile u obliku slova »L«, a okomito je bila štala koja je bila granica između prednjeg i zadnjeg dvorišta. »*Pridnja soba* se zove i gostinjska ili paradna soba i to je bila soba gdje je bila izložena posteljina i nošnje i druge vrijedne stvari u kući, tu se jelo za vrijeme Badnjaka, u pridnjoj sobi se držao pokojnik do ukopa. U kuhinji se odvijao skoro cijeli život. U stražnjoj sobi spavali su stariji članovi obitelji. Zidovi su molovani, a vidjela sam u jednoj kući čak trostruko molovanje. Prema nekim kazivačima boje moleraja razlikovale su se od nacije do nacije. Šokačka boja bila je braon, Slovaci su imali svijetlo plavu, a Mađari pretežito zelenu, tako se bez da se pita – znalo u čiju ste kuću ušli«, kazala je Tončić.

Tako ukratko izgledaju rezultati dosadašnjih istraživanja ovih studenata. Oni će biti dopunjeni nakon ovog boravka u šokačkom Podunavlju te biti objavljeni u Godišnjaku za znanstvena istraživanja ZKVH-a.

Zlata Vasiljević

U BAJI OBILJEŽENO 330 GODINA DOSELJENJA BUNJEVAČKIH HRVATA U BAČKU

Iz kršnog područja na plodnu ravnicu

Istaknuta je posebna važnost suradnje bunjevačkih i šokačkih Hrvata iz mađarskog dijela Bačke sa svojim sunarodnjacima u Vojvodini u području kulture, te ukazano i na ulogu Republike Hrvatske u pružanju potpore toj suradnji

Hrvatska samouprava grada Baje je 12. studenoga organizirala svečanu akademiju u povodu 330 godina doseljenja bunjevačkih Hrvata na područje Bačke. Akademiji je prethodila sveta misa na hrvatskom jeziku u franjevačkoj crkvi sv. Antuna u Baji. Nakon svete mise, ispred Hrvatske samouprave u Baji nazočnima se obratila **Angela Šokac**, naglasivši značaj ovog događaja priređenog u znak sjećanja na pretke »koji su ovu bunjevačku granu prenijeli iz kršnog područja na plodnu ravnicu«. U predvorju Gradske kuće u Baji prije dvadeset godina (1996.) postavljena je spomen ploča povodom 310 godina doseljenja Hrvata Bunjevaca u Bajju, a na tu spomen ploču i ovom su prigodom položeni vijenci. Među ostalim, vijenac je položila i generalna konzulica Hrvatske u Pečuhu **Vesna Haluga**.

Svečana akademija pod nazivom *Oj Bunjevče probudi se sada* održana je u Gradskoj vijećnici Baje, a na njoj su govorili predavači iz Mađarske i Srbije: **Joso Šibalin** iz Santova, dr. **Mijo Karagić** iz Unde, **Živko Mandić** iz Budimpešte i **Tomislav Žigmanov** iz Subotice.

VIŠE VALOVA DOSELJAVANJA

Joso Šibalin se u svom izlaganju osvrnuo na područja s kojih su se bunjevački Hrvati doselili u Bačku – od prvih doseljavanja iz Dalmatinske zagore i Like početkom 17. stoljeća do onih nakon protjerivanja Turaka, kada dolaze s područja zapadne Hercegovine.

Živko Mandić, Mijo Karagić, Tomislav Žigmanov i Josu Šibalin

Šibalin je također govorio i o podrijetlu etnonima Bunjevac, istaknuvši kako je njegovo značenje još uvijek nerazjašnjeno, no po svemu sudeći, kako je rekao, Bunjevci ime duguju svojoj naravi – oni koji su odvažni i neobuzdani, oni koji se »bunu«.

Profesor Živko Mandić je govorio o Šokcima u Bačkoj, njihovim doseljenjima iz sjeveroistočne Bosne, teritorijalnom razmještanju po Bačkoj, jezičnim i kulturnim značajkama te prilikama u suvremenosti. Na koncu se posebno osvrnuo na pitanja jezika i identiteta, istaknuvši za Hrvate u Mađarskoj važnost služenja materinskim, hrvatskim jezikom, glede čega postoje brojni problemi i izazovi, napose kada je riječ o mladima i djeci.

VAŽNOST SURADNJE

Tema prof. Mije Karagića bila je posvećena društvenoj organiziranosti Hrvata u Mađarskoj, povijesti nakon Drugog svjetskog rata, situaciji u vrijeme demokratske tranzicije, Domovinskoga rata te prilikama u suvremenosti. Karagić je posebno istaknuo

važnost suradnje bunjevačkih i šokačkih Hrvata iz mađarskog dijela Bačke sa svojim sunarodnjacima u Vojvodini u području kulture te ukazao i na ulogu Republike Hrvatske u pružanju potpore toj suradnji.

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov govorio je o potrebi cjelovitog sagledavanja povijesti bunjevačkih Hrvata nakon doseljavanja u Bačku, kritičkom vrjednovanju prinosa u kultu-

ri, napose dijela koji se odnosi na XVIII. stoljeće, stoljeće u kojemu su bunjevački Hrvati ostvarili najveća dostignuća u znanosti, filozofiji i književnosti, te njihovoj većoj dostupnosti u javnosti putem digitalizacije te baštine. Također je ukazao i na važnost suradnje hrvatskih kulturnih ustanova iz Mađarske i Vojvodine, poput suradnje Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha i ZKVH-a iz Subotice na planu priređivanja znanstvenih skupova i objavljivanja knjiga.

Obilježavanju ove obljetnice prisustvovali su, među ostalim, i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban** i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Slaven Bačić**.

Proslava obljetnice završena je koncertom zagrebačkog KUD-a **Ivan Goran Kovačić** u Gradskom kazalištu u Baji.

I. Dulić

BEZ PODSJEĆANJA, SADAŠNJOST SIROMAŠNIJA

»Važna stanica u svakoj kulturi jest i odnos prema povijesti. Bez obilježavanja, podsjećanja na značajne događaje iz prošlosti, sadašnjost nam je siromašnija. Kod Hrvata u Vojvodini to treba imati posebno važenje budući da nam je kolektivno sjećanje posve siromašno. Ovo su prave prilike da se spomenuta manjkavost nadomjesti te da se kulturne prakse u sadašnjosti obogate. Tim prije, jer posezanja za daljnju povijest odlučnije krijepe stajališta da su Bunjevci integralni dio suvremene hrvatske nacije, što je činjenica koja se u Srbiji snažno i, istina, neuvjerljivo pokušava opovrgnuti«, izjavio je Žigmanov napomenuvši kako je prava šteta što niti jedna hrvatska udruga iz Subotice ili Sombora nije našla za shodno da, slično ovom događaju u Baji, obilježi ovaj značajan povijesni događaj.

Manjine zblížavaju narode

Suradnja dvije manjinske udruge iz dvije države – Zajednice Hrvata Beograda **Tin Ujević** i splitskog pododbora Srpskog kulturnog društva *Prosvjeta* traje već nekoliko godina unatrag. Protekloga vikenda, Beograđani su ugostili Splitskane. Kruna susreta bio je njihov zajednički kulturno-umjetnički program, priređen u subotu, 12. studenoga, u dvorani *Americana* u beogradskom Domu omladine.

Uz ženski pjevački zbor SKD-a *Prosvjeta* iz Splita, nastupili su i tamburaški sastav Zavičajnog društva Slavonaca pod vodstvom **Željka Kukića** i ženska pjevačka skupina KUD-a *Izvor* iz Beograda. ZHB **Tin Ujević** se predstavila dokumentarnim filmom o pravoslavnim crkvama u Dubrovniku autora **Stipe Ercegovića** te nastupom pjevačice **Anđele Nikolić**. Upravo 12. studenoga navršila se 61. obljetnica od smrti **Tina Ujevića**. Ujevićeve stihove kazivao je dramski umjetnik **Aleksandar Alač**, a zbor *Prosvjete* otpjevao je pjesmu *Putujem* nastalu po stihovima ovoga pjesnika. Specijalni gost večeri bio je pjevač **Miki Jevremović**, a voditelj programa poznati glumac **Aljoša Vučković**.

»Poanta ovog i sličnih susreta je snažnije zblížavanje hrvatskog i srpskog naroda, a upravo preko manjina koje možda i najviše osjećaju probleme između dviju naroda i država«, kaže Stipe Ercegović, predsjednik ZHB **Tin Ujević**. »Mi ne obnavljamo samo jedno staro prijateljstvo, već mu podižemo i jedan novi most za nas i generacije koje iza nas stupaju.«

Goste iz Splita, među kojima je bila i pročelnica Službe zajedničkih poslova Grada Splita **Vesna Alač**, primila su predstavnici Općine Stari grad na čelu s **Milom Popovićem**, predsjednikom Skupštine općine Stari Grad. U razgovoru su razmatrane mogućnosti razmjene kulturnih programa između Beograda i Splita do čije bi realizacije moglo doći sljedeće godine.

D. B. P.

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Znak kršćanstva je križ, stoga on resi naše crkve, visi na zidovima u našim domovima, rado ga nosimo na lančiću oko vrata. Sve češće se u dućanima može naći stiliziran, napravljen od različitih materijala u veselim bojama da na zidu izgleda poput lijepog ukrasa. No, što je križ za nas?

KRIŽ

Križ je u rimsko vrijeme bio sredstvo smaknuća. Najgori zločinci i oni koji su bunili narod protiv rimske vlasti osuđivani su na ovu strašnu kaznu. U to vrijeme križ je značio i smrt i poniženje. Rimljani svoje nisu osuđivali na tu kaznu, samo pripadnike osvojenih naroda, jer tolikoj sramoti nisu željeli izvrnuti svoj narod. Na križu se umiralo u mukama, jer je smrt nastupala polako, razapeti je visio satima dok ne bi izdahnuo, a ponekad ne bi ni umro, pa su ga vojnici ubijali.

Takvoj strašnoj i sramotnoj smrti bio je izložen Isus, Krist, Kralj svega stvorenja. Ova činjenica zbunila bi svakog tko ne poznaje dobro kršćanstvo, zbunila je i Isusove suvremenike, pa i same njegove učenike. Kako da Mesija umre na taj način, pitali su se. Ponižen, bičevan, trnjem okrunjen, razodjeven, i kao da nije bilo dovoljno poniženja, pa su mu se rugali i vojnici i narod dok je u mukama na križu čekao svoju smrt. A vrhunac poruge kojoj je izvrnut visio mu je u

Kralj na križu

natpisu iznad glave: »Ovo je kralj židovski« (Lk 23,38). Ovaj natpis bio je zapravo Isusova optužnica koju su izmislili glavari svećenički kako bi imali razlog tražiti za njega smrtnu kaznu. Da se pravio kraljem u političkom smislu bio bi za Rimljane opasnost u očuvanju vlasti u Izraelu, tako da je to bio najjednostavniji način iznuditi smrt za Isusa. Zbog te optužbe Rimljani su shvatili Isusa kao onog koji bi mogao započeti borbu za oslobođenje svog naroda, te na taj način poremetiti mir u carstvu.

Ova lažna optužba bila je povod porugama. On postaje u očima ljudi kralj koji ne može spasiti ni sam sebe, a kamoli svoj narod. No, velika ironija ovog događaja je što on jest uistinu bio kralj i ne samo židovski nego svega stvorenja. Njegovo kraljevstvo nije toliko maleno, koliko je neki teritorij na ovome svijetu, jer ono nije od ovoga svijeta. On to čak prilikom svog suđenja pokušava objasniti, ali oni mu se smiju. Ironija se nastavlja u činjenici da mu se rugaju jer ne može sebe spasiti, a ne znaju da je mogao i više nego što misle, ali nije htio. Isus se nikada svojom moći nije služio sebi u korist, nije ga zanimalo da bude kralj poput ovozemaljskih kraljeva, pa bježi kada su ga htjeli učiniti kraljem (usp. Iv 6,15s). Sve što je činio, činio je u korist čovjeka i njegovog spasenja. Sva njegova čuda bila su usmjerena buđenju ljudske vjere i obraćenja, širenju Božjeg kraljevstva, kao i svaki njegov govor. Vrhunac tog djelovanja za ljudsko spasenje je upravo to što visi na križu. Iako je u tom trenutku izgledalo da je doživio totalni neuspjeh, on je tim činom otkupio čovječan-

stvo. Na taj način je križ, koji je do tada bio simbol sramote, muke i beznađa učinio simbolom spasenja, ljubavi i nade.

LJUBAV

Krist Kralj načinom svoje smrti pokazao je da, iako je veći od svih zemaljskih kraljeva po moći i vlasti koju ima jer je Sin Božji, za razliku od svih kraljeva za koje ljudski rod zna, dao se poniziti iz ljubavi prema svom narodu. Ali, nije tako izgubio bitku s ovim svijetom, kako je to izgledao u prvi mah. Ljubav je pobijedila i on je uskrsnuo. A ostavio je i čovjeku primjer kako se ljubi. Ljubi se do kraja, bez kalkulacije, ako treba i život dati: »Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje« (Iv 15,13). Tako križ po Isusovoj smrti postaje simbol neizmjerne ljubavi. On i dok u mukama umire na križu ne prestaje ljubiti čovjeka i vršiti svoje poslanje »potražiti i spasiti što je izgubljeno« (Lk 19,10), pa raskajanjem razbojniku obećava raj.

Svetkovina Krista Kralja otkriva nam da u Isusovom križu ima nešto kraljevsko, to je ljubav. Ta ljubav se za vrijeme cijelog njegovog života nije dala sputati zakonima, društvenim formama, niti bilo kakvim protivštinama. To je bio način širenja Božjeg kraljevstva. Kristovo djelo širenja Božjeg kraljevstva nastavili su svi oni koji su se vodili Kristovom ljubavlju, čak i kada su zbog toga bili u opasnosti, ili izvrnuti porugama. Ova svetkovina poručuje nam da nema ljubavi veće od Božje. Pokušajmo uzvratiti ljubav ljubeći druge, kako nas sam Bog uči.

MINI INTERVJU: TAMARA KOKAI, UČITELJICA IZ SONTE

Bajkerica među knjigama

Tamara Kokai uposlena je u OŠ *Ivan Goran Kovačić* u rodnom mjestu Sonta. Učiteljica i nastavnica je izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, voli djecu i svoj posao. Obitelji, suprugu **Srđanu** i sinu **Sergeju** vrlo je odana, a strast u slobodnom vremenu su joj motori i knjige.

Kako motori i knjige idu jedno s drugim?

Ukoliko živite organizirano, vrlo lako. Posao koji radim s ljubavlju, zahtijeva

puno čitanja, njegovanja lijepe riječi i poticanja učenika na razvijanje ljubavi prema knjizi. Volim čitati još od djetinjih dana i svaki svoj slobodni tren provedem uz knjigu. Najviše čitam u kasnojesenskim i zimskim večerima. U motore sam se zaljubila u mladim djevojačkim danima, a ubrzo i u jednog naočitog bajkera, Srđana. On je svojedobno bio osnivač, a i danas je lider svilojevačkog Bajkerskog kluba *Šišmiši*. Naša ljubav krunisana je brakom, a sreću nam je upotpunio mali Sergej. U ljetnim mjesecima, osobito u vrijeme raspusta, posvećeni smo akcijama *Šišmiša* i obiteljskom ljetovanju. Dakako i ta naša ljetovanja vezana su za bajkerski život.

Koju književnost preferirate?

Oduvijek sam bila sklona klasicima. Još u kasnijim djetinjim godinama bila sam redoviti posjetitelj i školske i mjesne knjižnice. Fascinirala su me djela svjetskih velikana, osobito engleskih i ruskih klasika. Dok se većina djece iz mojega odjeljenja mučila s lektirama, mene su oduševljavali **Šolohov**, **Tolstoj**, **Dostojevski**, **Shakespeare**, **Wilde**, **Lawrence**, sestre **Brontës**... Dakako, nisam zapostavljala ni domaće književnike, **Andrić**, **Selimović** i **Krleža** bili su mi favoriti. I, što mi se zauvijek urezalo u sjećanje, stihovi **Vesne Parun** i **Desanke Maksimović** često su mi mamili suze u oči.

Što čitate danas?

Danas osobito uživam u hrvatskoj književnosti. Jedna od omiljenih spisateljica mi je **Ivana Brlić-Mažuranić**, čiju sam kuću u Slavonskom Brodu čak i posjetila. Njezine pjesme, pripovijetke, priče, basne, bajke, a osobito romani, izazivaju kod mene veliko poštovanje. Mislim da je svoj maksimum u književnom stvaralaštvu dala u prefinjeno oblikovanom svijetu dječje priče i bajke. Njezin roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* rijetko koja generacija ne poznaje. Maštovit je i vraća vjeru u ljudskost i prijateljstvo. Tipični lirik čije pjesme i pripovijetke rado čitam, a također, podstičem i svoje učenike da ga čitaju je **Ksaver Šandor Ćalski**. Još kao dijete rado sam čitala **Mariju Jurić Zagorku** i uživala u njezinim romanima namijenjenim široj publici, u kojima se prepliću ljubavne priče s elementima nacionalne povijesti. **Ivan Kušan**, pisac čija su specijalnost dječji romani i koji je napisao *Lažeš Melita*, i *Koko u Parizu*, izuzetno je interesantan djeci kojoj predajem Hrvatski. Posljednje, što bih željela dodati je da mi se osobito jako dopada suvremena hrvatska književnica **Vedrana Rudan**, zbog svojeg nepristrasnog i sočnog izričaja.

I. A.

IGRA

PAINTBALL

1) Pronađite oblast gdje ćete igrati. Polje koje je 100 metara dugačko i 50 metara široko bi bilo dobro za igru 3-na-3, ali ako imate mnogo više igrača, potrebno vam je više prostora.

2) Postavite granice. Ove granice će naznačiti igračima oblast u kojoj moraju ostati u igri. Također, postavite pravila tima. Ove granice označavaju odakle će timovi početi, i obično se nalaze na odvojenim krajevima oblasti gdje se igra. Baze ne bi trebale biti u vidokrugu jednih timova od drugih.

3) Odredite mrtvu zonu. Ovo je mjesto gdje će igrači otići kada su pogođeni. To je dobra ideja da se sva neiskorišćena oprema nalazi u ovoj oblasti da bi ljudi znali da ne smiju ući u tu oblast.

4) Određivanje timova. Timovi bi trebali biti fer. Ne bi trebali biti novajlije protiv eksperata. Timovi bi trebali biti podijeljeni ravnomjerno po broju i umijeću ako je to moguće. Ako ima dosta igrača, dobra ideja je da se veže neka obojena traka oko ruke svakog igrača radi identifikacije.

5) Provjerite znaju li svi cilj. Ciljevi mogu uključivati jednostavne eliminacije, osvajanje zastavice osvajanje baza, ili bilo što drugo što možete smisliti. Također, postavite vremenski rok. Rokovi osiguravaju da igre ne traju previše dugo. Dugotrajne igre nisu zabavne za one koji su na početku eliminirani. Vrijeme može krenuti od početka igre, ili poslije eliminiranja prve osobe.

6) Uvjerite se da su pravila potpuno jasna. Često postoji pravilo poziv mrtvog. To znači da ako ste u određenom radijusu od osobe (10 m ili 20 m, itd.) samo ih pozovite riječima mrtav. Ovo omogućava da ne upucate nekog preblizu. Ako upucate nekog *paintball* pištoljem s pet metara razdaljine, možete prouzročiti velike posljedice.

7) Spremni, KRENI! Kada su obje ekipe spremne, i ako i drugi tim zna da ste spremni, igra je počela. Možete početi kada su svi spremni i netko više »igramo«, »kreni«, ili bilo koji drugi izraz koji je pogodan.

8) Počnite pucati na vaše protivnike. Ako lopta ne upuca protivnika, ili ga samo okrzne, često se ne računa kao pogodak. Ako ste pogođeni, mrlja veličine novčića će se pojaviti na vama. Nakon pogotka, podignite svoj pištolj u zrak, uzviknite da ste pogođeni i idite u mrtvu zonu. Zapamtite, ako vidite nekoga kako hoda sa svojim pištoljem podignutim u zrak, ne pucajte u tu osobu. Ona je već mrtva.

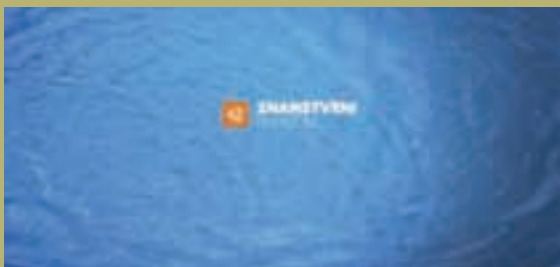
9) Poziv na *paint provjeru* ako ne znate jeste li ispali. Na primjer, ako lopta udari u leđa, ali niste sigurni je li se razbila ili nije, uzviknite *paint proveru*! Najbliži igrač će doći da vas provjeri. Ako ste pogođeni, podignite pištolj i napustite polje. Ako ne, svatko neka se vrati na mjesto prije provjere boje, a igra će se nastaviti kada igrač koji je pozivao na proveru boju uzvikne »kreni«.

10) Pobijedite. Uradite to tako što ćete pomoći vašoj momčadi da ispuni cilj naveden na početku igre.

TV PREPORUKA

PETAK 18. STUDENOGA, HRT1 15.30

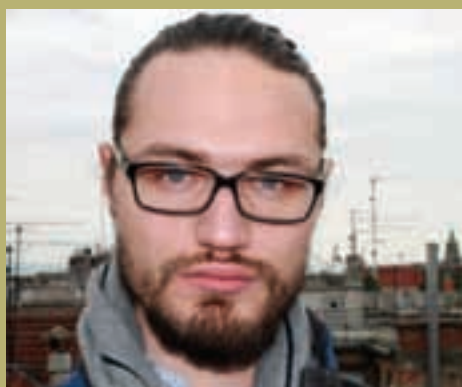
Znanstveni
krugovi

Emisiju počinjemo neobičnim timom koji rješava kriminalističke slučajeve stare čak 2770 godina. Otkrili su najstarije grobove na svijetu, i to na lokaciji Drvišćica ponad Karlobaga.

Riječ je o psima koji su školovani upravo za taj posao – traženje ljudskih ostataka.

Psi mogu otkriti skrivenu drogu pa često pomažu policiji. Znanstvenici se bave zloporabom sredstava ovisnosti na malo drukčiji način. Predstavljen je projekt Instituta Ivo Pilar u kojem su sudjelovali ispitanici svih dobnih skupina. Neke od tema istraživanja bile su utjecaj uzimanja legalnih droga poput duhana i sedativa, učestalost igranja igara na sreću te uporaba novih droga.

Lego kocke nisu zanimljive samo djeci. Vidjet ćemo kamion koji se sastoji od 3245 Lego dijelova. Pomoću inovativne aplikacije može se njime upravljati mobitelom.

Za jabuku kažu da je kraljica voća, a brojne kulture nazivale su je i eliksirom života. Zanimljivo je da pripada porodici ruža, bogata je vlaknima, vitaminima, mineralima. O jabuci se još ne zna sve. Zato je ona predmet velikog broja znanstvenih istraživanja koja pokazuju da je bogata i fenolnim spojevima koji pak imaju snažan antioksidativni učinak.

Voditelj: **Ivan Dorian Molnar**

Priloge su pripremili: **Eleonora Korošić Knez, Ana Macan, Sunčica Furdek i Mirjana Srhoj**

Redateljica: **Neda Radić**

Urednica: **Eleonora Korošić Knez**

KNJIGA

MARIJA JURIĆ ZAGORKA

Gordana kraljica Hrvata

Najopsežnije Zagorkino djelo (12 svezaka) govori o vremenu vladavine ugarskog kralja **Matije Korvina**, njegovoj smrti, borbi udove **Beatrice od Napulja** i nezakonitog sina **Ivana** za prijestolje kocem 15. stoljeća. Glavna junakinja Gordana Brezovačka razapeta je između svete dužnosti prema domovini i osobnih osjećaja te je tako upletena u niz spletki oko naslijeđa i stranih političkih interesa. I lijepoj i odvažnoj Gordani odražavaju se običaji epohe, povijesna zbivanja, konfrontiraju želje i nade pobjednika i poraženih. U ovoj knjizi čitatelji se susreću s pokušajem sentimentalnog i iracionalnog opravdanja i pojašnjenja hrvatske povijesti. Pisana u tradiciji feljton – romana Gordana pokazuje, možda i više nego njezina ostala djela, težnju da se uhvati u koštac s velikim temama nacionalne povijesti. Lijepa i odvažna žena biva neprestano razapinjana između svete dužnosti prema domovini i osobnih osjećaja te je tako upletena u spletku oko naslijeđa, nestanka kraljevske loze, stranih političkih interesa...

PJESMA ZA DUŠU:

Odlaziš
Lana Jurčević

Moj je poraz vrijedan kao pobjeda
bolje je propala ljubav nego nijedna
i spusti karte na stol jer ja sam spremna
i meni jasno je, ničeg više nema

Ref.

Odlaziš, ja znam da sutra odlaziš
i ako već me ne voliš obriši suze ove
srušio si zadnje moje snove
da li znaš da zauvijek mi pripadaš
jer ti si bio moje prvo svitanje u dvoje
nosit ću te ispod kože svoje

I spusti zastore i ugasi svijeće
jer ova noć meni nikad proći neće
zavedi me pogledom, rastopi me
dodirom

učini noćas da zaplačem od sreće
jednom za kraj sebe mi daj

Moj je poraz vrijedan kao pobjeda
i na mom prozoru nije bijela zastava
jer mi smo imali ono što je sveto
i nismo trajali samo jedno ljeto

Ref.

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (34.)

Pripema: Milovan Miković

Stalni gosti Subotičke opere

Izrastanju netom osnovane subotičke kazališne i glazbeno-igračke scene, pridonijeli su i mnogi ugledni gostujući glumci, pjevači, redatelji i drugi, a među ostalima posebno valja izdvojiti:

NIKOLA CVEJIĆ

(Dobanovci, Srijem, 23. prosinca 1896. – Novi Sad, 6. siječnja 1987.), s pjevanjem se započeo baviti još u vrijeme studija

na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu, najprije kao solist Akademskog zbora *Balkan*, a zatim je član zbora zagrebačke Opere. Pjevanje uči u Zagrebu kod **Jana Ouřednika**, u Ljubljani kod **Mateja Hubada** i u Milanu kod poznatog baritona **Marija Sammarca**, te u Brnu. Solističku karijeru započinje u Ljubljani (1922.). U Zagrebu ovaj inženjer šumarstva nastupa kao Amonasro u *Aidi*, uz **Zdenku Ziku** i **Mariju Šimenca**. Tekstopisac *Obzora* (27. siječnja 1924.) ističe: »Njegov ugodni glas zvuči u srednjim i dubljim položajima toplo i sonorno, po boji naginje više basu nego baritonu, a i dosta plosnata visina određuje ga u kategoriju bas-baritona. Prirodna muzikalnost i marljivi studij učiniše iz darovitoga početnika u kratko

vrijeme upotrebivoga solistu, koji i u teškoj ulozi Amonasra može već danas dostojno da ispuni svoje mjesto. »Od rujnu 1925. Cvejić stupa u stalni angažman zagrebačke Opere, nižući zapažene uloge: Escamilla u *Carmen*, u studenome iste večeri Alfija u *Cavalleriji rusticani* i Tonija u *Pagliaccima*, u prosincu Scarpiju u *Tosci*, u siječnju 1926. grofa Tomskog u *Pikovoj dami*, Marcela u *La boheme* i Lescauta na prvoj hrvatskoj izvedbi *Manon Lescaut*. Uz Zikovu i Šimenca sačinjavao je tercet dramskih glasova koji su često vrlo uspješno zajedno nastupali. Nikola Cvejić operni umjetnik iznimno lijepa i ugodna glasa, moćnog vokala, velikog glasovnog raspona, samostalno i sa Beogradskom operom gostovao je na 27 naših i europskih scena. Ostvario je 1440 predstava i 87 baritonskih i bas-rola. Nezaboravna su njegova ostvarenja Skarpija, Borisa, Figara, Eskamilja, Zrinskog i dr.

VANJA MATULIĆ

Stalna solistica Subotičke opere bila je pjevačica široke opće i glazbene kulture. Nakon

gimnaziju u Sinju, završava Muzičku akademiju i Filozofski fakultet u Zagrebu. Debitirala je u Osijeku, gdje je ubrzo nosila

gotovo cjelokupni alt-repertoar. Nakon vrlo uspješnog nastupa u Zagrebu, u ulozi Azacene u Verdijevu *Trubaduru* dobiva stalni angažman u zagrebačkoj Operi, gdje je ostvarila mnoge uspjele uloge te je tako: Doma u *Eri s onog svijeta* Jakova Gotovca, Paulina u *Pikovoj dami* **Pjotra Iljiča Čajkovskoga**, Hivriju u *Soročanskom sajmu* **Modesta Musorgskoga**, Suzuki u *Madame Butterfly* **G. Puccinia**, Maddalena u *Rigollettu* **G. Verdia** i dr. Tijekom brojnih gostovanja ansambla zagrebačke Opere pjevala je u velikom Pulsom amfiteatru, nadalje u Rijeci, Ljubljani, Skopju, Beogradu i drugdje. Poslije kraćeg boravka u Splitu u Beogradu pohađa Operni studio **Ane Poljakove**, poznate umjetnice iz Argentine (u Jugoslaviji boravi na poziv Saveza za znanost i kulturu FNRJ). Pored toga **Vanja Matulić** u Beogradu učestalo nastupa i u programima Radio-Beogradu, pozornom ondje njegujući ostvarenja domaćih skladatelja. U Subotičkoj operi Vanja Matulić je debitirala kao Suzuki u *Madame Butterfly*. [Naša pozornica, 1-2, 1952/53., 13.]

ALEKSANDAR MARINKOVIĆ

Prvak Beogradske Opere bio je stalni gost subotičke Opere i baleta, rado je dolazio odazivajući se pozivima da pomogne uspostavu i izgrađivanje ovdašnje Opere. Marinković je pjevač velikih glasovnih mogućnosti, upravo blještavog sjaja sa zavidnim visinama, ističu poznavatelji. Uz domaće, pjevao je i na mnogim inozemnim opernim scenama poput Krakowa, Warszawe, Poznania, Praga, Bratislave, Milana i dr. Pjevao je gotovo sve najvažnije role tenorskog faha, navedimo samo poneke – **Puccini: Madam**

Butterfly, *La boheme*, Verdi: *Bal pod maskama*, Mascagni: *Cavaleria*, Charlesa Gounod: *Faust* itd. Uz domaće operne scene rado se odaziva pozivima za koncertne nastupe, uspješno interpretirajući istaknute inozemne i tuzemne skladatelje, a posebice **Hristića**, **Konjovića**, **Gotovca**, **Baranovića** i druge.

Pored sjajnih partija brižno pripremanih sa subotičkim opernim ansamblom (*Prodana nevjesta* i *Madam butterfly*), pored njegovog novog velikog uspjeha na početku sezone u ulozi Sokolovića (Nikola Šubić Zrinski) Aleksandar Marinković je nastupio moglo bi se reći, gotovo u cjelokupnom opernom repertoaru. [Naša pozornica, 3-4, 1952/53., 16.]

Uz navedene gostovali su: **Sergije Foretić**, prvak Osječke opere, **Vlada Popović** i **Dragutin Burić**, prvaci Novosadske opere, **Anđa Arandelović**, prvakinja **Miliša Milosavljević**, prvak baleta Novosadske opere, **Mardžori Radovan**, renomirana operna pjevačica, gošća iz Amerike i drugi.

REAGIRANJE

Izlaganje na 22. Forumu HMI

Ovo izlaganje sam poslao u roku koji je organizator odredio kao i uklapajući se u vrijeme izlaganja od pet minuta, te na moj upit ima li primjedbi organizatora na tekst referata, dapače sve je prihvaćeno i pročitano na Forumu.

Što je tu paušalno, nekompetentno i tendenciozno rečeno, a da bi bilo sklonu cenzuri od strane nekih čelnika hrvatske zajednice ostavljam na procjenu cijenjenim čitateljima.

Nejasno mi je zašto **Žigmanov** i **Sarić Lukendić** podcjenjuju KUD-ove i njihove predstavnike kao nekompetentne, jer opće je poznato da još jedino oni održavaju hrvatsku manjinsku zajednicu u aktivnom statusu uz sudjelovanje znatnog broja mladih entuzijasta za razliku od institucija koje oni vode.

Drago mi je što se moj prijedlog da se pokuša uvesti stimulacija mladih školovanih kadrova za vraćanje u zemlje otkuda su potekli prihvatio kao prvi zaključak s 22. Foruma hrvatskih manjina.

Po popisu pučanstva u 2011. u Srbiji živi 57.900, u APV 47.033 i u gradskom području Sombora 7.070 stanovnika koji su se izjasnili kao Hrvati. U dva sela oko Sombora: Monoštoru i Beregu, Hrvati čine nadpolovičnu većinu, a na razini gradskog područja Sombora hrvatska manjinska zajednica čini 8,33 postotaka ukupnog broja stanovnika.

Predložena područja za razmatranje na ovom Forumu mogu se prikazati na sljedeći način:

– **Integracija u socijalni, ekonomski i kulturno-medij-ski sustav većinskog društva, te kako pri tomu sačuvati svoju duhovnu, vjersku i kulturnu posebnost:**

Integrirati se u većinski sustav ili multietnički i multikulturalni i multikonfesionalni, kao što je slučaj s ovim područjem i cijelom Vojvodinom, a

sačuvati posebnost pripadnika hrvatske nacionalne zajednice je veoma kompleksan problem s kojim se suočavamo i rješavamo ga desetljećima, konkretno od 2002., kada su Hrvati priznati kao hrvatska nacionalna manjinska zajednica u Srbiji. Nažalost, proces asimilacije nije usporen i zato je Hrvata na ovim područjima svakim popisom po nekoliko desetaka tisuća manje. Osnovicu očuvanja identiteta i danas u najvećoj mjeri čini Katolička Crkva i udruge kulture kojih danas u Vojvodini ima 42. Tu se još uvijek može čuti hrvatski jezik i tu se osjećamo svoji na svome. Opstojnost udruga koje njeguju svoju kulturnu baštinu je duga preko 80 ili 100 godina i pravi su bastion hrvatskih običaja i kulturne baštine svoga zemljopisnog područja nastanjenog hrvatskim življem.

– **Korišćenje modernih tehnologija u svrhu očuvanja manjinskog identiteta mladih:**

Prije svega u nedostatku dostatnih financijskih potpora udrugama gdje se mladi okupljaju nedostaje pristup modernim tehnologijama, koji bi omogućio većem broju mladih da uspostavi izravnu komunikaciju zainteresiranih.

– **Uloga medija u osvješćivanju i rješavanje problematike mladih u manjinskim zajednicama:**

Informiranje mladih a i starijih Hrvata u Srbiji zaživjelo je 2002. kada je Radio-televizija Vojvodine ustrojila programe na 5 manjinskih jezika tako da i Hrvati imaju 15 minutnu svakodnevnu emisiju, a nedjeljom jednosatnu. Također, Radio Novi Sad ima jednosatnu emisiju tjedno kao i Radio Sombor i Radio Bač. Najveća redakcija na hrvatskom jeziku je u Radio Subotici. Redakcije rade prema programima tih medijskih kuća. Informiranje preko tiskanih medija moguće je preko tjed-

nika *Hrvatska riječ* (osnovane prije 16 godina) koja mjesečno ima dodatke za mlade: *Hrcko* i *Kužiš*. HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora izdaje svoje kvartalno glasilo, časopis *Miroljub* i to je ujedno prvo informativno glasilo na hrvatskom jeziku nakon Domovinskog rata koje se tiska već 18-tu godinu. Obrađuje teme iz rada *Nazora* i udruga iz hrvatske zajednice u Podunavlju.

Autori tekstova su većinom mladi članovi udruga.

– **Mladi kao budući donositelji odluka i aktivni članovi manjinskih zajednica:**

Sudjelovanje mladih u hrvatskim institucijama u Vojvodini, a to su: HNV, ZKVH i NIU *Hrvatska riječ* kao i u političkim organizacijama je simbolično. Uglavnom, ima mladih članova ali na čelu ovih tijela su pedesetogodišnjaci.

Centralizacija institucija koje predstavljaju hrvatsku manjinsku zajednicu u mnogome pridonosi neangažiranju mladih iz širih prostora, jer se sve ili većina aktivnosti događa u Subotici. U tom gradu živi 16.500 Hrvata, što je u postotcima 32,5, a institucije i kadrovi su 95 posto iz Subotice. Tako se taj grad u Srbiji, a napose u Hrvatskoj, poistovjećuje s cje-

lokupnom zajednicom što nije korektan pristup jer u ostalim područjima, gradovima selima i salašima živi 67,5 posto Hrvata. Mišljenje mnogih sunarodnjaka iz Vojvodine je da bi ovu decentralizaciju trebalo provesti i prije ulaska Srbije u Europsku uniju, a sve po uzoru na modele iz Hrvatske i Mađarske. Primjera radi, u Mađarskoj postoji 112 hrvatskih lokalnih samouprava, 7 županijskih i jedna državna sa sjedištem u Budimpešti. Time bi se omogućilo uključivanje mladih kadrova u djelovanje samouprava na svim razinama.

Predlažem da se nadležna tijela Hrvatske informiraju o stanju hrvatske nacionalne zajednice iz više izvora, prije svega sa svih područja Vojvodine i Srbije kako bi stekli širi uvid u stanje u zajednici i na temelju toga kompetentnije pristupili pregovorima s nadležnim tijelima u Srbiji u cilju ostvarivanja zakonski stečenih prava hrvatske manjinske zajednice na cjelokupnom teritoriju domicilne države. Nije isto biti Hrvat u Subotici ili u Somboru ili Srijemu.

U Somboru, 25. 10. 2016.

Mata ing. Matarić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJ PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 8.11.2016. godine nositelju projekta **TELEKOM SRBIJA A.D.** Beograd, Takovska br. 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska br. 2-4, je dana suglasnost na studij o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Bazna stanica mobilne telefonije „SU23/SUU23/SUL23 SU – Segedinski put«, na katastarskoj parceli 6229 KO Novi grad, ulice Segedinski put br. 22-24 (46.102437°, 19.761749°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/IV-08-501-296-2016.pdf

Naši radovi

Blago nama kad imamo tako vrijednu i darovitu djecu koja uz to žele učiti svoj materinski jezik. Tako svakodnevno nastaje mnogo lijepih uradaka na satu hrvatskog jezika i rado ćemo ih podijeliti s vama.

Plava fontana

Sagrađena sam 2001. godine. Ovdje gdje sam i sada.

Volim svoje boje. One uljepšavaju svaki tmuran, a i vedri dan. Voda koja se sliva niz mene privlači djecu da dođu i da me vide. Odrasli znaju sjesti na klupe pokraj mene i uživati u razgovoru. Divim se svim ljudima koji me pogledaju kada prođu pokraj mene. Postoji

na stotine fotografija na internetu s mojom susjedom – Gradskom kućom. Vjenčanja sam razna vidjela. Ima jedan starac koji svaki dan dolazi do mene, do iste klupe s novinama u rukama i hrani golubove. Toliko sam sretna što sam ovdje sagrađena, što svatko gleda u mene i svi su radosni i nasmijani kad me vide. Volim i vrt pokraj mene, volim što ga ljudi lijepo uređuju. Mature sam vidjela i male i velike. Djevojke u prekrasnim haljinama. Djecu što vole trčati za golubovima oko mene. Što se vozažu malim biciklima. Zimi me umotaju da se ne smrznem pa me bijeli snijeg prekrije svojom ljepotom.

Volim što sam ovdje sagrađena jer vidim mnogo radosnih ljudi, a voljela bih da tako ostane još mnogo godina.

Ana Francisković, OŠ Matko Vuković Subotica, 8. h

Nagradni izlet u Osijek

Hrvatska čitaonica, organizator XV. Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku, javlja svim pobjednicima da se pripremaju jer će nagradni izlet u Osijek biti 5. prosinca (ponedjeljak). Kao i većinu prethodnih godina, najbolji recitatori bit će gosti Dječjeg kazališta Branka Mihaljevića iz Osijeka gdje će pogledati predstavu *Bijeli jelen* rađenu po motivima jedne od najpoznatijih bajki **Vladimira Nazora**. Bit će i drugih aktivnosti na izletu, ali to neka bude iznenađenje.

Stoga, recitatori ne zaboravite pripremiti suglasnosti i poslati brojeve svojih putovnica na nevenasche@gmail.com, a za ostalo će se sve pobrinuti Hrvatska čitaonica.

Hrvatska udruga učeničkog zadrugarstva u Tavankutu

Hrvatska udruga učeničkog zadrugarstva Republike Hrvatske bila je proteklog vikenda gost OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta. Prema riječima ravnateljice **Stanislave Stantić Prčić** susret je dogovoren na 28. smotri učeničkih zadruga RH u Zadru, gdje je sudjelovala i OŠ *Matija Gubec*.

Gosti, učenici i mentori učeničkih zadruga osnovnih i srednjih škola došli su iz 18 županija i Grada Zagreba. Djeca iz Tavankuta i njihovi nastavnici organizirali su za učenike iz Hrvatske razne radionice: potragu za glagoljčkim blagom, slamarsku, fotografsku, novinarsku te radionicu ljuskure. Gosti iz Hrvatske imali su priliku vidjeti osim Tavankuta i Palić i Suboticu te se upoznati s radom škole *Matija Gubec*.

Ovom prigodom škola u Tavankutu postala je prvi škola domaćin udruge učeničkog zadrugarstva iz RH u Srbiji. Kako nam priča ravnateljica Stantić Prčić, susret je bio plodonosan i dogovorena je daljnja suradnja – Twinning i Erasmus projekti te radionice. Realizacija jedne od radionica je već dogovorena, a to je dolazak predstavnika učeničke zadruge *Breza* iz Velike Gorice, čiji će predstavnici podučavati učenike iz Tavankuta o radu s keramikom.

J. D. B.

ČITANJEM DO ZVJEZDA U SUBOTICI

Novi kviz znanja

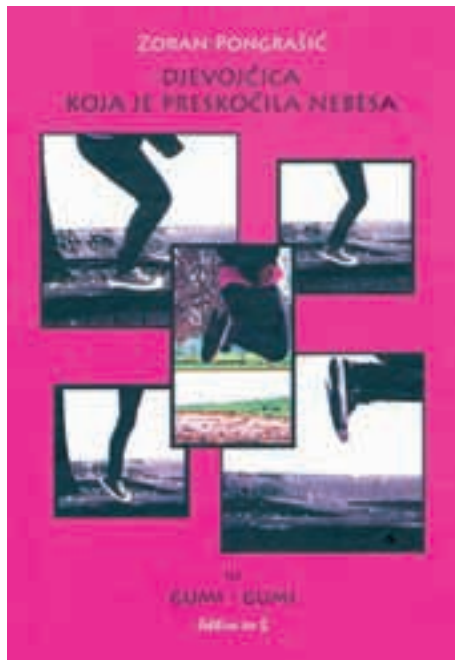
Nakon uspješnog kviza Knjižnica grada Zagreba nazvanog *Čitam 100 na sat* djeca u Subotici i okolici nastavljaju s čitanjem sudjelujući i u kvizu znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* koji organizira Hrvatska mreža školskih knjižnica. Naime, Gradska knjižnica Subotica je poučena dobrim iskustvima kada je u svibnju prošle godine sudjelovala

pravila i uzmete knjige u ruke... Vjerujte nećete žaliti.

OSNOVNA ŠKOLA

Natjecanje *Čitanjem do zvijezda* ima nekoliko razina: školsku, međuškolsku i državnu. Sastoji se iz dva dijela: kviza znanja i prezentacije plakata. Ekipu za kviz znanja čini 3 natjecatelja dok je plakat individualni rad 1 učenika. Tema je *Ljepota različitosti*.

Za sudjelovanje u kvizu znanja koji je u pismenoj formi, učenici će odgovarati na pitanja iz sljedećih knjiga:

1. **Miro Gavran:** *Zaboravljeni sin*
2. **Damir Miloš:** *Bijeli klaun*
3. **Zoran Pongračić:** *Djevojčica koja je preskočila nebesa* ili *Gumi-Gumi*

Pitanja za natjecanja su ista u cijeloj Hrvatskoj pa i kod nas u Subotici, a sastavljaju ih u Hrvatskoj mreži školskih knjižnica te dostavljaju prije samog natjecanja svim prijavljenim školama. One će u prosincu organizirati školska natjecanja. Najbolje plasirana ekipa bit će poslana na međuškolsko natjecanje u Gradsku knjižnicu Subotica koje se planira u veljači 2017. godine. Pobjednici ove razine stječu pravo sudjelovanja na državnoj razini koja će biti u svibnju, 2017. u Čakovcu.

SREDNJA ŠKOLA

Projekt za poticanje čitanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* bit će proveden i u srednjim školama. I oni trebaju pročitati predviđene književne naslove. Jedina razlika je što je natjecanje online te se sve razine kviza za srednjoškolce odigravaju istodobno u svim prijavljenim školama u Hrvatskoj a od ove godine i u Subotici. Gimnazija *Svetozar Marković* je prijavila 7 učenika, a oni trebaju pročitati sljedeće naslove:

1. **Johann Wolfgang von Goethe:** *Patnje mladog Werthera* (multimedijski uradak)
2. Anonimna autorica: *Pitaj Alicu – Dnevnik jedne narkomanke*

3. **Sherman Alexie:** *Apsolutno istinit dnevnik Indijanaca na određeno vrijeme*
  4. **Nada Mihelčić:** *Bilješke jedne gimnazijalke*
- Osim Kviza znanja srednjoškolci se natječu i u prezentaciji multimedijskog uratka koji sami prave na zadanu temu.

s ekipom OŠ *Matko Vuković* na državnom natjecanju u Čakovcu, odlučila da u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem ove godine provede kompletno natjecanje za sve učenike osnovnih škola u Subotici, Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku i u Žedniku gdje slušaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Sad se vjerojatno pitate kakav je to kviz i čemu to, kad je nedavno završen jedan. Odgovor je veoma lak i jednostavan. Čitanje je vještina koja se vježba, a čitanje s razumijevanjem stvara ljude koji misle. Nikada nije previše ovakvih aktivnosti koji veličaju knjigu i čitanje, a jedan od pokazatelja je i broj sudionika koji se ne smanjuje. Dakle, ako želite biti u pobjedničkoj ekipi koja će naredne 2017. godine u svibnju putovati u Čakovec na državno natjecanje, proučite

PETAK
18.11.2016.

06:36 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:06 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:06 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:06 Dobro jutro, Hrvatska
 09:45 Dan sjećanja na Vukovar, prijenos
 13:00 Vukovar: Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. - misa, prijenos
 14:46 Normalan život
 15:31 Znanstveni krugovi
 15:56 Kako je obranjena Hrvatska, dokumentarna serija
 17:00 Vijesti
 17:20 Moj HRT
 17:50 Manjinski mozaik: Od češke špilje do slovačke zbilje
 18:07 Vukovarski junak Blago Zadro, dokumentarni film
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja: Rezanci s makom
 20:10 Sve je bio dobar san, dokumentarni film
 21:40 Kratki dokumentarni film
 21:55 Hrvatska za 5
 22:50 Eurojackpot
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Fargo, serija
 00:30 Moj otac je junak, hongkonški film (R)
 02:10 Probudio sam se jučer, češki film
 04:08 Hrvatska uživo
 04:50 Znanstveni krugovi
 05:15 Skica za portret (R)
 05:22 Tema dana

05:49 Regionalni dnevnik
 06:29 Vrijeme na Drugom
 06:32 Džepni djedica, serija za djecu
 06:59 Juhuhu
 08:19 Vedranovi velikani: Niko Dragičević i Niko Rađa
 08:30 Vlak dinosaura, crtana serija (R)
 08:57 Prijatelji iz divljine, dokumentarna serija
 09:03 Andyjeve dinosaurske pustolovine, dokumentarna serij (R)
 09:17 Vidrić, dokumentarna serija (R)
 09:25 Školski sat: Razumijemo li ADHD?

09:55 Brlog (R)
 10:10 Ton i ton: Priroda i društvo (R)
 10:27 Mentalna blokada, serija za mlade
 10:53 Kućni ljubimci Marca Morronea, dokumentarna serija
 11:17 Don Matteo, serija
 12:19 Slasne priče: Gurui Indijske kuhinje, dokumentarna serij
 12:51 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 13:25 Glas iz prošlosti, njemački film
 14:58 Dizajn interijera u rukama amatera, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Školski sat: Razumijemo li ADHD?
 17:14 Magazin rukometne LP
 17:41 Bitange i princeze, humoristična serija
 18:15 Dobra žena, serija
 19:01 Kruške i jabuke
 19:50 Ikone 21. stoljeća: Louis Armstrong, kratki dokumentarni film
 20:00 Umorstva u Midsomeru
 21:35 Vrijeme na Drugom
 21:40 Ubojstvo u Walesu, serija
 23:20 Prljavi posao, serija (3/3)
 00:06 Glas iz prošlosti, njemački film
 01:36 Noćni glazbeni program

05:40 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:25 Sve u šest, magazin (R)
 07:00 Lego Nexo Knights, animirana serija (R)
 07:30 TV prodaja
 07:45 Prava žena, serija (R)
 08:40 Naša mala klinika, humoristična serija (R)
 09:45 TV prodaja
 10:00 Pet na pet - nove epizode, kviz (R)
 10:55 TV prodaja
 11:10 Najbolji ninja ratnici, zabavno-natjecateljski reality (R)
 12:05 Wipeout, game show
 13:00 Ruža vjetrova, serija
 14:00 Jack Reacher, igrani film, akcijski triler (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici, zabavno-natjecateljski reality
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet - nove epizode, kviz
 20:00 Need for Speed - TV premijera, film, akcijski
 22:45 Majstori iluzije, igrani film, triler

01:00 Generalova kći, igrani film, triler
 03:15 RTL Danas, (R)
 04:00 Kraj programa

SUBOTA
19.11.2016.

05:37 TV kalendar
 05:52 Klasika mundi
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Odmazda, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
 10:25 Kratki dokumentarni film
 10:35 Kućni ljubimci
 11:10 Duhovni izazovi
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira
 13:15 Potrošački kod
 13:50 Prizma
 15:15 Profesija: glazbenik - U studiju, dokumentarna serija
 15:50 Slatka kuharica: Hum na Sutli
 16:15 Lovac na bilje
 17:00 Vijesti
 17:20 Kulturna baština
 17:40 Lijepom našom: Kutina (1. dio)
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 7/39
 20:10 Djevojke iz Coyote bara, američki film
 21:55 Dnevnik 3
 22:30 Alex Cross, američki film
 00:10 Avioni, vlakovi i Eric - glazbeno-dokumentarni film (R)
 01:40 Odmazda, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
 02:55 Božićna pjesma, kanadski film
 04:25 Potrošački kod
 04:55 Skica za portret
 05:10 Tema dana
 05:22 Veterani mira
 06:07 Prizma

05:48 Regionalni dnevnik
 06:28 Vrijeme na Drugom
 06:31 Džepni djedica, serija
 06:43 Džepni djedica, serija
 07:00 Juhuhu
 08:31 Vlak dinosaura
 08:56 Prijatelji iz divljine, dokumentarna serija
 09:02 Andyjeve dinosaurske

pustolovine, dokumentarna serija
 09:22 Vidrić, dokumentarna serija
 09:30 Kratki dokumentarni film
 09:35 Farscape - Bijeg u svemir, serija
 10:25 Pite i pudinzi Paula Hollywooda, dokumentarna serija
 11:15 Vrtlarica
 11:50 Umorstva u Midsomeru
 13:25 Auto Market Magazin - sponzorirani program
 13:50 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka, dokumentarna serija
 14:40 Luka i prijatelji
 15:10 Magazin EL
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:25 Sjedni, odličan! - emisija o obrazovanju
 16:55 Košarka, PH - 7. kolo: Hermes Analitica - Vrijednosnice Osijek
 18:45 Najduži dan: Vukovarska ada, dokumentarna serija
 19:30 Garaža: Rolin Humes
 20:00 Stephen Fry u Srednjoj Americi: Od Salvadora do Nikaragve, dokumentarna serija
 20:50 Vrijeme na Drugom
 20:55 Graham Norton i gosti, talk-show
 21:45 Ray Donovan, serija
 22:35 Dva i pol muškarca
 23:00 Vino u krvi, serija
 00:30 Pa to je fantastično, humoristična serija
 01:00 Noćni glazbeni program

04:40 RTL Danas, (R)
 05:30 Jezikova juha
 06:35 Legenda o Tarzanu
 07:00 Lego Nexo Knights
 08:50 TV prodaja
 09:05 Naša mala klinika, (R)
 10:05 TV prodaja
 10:20 Dynamo: Majstor nemogućega
 11:25 Troy, zabavna emisija
 12:25 Majstori iluzije, igrani film, triler (R)
 14:40 Need for Speed, igrani film, akcijski (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Need for Speed, igrani film, akcijski (R)
 17:20 10 najpoznatijih jela Hrvatske, zabavna emisija
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo,
 20:00 Plaćenici 3 - TV premijera, film, akcijski
 22:30 Državni neprijatelj, igrani film, akcijski triler
 01:20 Stanica brojeva, igrani film, triler

03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas, (R)
 04:50 Kraj programa

NEDJELJA
20.11.2016.

06:54 TV kalendar
 07:10 Ulica Estrapade, francuski film - Zlatna kinoteka
 08:55 Iza zavjese, politički talk-show
 09:50 Portret Crkve i mjesta: Kloštar Ivanić
 10:00 Kloštar Ivanić: Misa, prijenos
 11:00 Biblija
 11:10 Pozitivno
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Mir i dobro
 15:40 Ovo je opera: Giacomo Puccini - Tosca
 17:00 Vijesti
 17:15 Halo, halo, gledate Radio Zagreb!
 17:20 Village Folk: Pavlos iz Trakije (R)
 17:40 Volim Hrvatsku
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:10 Novine, serija
 21:05 Profesije osobno: Paljba, dokumentarna serija
 22:00 Dnevnik 3
 22:35 Atlas oblaka, njemačko-američko-hongkonško-singapurski film
 01:20 Nedjeljom u dva
 02:25 Ulica Estrapade, francuski film - Zlatna kinoteka
 04:05 Ovo je opera: Giacomo Puccini - Tosca
 04:55 Reprizni program
 05:05 Plodovi zemlje
 05:55 Tema dana
 06:07 Split: More

05:58 Regionalni dnevnik
 06:28 Vrijeme na Drugom
 06:31 Džepni djedica, serija
 06:43 Džepni djedica, serija
 07:00 Juhuhu
 08:30 Stephen Fry u Srednjoj Americi: Od Salvadora do Nikaragve, dokumentarna serija
 09:25 Detektiv Murdoch, serija
 10:10 Detektiv Murdoch, serija
 11:00 Vlastitih ruku djelo, dokumentarna serija
 11:30 Vrtlarica

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL, SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

12:05 Nećemo reći mladenki, dokumentarna serija
 13:07 Dobar, bolji, najbolji... Kroz ušicu igle, dokumentarna serija
 14:13 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
 14:40 (Re)kreativac
 15:10 Pustolovine u Dinotopiji, američki film
 17:15 Jura Hura, serija za djecu
 17:42 Kratki dok. film
 18:00 Tenis: Davis Cup 2005.: Slovačka - Hrvatska
 20:00 Dvanaestorica žigosanih, američko-britanski film
 22:26 Vrijeme na Drugom
 22:35 Vikinzi, serija
 23:25 Pa to je fantastično
 23:55 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
 00:20 Detektiv Murdoch, serij
 01:05 Detektiv Murdoch, serija
 01:55 Pustolovine u Dinotopiji, američki film
 03:55 Noćni glazbeni program

05:50 RTL Danas, (R)
 06:35 Jezikova juha
 07:35 Jezikova juha
 08:55 Lego Nexo Knights, (R)
 09:55 TV prodaja
 10:10 Naša mala klinika, (R)
 11:10 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
 11:50 TV prodaja
 12:05 Državni neprijatelj, film, akcijski triler (R)
 14:50 Plaćenici 3, film, (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:50 Plaćenici 3, film, (R)
 17:15 10 najzabavnijih spotova Hrvatske, zabavna emisija
 18:30 RTL Danas
 19:20 Galileo
 20:00 Vuk samotnjak, igrani film, avanturistički
 22:00 Air Force One, igrani film, akcijski
 00:20 Kaos u Bangkoku, igrani film, akcijski triler
 02:20 Astro show, emisija uživo
 03:20 RTL Danas, (R)
 04:00 Kraj programa

PONEDJELJAK 21.11.2016.

06:40 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:17 Plodovi zemlje
 11:12 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1

12:20 Život teče dalje
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža - medicina
 15:56 Serija - domaća
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, telenovela
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja
 20:05 Dva : jedan u gostima
 20:40 Ljeta u Indiji, serija
 21:55 CSI Hrvatska: Promet, dokumentarna serija
 22:50 Otvoreno
 23:35 Dnevnik 3
 00:10 Novine, serija
 00:55 McLeodove kćeri, serija
 02:05 Kod doktora, talk-show
 02:47 Treća dob
 03:17 Hrvatska uživo
 03:59 Otvoreno
 04:39 Društvena mreža
 05:44 Tema dana
 05:56 Život teče dalje

06:00 Riječ i život
 06:30 Vrijeme na Drugom
 06:33 Grimmmove bajke
 07:00 Juhuhu
 08:31 Vlak dinosaura
 08:56 Prijatelji iz divljine, dokumentarna serija
 09:02 Andyjeve dinosauruske pustolovine, serija
 09:22 Vidrić, dok serija
 09:30 Školski sat: Kemija i biologija
 10:00 Notica: Trombon
 10:15 Navrh jezika: Zašto govorim hrvatski?
 10:30 Mentalna blokada, serija za mlade
 11:00 Sjedni, odličan! - emisija o obrazovanju
 11:30 Don Matteo, serija
 12:20 Slasne priče: Peru, kulinarско otkriće, dokumentarna serija
 12:50 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
 13:20 Der fall Bruckner, njemački film
 14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Školski sat
 17:14 Magazin LP
 17:44 Kratki dok. film
 18:00 Tenis: Davis Cup 2016.: Belgija - Hrvatska
 19:55 Kratki dok. film
 20:05 Kako danas živimo, serija
 20:56 Vrijeme na Drugom
 21:00 TV Bingo
 21:45 Stadion - sportska emisija
 23:00 Crna lista, serija
 23:45 Ludnica u Clevelandu

00:10 Der fall Bruckner, njemački film
 01:40 Noćni glazbeni program

07:20 RTL Danas, (R)
 08:05 Sve u šest, magazin (R)
 08:45 Legenda o Tarzanu
 09:25 Naša mala klinika, (R)
 10:25 TV prodaja
 10:40 Pet na pet - (R)
 11:40 TV prodaja
 11:55 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:50 Wipeout, game show (R)
 13:50 Ruža vjetrova, serija
 14:50 Vuk samotnjak, igrani film, avanturistički (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet - kviz
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Ljubav je na selu
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Kronike zločina, dokumentarno-kriminalistična serija
 23:25 Kronike zločina
 23:55 Ljubav je na selu - (R)
 01:00 Kriza, serija
 01:35 Kriza, serija
 02:10 CSI, serija
 03:10 Astro show, emisija uživo
 04:10 RTL Danas, (R)
 04:55 Kraj programa

UTORAK 22.11.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:38 McLeodove kćeri, serija
 10:26 Put svile - Od Venecije do Xi' Ana: Iz Nukusa u Uzbekistanu u Oš u Kirgistanu, dokumentarna serija
 11:17 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Život teče dalje
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:55 Skica za portret
 16:06 Dva : jedan u gostima
 16:36 Informativka: Jamstvo i povrat robe
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, telenovela (R)
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja
 20:05 Naknadno
 20:40 Ljeta u Indiji, serija
 21:35 Global, vanjskopolitički magazin

22:15 Otvoreno
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Put svile - Od Venecije do Xi' Ana: Iz Nukusa u Uzbekistanu u Oš u Kirgistanu
 00:20 Igre moći, serija
 01:05 McLeodove kćeri, serija
 02:13 Kod doktora, talk-show
 02:56 Reprizni program
 03:16 Glas domovine
 03:41 Hrvatska uživo
 04:23 Otvoreno
 05:03 Global
 05:33 Tema dana
 05:45 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
 06:30 Vrijeme na Drugom
 06:33 Grimmmove bajke
 07:00 Juhuhu
 08:31 Vlak dinosaura
 08:56 Prijatelji iz divljine
 09:02 Andyjeve dinosauruske pustolovine
 09:22 Vidrić, dok. serija
 09:30 Školski sat: Otok Rab
 10:00 Ciak junior: Zajedno
 10:15 Malo o velikima: Juraj Dalmatinac
 10:20 Ta politika: Civilno društvo
 10:30 Mentalna blokada, serija
 10:56 (Re)kreativac
 11:21 Don Matteo, serija
 12:26 Slasne priče: Hong Kong a la Carte, dok. serija
 12:56 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dok. serija
 13:21 Rat sestrinstva, američki film
 14:56 Dizajn interijera u rukama amatera
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:41 Školski sat
 17:11 Prijatelji iz divljine
 17:17 Andyjeve dinosauruske pustolovine
 17:37 Vidrić, dok. serija
 17:45 Kratki dok. film
 18:00 Tenis: Davis Cup 2016.: SAD - Hrvatska
 20:00 Orlovo gnijezdo, britanski film
 22:35 Vrijeme na Drugom
 22:45 Igra prijestolja, serija
 23:45 Crna lista, serija
 00:30 Ludnica u Clevelandu
 00:55 Rat sestrinstva, film
 02:25 Noćni glazbeni program

05:45 RTL Danas
 06:30 Sve u šest, magazin (R)
 07:10 Lego Nexo Knights, (R)
 07:55 Prava žena, serija (R)
 08:50 Naša mala klinika, (R)
 10:05 Pet na pet - (R)

11:00 TV prodaja
 11:15 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:15 Wipeout, game show
 13:10 Ruža vjetrova, serija
 14:10 Kriza, serija (R)
 14:50 Kriza, serija (R)
 15:25 Ljubav je na selu - (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Ljubav je na selu
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Kronike zločina, serija
 23:55 Ljubav je na selu - (R)
 01:00 Kriza, serija
 01:35 Kriza, serija
 02:10 CSI, serija
 03:10 Astro show, emisija uživo
 04:10 RTL Danas, (R)
 04:55 Kraj programa

SRIJEDA 23.11.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:17 Put svile - Od Venecije do Xi' Ana: Od Biškeka u Kirgistanu do Kašgara i Hotana u Kini
 11:02 Kratki dok. film
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Život teče dalje
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:55 Skica za portret
 16:06 Naknadno
 16:36 Informativka: Društveni vrtovi
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, telenovela
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 7/39
 20:05 Škola kuhanja
 20:10 Pola ure kulture
 20:45 Ljeta u Indiji, serija
 21:40 Labirint
 22:20 Otvoreno
 23:05 Dnevnik 3
 23:40 Put svile - Od Venecije do Xi' Ana: Od Biškeka u Kirgistanu do Kašgara i Hotana u Kini
 00:30 Igre moći, serija
 01:15 McLeodove kćeri, serija
 02:25 Kod doktora, talk-show
 03:07 Skica za portret
 03:45 Hrvatska uživo
 04:27 Otvoreno
 05:07 Labirint
 05:37 Tema dana
 05:49 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Grimmmove bajke
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Andyjeve dinosaurske pustolovine
09:22 Vidrić, dok. serij
09:30 Školski sat: Ptice
10:00 Kratki spoj: Smeće
10:10 Priče iz maksimirske šume: Pčele
10:15 Kako nastaje: Svakodnevni ples
10:30 Mentalna blokada, serija
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Don Matteo, serija
12:30 Slasne priče: Beč - Europska prijestolnica deserta, dok. serija
13:00 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
13:30 Dvostruko vjenčanje, američki film
15:00 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Školski sat
17:10 Prijatelji iz divljine
17:15 Andyjeve dinosaurske pustolovine
17:35 Vidrić, serija
18:00 Tenis: Davis Cup 2016.: Hrvatska - Francuska
20:00 Nogomet LP - emisija
20:35 Nogomet LP: Arsenal - PSG, prijenos
23:20 Vrijeme na Drugom

23:30 Crna lista, serija
00:15 Ludnica u Clevelandu
00:40 Dvostruko vjenčanje, američki film
02:05 Noćni glazbeni program

05.45 RTL Danas, (R)
06.30 Sve u šest, magazin (R)
07.10 Lego Nexa Knights, (R)
07.55 Prava žena, serija (R)
08.50 Naša mala klinika, (R)
10.05 Pet na pet - (R)
11.15 Najbolji ninja ratnici, (R)
12.15 Wipeout, game show
13.10 Ruža vjetrova, serija
14.10 Kriza, serija (R)
14.50 Kriza, serija (R)
15.25 Ljubav je na selu - (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.20 Pet na pet - kviz
20.00 Prava žena, serija
21.10 Mijenjam ženu
22.15 RTL Direkt
22.50 Kronike zločina, serija
23.25 Kronike zločina, serija
23.55 Mijenjam ženu (R)
01.00 Kriza, serija
02.10 CSI, serija
03.10 Astro show, emisija uživo
04.10 RTL Danas, (R)
04.55 Kraj programa

**ČETVRTAK
24.11.2016.**

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:08 Dobro jutro, Hrvatska
09:37 McLeodove kćeri, serija
10:22 Put svile - Od Venecije do Xi' Ana: Od Dunhuanga, preko Zhangyea i Lanzhoua do cilja u Xi' Anu
11:12 Gorom jaše kičeni svatovi, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje
13:15 Hrvatska uživo
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
16:00 Pola ure kulture
16:30 Jezik za svakoga
17:00 Vijesti
17:20 Kraljica noći, telenovela
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dodjela nagrada hrvatskog glumišta, prijenos
22:10 Otvoreno
22:55 Dnevnik 3
23:30 Romano Bolković - 1 na 1, talk-show
00:15 Put svile - Od Venecije do Xi' Ana: Od Dunhuanga, preko Zhangyea i Lanzhoua do cilja u Xi' Anu
01:00 Igre moći, serija

01:45 McLeodove kćeri, serija
02:30 Kod doktora, talk-show
03:12 Fotografija u Hrvatskoj
03:25 Emisija pučke i predajne kulture
03:55 Hrvatska uživo
04:37 Jezik za svakoga
04:47 Otvoreno
05:27 Skica za portret
05:37 Tema dana
05:49 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Grimmmove bajke
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
09:02 Andyjeve dinosaurske pustolovine
09:22 Vidrić, dok. serija
09:30 Školski sat: Animirani film
10:12 Jezični crtići: DŽ
10:15 EBU dokumentarni film: Ryotario, teško je reći dobar potez - japanski film
10:30 Mentalna blokada, serija
11:05 Don Matteo, serija
12:00 Ždrijeb Davis cupa
12:55 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:25 Opasna priznanja, američki film
15:00 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Školski sat
17:15 Andyjeve dinosaurske pustolovine, dok. serija
17:35 Vidrić, dok. serija

17:45 Bitange i princeze
18:25 Dobra žena, serija
19:10 Kruške i jabuke
20:00 Tenis, Davis Cup
23:00 Vrijeme na Drugom
23:32 Crna lista, serija
00:17 Ludnica u Clevelandu
00:42 Opasna priznanja, američki film
02:12 Noćni glazbeni program

05.45 RTL Danas, (R)
06.30 Sve u šest, magazin (R)
07.10 Lego Nexa Knights, (R)
07.55 Prava žena, serija (R)
08.50 Naša mala klinika, (R)
10.05 Pet na pet - (R)
11.15 Najbolji ninja ratnici, (R)
12.15 Wipeout, game show
13.10 Ruža vjetrova, serija
14.10 Kriza, serija (R)
14.50 Kriza, serija (R)
15.25 Mijenjam ženu (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet - kviz
20.00 Prava žena, serija
21.10 Mijenjam ženu
22.15 RTL Direkt
22.50 Kronike zločina, serija
23.25 Kronike zločina, serija
23.55 Mijenjam ženu (R)
01.00 Kriza, serija
01.35 Kriza, serija
02.10 CSI, serija
03.10 Astro show, emisija uživo
04.10 RTL Danas, (R)
04.55 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKE EMISIJE NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro-info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijerom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. *Zlatna škatulja* emisija posvećena tradicijskoj kulturi bačkih Hrvata. Emitira se nedjeljom u 22, utorkom u 9.30 sati.

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

Pomoću nove multimedijске usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može

gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

U NEKO LIKO SLIKA

Fotografije
Ane Francišković

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Zazimilo

Piše: Branko Ivković

A v čeladi moja, ne da sam se smrzo niki dan pa to je borme strašno! Nika maždrava kišica niki dan pada li pada, ja se latijo švravanja po avliji, veli meni ova moja: »Mani se već okrećanja po avliji, nevdiš da je nikako vrime, oš da se razboliš?!

A vamo ni kod doktora ne možeš otić kad nemaš nikaku, a ne ovu novu knjigu.« Hm, stvarno su ove žene čudo, ko mrgudam ja sam sebi u bradu, ko da se to zove knjiga, a i nije više knjiga već kugod ona plastika za banku. Velidu mi da sad ne triba više nosit knjigu već lipo daš doktoru, on umetne u komjuter, jal niku šklopociju kraj njeg i oma vidi jesil to ti jal nisi. Čak što više, vidi i kad si rođen, di si rođen i zašto si rođen. Jesil bijo kadgod i od čeg zdravo bolesan, jesil kalamljen od ovog jal onog... Sve to meni pripovida moj rođo Joso, a sve ni sam sebi ne viruje šta divani. Oči iskolačijo kugod da je ne daj Bože sijo na panj s utućenim zardanim klinom. Gledim u njega pa nikako ne možem da se ne smijem i onda sam su kazo: »Jal Joso, pa jesil ti stvarno malo osto zaostanut, jel se samo tako praviš? Bože iz čovikom, to se već iz svake take plastike mož isčitat samo triba imat taku mašinu. Već desetak i više lita kako imadeš legetimaciju s čipom, to ti se tako zove znaš, a na njem piše još i više neg na toj zdravstvenoj plastiki. Na priliku piše i di stojiš i jesil štogod kadgod skrivijo, bijo za čeg vijan jel vaćan, mož mislit divana 'jesil kalamljen'.. Pa moj pulin Roko već pet lita imade tu kuglju, čip pod kožom, kad ga digod ne daj Bože uvate u šteti kakoj jal da vaća pilež čijigod oma vididu čiji je, koliko je mator, jel je kalamljen, al najgore što vididu i ko mu je gazda, i eto meni kazne. A ti se prinirazijo zbog obične plastike mož mislit.« Gledi on opet u mene i kandar mi se čini još se više izbečijo kugod june kad se napase sudanjske trave pa će: »Av jak, sve se to mož vidit? Ta nemoj mi to divanit Braniša, ja to nisam znao... Baš niki dan mi bijo veterinar pa pokalamijo vaške. Hu još vidim ja da on štogod pritiska nikim čudnim klištima, al ja mislijo opet je kaka nova izmišljotina samo da nas po običaju odere za koju stotinu, a ono baš ozbiljno.« »Ta nije to ništa mor rođo, nemoj se bojat, nas dvojica smo već omatorili pa nam svedno di nas gledadu, jel kažedu da nas prikotog čipa možedu i vidit di smo, neg gadno je za ove mlade kad se digod krenu u štetu pa ji uvate«, šalim se ja. On se zagledo pa će: »Mani ti vraga, a šta ako se to i ove naše dosite pa vide koliko dugo mi sidimo u dućanu?!« Eto čeljadi, naš svit sve oma svati uozbilj. Neće do take tehnike kod nas doć još tušta godina, fala Bogu. Jel kad se i to trevi, mi stariji smo borme redovno nagrebusili. Moraćemo jopet ić u škulu učit baratat sa svim tim skalamerijama, a ja borme kad se spomene škula oma se sitim pruta i nike me uši zdravo zasvrbe. Ajd zbogom do drukput pa ćemo se opet izdivanit kako Bog zapovida, i ako da.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Da se dica
ne isprlju

Jesen se baš okišala. Kakogod se priko noći probudi, Bać Iva čuje kako curi iz curonke. Zovo doba i dosta ladno. Niko jutro se prezniyo iza sna, naki zbunit, misli se šta ga snašlo. Nako ko da mu niko upro batrifu oči, sve ne mož gledat. Istom ka se razbudiyo, vidi da to zrak sunca probiyo kroz kapak, tamo di jedno rebro malo prižabito, ko da ga niko probušijo. Pa da, misli se i to će morat opraviti pri zime. Digo se i oma se ošo na bunar izumivat, navadiyo se no to još u mladi godina, ne smeta mu ni najveća zima. Njegova mu dotle pripravlila čaj, njoje kafu. Nuz čaj popiyo i medecine što piye ujtru, pa i fruštukovali. On komatić crnoga kruva i kuvano jajce, ona troj pečeni jaja, komat slanine i glavicu luka. Potli fruštuka latijo biciglu i kreniyo se provozat kroselo. Tako on svako jutro, jal na bicigle, jal pišice, doktorica mu rekla mora, brog srca. Ni mu ni malo smetalo što je ladno, ščim vidiyo sunce, oma mu bilo lakše. Nit mu više glava bolila, nit zglobovi. Tiro polako, a priko usti zamoto šal da ne udiše taki ladni zrak. Došo tako polako i do centra, a cila puta ni trefiyo baš nikoga, osim dva čopora kerova što u poslidnje vrime lutu po cilomu selu. Jedino bilo živo prid škulom. Lemuzina za lemuzinom, skoro sve tiru mlade žene. Sustavlju se prid škulom, iz svake izajde jedno jal dvoj dice. Svi lipo navučeni, cure natrackane i očesljane, ko ne š televizije. Poljubu mater, pa u škulu. Bać Iva se nasloniyo na biciglu i samo gleda. Nikako se ni mogo pomirit sonim što vidi, nema ne diče graje ka se ide u škulu, nema ni cigranja u dvoru o škole. Svi, ščim izajdu iz lemuzina, oma telefone u šake, pa gledu u nji ko tele u šarena vrata. Ne vidu ni kud idu, ni nuz koga prolazu. U škulu ulazu i učitelji i učiteljice, niko o dice nji ne pozdravlja, svi zablendani u telefone. Bać Iva se samo kiselo naškobijo. Sitiyo se kako mu se jedamput desilo da se nikuda zagluma, pa ni vidiyo i pozdraviyo učitelja iz računa. Bome, vaj ga oma zazvo i pljenijo, obraz mu bridijo cili dan. A bijo već u sedmomu razredu. Požalit se dade ni smiyo ni pomisliti, još bi dobiyo i o njega, pa bi mu istom onda pito zašto ga učitelj pljenijo. Ni smiyo reć ni matere, ona bi to oma prinela dade, pa eto ope belaja. A niko ni pomišljo dicu nositi u škulu, ni na lemuzina, a još manje na bicigla. I u škulu i iz škole sva dica iz komšiluka išla zajedno. Išlo se i ispod pendžera i po jendeka, cigralo se svega i svačega, a priko zime, ka bi se voda u jendeka zaledila, znala se dica i dobro ubucat. Doma bi ope bilo rašaka, pa bi mater oprala čakšire i onda se znalo, taj dan nema na sokak u cigru, morale se do sutra osušiti, druge se za u škulu ni imalo. Danas dica nit se družu, nit se znadu svašta cigrat. A ka idu doma, ne znu ni zakoraćiti u jendek. Jedino se znadu potuć, al ne ko kadgoda, da možda jedno drugomu malo razbiju nos. Vi danas bi se oma boli, jal udarali koikakima kolčićima jal šipkama. Zoto i bolje da ji matere vozu u škulu na lemuzina, da se dica ne isprlju.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Hemingway:** Kada se ljudi slažu sa mnom uvijek imam dojam kako sam negdje pogriješio.
- **Hesiod:** Ogovaraš li nekog, očekuj kako ćeš uskoro čuti još gore stvari o samom sebi.
- **Euripid:** Onaj tko govori ono što želi treba očekivati da će čuti ono što ne želi.

KVIZ

Jelka Asić

Koje godine i gdje je rođena hrvatska kazališna glumica **Jelka Asić**?
Gdje se školovala?

U kojim je sve kazalištima radila kao glumica?

Što je krasilo njezin glas?

Koja je bila jedna od njezinih najčuvenijih uloga?

U kojim rolama je posebno briljirala?

Gdje je sve gostovala sa svojim kazališnim ulogama?

Kada i gdje je umrla Jelka Asić?

Rođena je 27. lipnja 1922. godine u Zagrebu.
Na Državnoj glumačkoj školi u Zagrebu.
HNK Zagreb, Narodno kazalište Novi Sad i Subotica.
Dobro školovan lirska, njezan sopran.
Laura Lenbach.
U ulogama u djelima **Miroslava Krlež**.
Madarskoj, Češkoj, Rumunjskoj.
Umrta je 10. rujna u 1979. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Pozdrav svima

VICEVI

Pita sin oca:

– Tata, što je to otrov za miševе?

A otac će:

– Sine, to ti je mačka u prahu.

Ulazi baka u autobus i govori kondukeru:

– Ja nemam para može li jedno jaje?

– Može.

Drugi dan isto, treći dan isto...

– Pa nemojte bako donositi svaki dan jaja donesite nešto drugo.

Stradan dolazi baka s kokoškom u ruci i govori:

– Mjesečna!

POGLED S TRIBINA

10

Kraj je reprezentativne sezone za ovu 2016. godinu, koju je Hrvatska završila na najljepši mogući način. Kvalifikacijski ciklus okončan je s 10 osvojenih bodova u četiri odigrana susreta (stopostotni učinak pokvario je samo kiks remi na otvaranju protiv Turske u Zagrebu), a posljednja dva susreta (Island 2:0 i Sjeverna Irska 3:0) odigrana su za čistu desetku. Pet postignutih golova, od toga tri u gostima, bez primljenog pogotka. Za svaku čast i respekt.

Visokoj ocjeni reprezentativnog učinka doprinosi još jedan, izuzetno važan, faktor na kojemu se bazira budućnost izabrane selekcije. Pobjedu u prijateljskom susretu protiv Sjevernih

Irac izborio je pričuveni sastav sa samo tri startera iz sastava koji je par dana prije ostvario važnu pobjedu protiv Islanda (**Mandžukić, Badelj i Vida**).

Možda se nekome čini kako ovim pobjedama i ne bi trebalo pridavati veću važnost, jer nisu u pitanju momčadi iz vrha europskog nogometa. Ali, nemojmo zaboraviti kako je upravo Island bio jedno od najvećih i najugodnijih iznenađenja proteklog EP-a u Francuskoj, a primjerice Sjeverna Irska je imala niz od 10 susreta u kojima je ostala neporažena na svom stadionu u Belfastu (8 pobjeda i 2 neodlučena). Plus okolnost kako je Hrvatska do ovog susreta imala vrlo mršav učinak u igrama na Otoku (13 susreta – 2 pobjede, 6 remija i 5 poraza).

Ipak, činjenice stoje i neumitno potvrđuju kvalitetu jedne izuzetne generacije hrvatskih nogometaša kojoj samo nedostaje rezultat na velikom natjecanju. Hrvatska ima **Modrića, Rakitića, Mandžukića, Subašića**, ali ima i **Kramarića, Čopa, Roga, Kalinića** i još mnogo, mnogo talentiranih nogometaša koji čekaju svoju reprezentativnu šansu. A kada im se ukaže oni je nastoje iskoristiti na najbolji način.

Slijedi zimska reprezentativna pauza tijekom koje će Hrvatska uživati u prvom mjestu skupine I, s ugodnih 10 bodova, dva više od prvog pratitelja Ukrajine s kojom će se susresti u prvom kvalifikacijskom susretu iduće 2017. godine (Zagreb, 24. ožujka).

I nastaviti uspješan kvalifikacijski učinak.

D. P.

KOŠARKA

Pobjeda Cedevite, poraz Cibone

Deveto kolo ABA lige donijelo je dva derbija najboljih momčadi Hrvatske i Srbije i po jednu pobjedu na obje strane. *Cedevita* je kao gost porazila *Partizan* u Beogradu (97:87), dok je *Cibona* u Zagrebu poražena od *Crvene zvezde* (70:91). Treći hrvatski predstavnik upisao je gostujuću pobjedu protiv *Mornara* (110:104). Na tablici Regionalne košarkaške lige *Cedevita* i *Cibona* zauzimaju treće odnosno četvrto mjesto (6:3), Zadrani se nalaze na sedmoj poziciji (4:5).

TENIS

Čilić startao porazom

Najbolji hrvatski tenisač **Marin Čilić** izgubio je od Britanca **Murraya** (6:3, 6:2) prvi susret na Mastersu u Londonu. U slje-

deća dva susreta skupine *John McEnroe* prvi hrvatski reket je igrao protiv Švicarca **Wawrinka** i Japanca **Nishikoria**.

Polovičan uspjeh Dodiga u paru

Ivan Dodig i Brazilac **Melo** zabilježili su poraz i pobjedu u prva dva susreta na Mastersu najboljih svjetskih parova. U prvom susretu bolji od njih su bili Amerikanci **Bob i Mike Bryan** (7:6, 6:0), dok je u drugom susretu skupine *Edberg/Jarrod* hrvatsko-brazilska kombinacija svladala **Hueya i Mirnija** (Filipini, Bjelorusija) s 7:5, 6:4.

RUKOMET

Žal za bodom

Iako su cijeli susret gubili, rukometaši PPD Zagreba imali su šut za remi protiv *Rhein Neckar Lowena* u susretu 6. kola skupine B Lige prvaka, ali su na kraju poraženi s 25:24. Prilikom za nove bodove hrvatski prvak je imao u srijedu navečer kada je u Varaždinu ugostio aktualnog europskog prvaka, poljsku momčad *Kielce*.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se trosoban stan od 73 m ² , dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 46.000 eura. Tel.: 069 2052608.
Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, muške čakšire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marama, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke, muške košulje, sanduk za posteljinu, mesnate svinje 100-150 kg i 5,5 t soje (upotrebljiva i za sjeme). Tel.: 024 532570 ili 060 0532570.
Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marama, pregače, ponjave, čaršavi, muške čakšire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.
Prodaje se dvosoban stan (51 m ² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.
Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.
Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.
Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369
Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m ² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaoone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaoona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaoicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunice. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637
Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 14 88
MAKARSKA: Iznajmljujem sobe s balkonom, kupaoicom, hladnjakom, kao i upotreba kuhinje za ljeto 2016. god. Cijena povoljna. Tel.: 060 6331910.
Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepljene. Potreban ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.
Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.
Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.
PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.
Izdajem garsonjeru 23 m ² – novogradnja u centru Subotice, kod katedrale. Slobodno za useljenje. Soba, kuhinja, kupaoona. Namještena stvarima i priključcima. Mala režija. Cijena 80 € + depozit. Tel.: 754-650 ili 064 2015689.
Prodajem crjepanu kaljavu peč, braon boje 136/82 cm i šivači stroj bagat <i>singericu</i> . Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.
Prodaje se veći i manji (skoro nekorišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 25. 11. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA TEL: 024/555765
KARAOORDEV PUT 2 WWW.TIPPNET.RS

NOGOMET

Gostujući poraz

NOVI BANOVC – Nogometaši *Bačke 1901* poraženi su se vratili s gostovanja kod *Omladinca* (2:1) u 14. kolu Srpske lige skupina Vojvodina. Unatoč porazu ostali su na petoj poziciji, a priliku za nove bodove imat će u subotu, 19. studenoga, kada na svom terenu od 13 sati ugošćuju lidera prvenstva momčad *Bratstva 1946* iz Prigrevice.

Odlični Tavankut

TAVANKUT – Novom prvenstvenom pobjedom u duelu protiv *Tise* iz Adorjana (3:2) momčad *Tavankuta* se na jedanaesto mjesto prvenstvene tablice Vojvođanske lige skupina Sjever. U sljedećem, 15. kolu, Tavankučani gostuju *Radničkom* u Somboru.

RUKOMET

Oproštaj uz pobjedu

SONTA – Na privremenom oproštaju od svoje najvjernije publike pomlađena ekipa *ŽRK Sonta* je u posljednjem jesenskom kolu TRLS, skupina Banat, zabilježila sigurnu pobjedu protiv *ŽRK Obilić* iz Novog Kneževca rezultatom 30:21. U ekipi *Sonte* najefikasnija je bila **Monika Čonka** s 11 pogodaka, a mrežu su tresle i kapetan **T. Šegrt** 7, **N. Kalanj** 5, **Tančik** 3, te **S. Kalanj** i **Mihalek** 2 puta.

I. A.

Novi kiks

ARANĐELOVAC – Momčad *Spartak Vojputa* poražena je protiv *Šamota* (23:21) u desetom kolu rukometne Superlige i trenutačno zauzima šesto mjesto s 11 osvojenih bodova. U sljedećem kolu putari će biti domaćini *Partizanu* iz Beograda.

ODBOJKA

Dva poraza

BEOGRAD, POŽAREVAC – Protekli vikend nije bio previše uspješan za obje odbojkaške ekipe *Spartaka*. Odbojkašice su poražene od *Crvene zvezde* (1:3) i poslije pet odigranih kola nalaze se na sedmom mjestu ženske Superlige Srbije. Priliku za popravni golubice će imati protiv *Jedinstva* iz Stare Pazove. Još uvjerljiviji poraz doživjeli su odbojkaši *Spartaka* koji su deklasirani od *Mladog Radnika* (3:0) i sada zauzimaju četvrto mjesto na tablici Prve lige Srbije. U narednom prvenstvenom kolu u Subotici će gostovati momčad *Futoga*.

KOŠARKA

Spartak drži vrh

PANČEVO – Uvjerljivom pobjedom protiv *Tamiša* (82:63) košarkaši *Spartaka* zadržali su prvo mjesto u natjecanju Prve lige Srbije. U subotu, 19. studenoga, slijedi 7. kolo u kome će se Subotičani sastati s ekipom *Dunava* iz Starih Banovaca. Susret se igra od 19 sati.

VATERPOLO

Pobjeda na startu

ZRENJANIN – Vaterpolisti *Spartak Prozivke* pobjedom protiv *Proleter* (15:8) su započeli natjecanje u 1B ligi. Subotičani će se natjecati u skupini Sjever skupa s momčadima *Bečeja*, *ŽAK-a*, *Poleta*, *Proleter* i *Banja Luke*.

HRVANJE

Maksimalni trijumf

SOMBOR – Hrvaci *Spartaka* zabilježili su maksimalnu pobjedu u duelu protiv *Radničkog* (8:0) u okviru natjecanja Prve lige Srbije. S novom pobjedom *Spartak* zauzima prvo mjesto i sve je bliži plasmanu u doigravanje za naslov prvaka države.

PLIVANJE

Uspješan nastup

KIKINDA – Plivački klub *Banat* je u subotu, 12. studenoga, bio domaćini velikog međunarodnog plivačkog mitinga pod nazivom *Kup Kikinde 2016* na kome je nastupilo više od 400 natjecatelja iz 25 klubova Republike Srpske, Hrvatske, Crne Gore, Rumunjske i Srbije. Plivači *Spartaka* su imali zapažen nastup i osvojili ukupno 23 medalje: 7 zlatnih, 10 srebrnih i 6 brončanih.

GRAD SUBOTICA, GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu sa člankom 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14 i 145/14)

OGLAŠAVA

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE PLANA
DETALJNE REGULACIJE ZA BLOK 144 sjeverno od
Segedinskog puta i istočno od ulice Partizanskih baza (bivši
kompleks kasarne *Kosta Nađ*)

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u Službenom listu Grada Subotice broj 44/16.

Rani javni uvid održat će se u trajanju od 15 dana, od 21. studenoga do 5. prosinca 2016. godine radnim danima od 8-15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenih planova, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenih planova, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koja su ovlaštena da utvrđuju uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog obujma i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravna i fizička lica mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), Trg slobode 1, do 5. prosinca 2016. god. Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih lica koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

IVAN ĐANIĆ, ŠAHIST ŠK VULKANPROTEKTOR, APATIN

I sebe iznenadio

»Šah volim više od bilo čega. Nisam žalio truda ni novca da dođem do novih garnitura. Pribavljene su u raznim dijelovima Europe«, kaže Đanić

Sonćanin Ivan Đanić – Đango, po struci zidar, u slobodno vrijeme samouki šahist, dugogodišnji je član Šah kluba *Vulkan protektor* iz Apatina. Kad nije u Njemačkoj na sezonskom radu, osvajač je bodova na trećoj, četvrtoj ili petoj ploči, ovisno o potrebama kluba. Ukoliko i nije u postavi za neki od mečeva, ne ljuti se, naprotiv, putuje s klubom i bodri suigrače.

PUT OD PACERA

Đanić se šahom potpuno zarazio za vrijeme služenja vojnog roka u tadašnjoj JNA. »Kao i puno toga u životu, s igranjem šaha počeo sam posve slučajno. Bio sam kaplar, obuku sam završio u Kninu, a potom sam premješten u Benkovac. Tu sam susreo jednog kolegu, koji me je otrprve fascinirao. Bio je jako dobar šahist. Iz dosade sam gledao puno njegovih partija i brzo

sam počeo shvaćati sustav igre. S njegove strane to nije prošlo nezamijećeno. Ni dan danas mi nije jasno kako, privolio me je na prvu partiju i to je praktički bio početak njegovog edukativnog rada sa mnom. Rekao je i starješinama da sam prilično darovit za šah, što još uvijek nisam vjerovao. Kroz vrlo kratko vrijeme pokazalo se da je u pravu. Već nakon desetak odigranih partija, moj napredak je bio očit. To mi je dalo veliki poticaj pa sam od kolege uzimao i šahovske knjige, koje su me jako zaintrigirale. Svaki slobodan trenutak koristio sam za proučavanje teorije, a u partijama protiv njega naučeno sam pokazivao u praksi. Uz njegova pojašnjenja, ubrzo sam shvatio i da je u šahu neophodno stalno usavršavanje i da, što više učim, više spoznajem kako malo znam. No, moj napredak od početnika, ili šahovskim žargonom rečeno *pacera*, do pouzdanog

igrača u ekipi svoje postrojbe na vojnim natjecanjima bio je munjevit pa sam u više navrata zbog šahovskih uspjeha i nagrađivan«, kaže Đanić.

IZ ZADOVOLJSTVA

Nakon povratka iz vojske Đanić se uposlio u struci ali na šah nije zaboravio. Vremenom je sve više usavršavao teoriju i sve češće i nastupao na lokalnim šahovskim turnirima u Sonti, Apatinu i bližjoj okolini. Kako je napredovao u svladavanju teorije, bio je i sve ozbiljniji i zapaženiji igrač. U vrijeme postojanja šahovskog kluba nastupao je za svoje Sonćane, a nakon njegova raspada prelazi u susjednu Prigrevicu. Nekoliko godina igranja za susjede kvalificiralo ga je za odlazak u Šah klub *Vulkanprotektor*. »*Vulkanprotektor* se natječe u međuopćinskoj ligi Sombor. Pristupio sam im po njihovom

pozivu, jer sam znao da su pogledi na šah većine članova kluba slični mojima. Igramo iz zadovoljstva, radujemo se svakoj pobjedi, ne zbog osvojenih bodova, nego zbog nekog osobnog zadovoljstva. Gubiti ne voli nitko od nas, ali ni porazi za nas nisu katastrofa. Bitnije nam je međusobno druženje«, kaže Đanić.

KOLEKCIONAR ŠAHOVSKIH GARNITURA

Đanić ima i zavidnu kolekciju od dvadesetak različitih šahovskih garnitura. Nisu to one obične, formacijske za igru, kakve se mogu naći na svakom koraku. Ima ih s prekrasnim kutijama rezbarenim u drvetu, ploča za igru od mramora i drugih prirodnih materijala, s figurama od stakla, porculana, keramike, rezbarenih od rijetkih primjeraka drveta, livenih od bronce, mjedi... »Šah volim više od bilo čega. Nisam žalio truda ni novca da dođem do novih garnitura. Pribavljene su u raznim dijelovima Europe. Niti s jednoga terena, niti s jednoga putovanja, nisam se vraćao bar bez jedne nove garniture. Nekad je od strane supruge Ruže bilo i malo ljutnje, no, uvijek bih se izvlačio na to što nisam niti pijanac, niti pušač, a neki ventil za opuštanje moram imati«, kaže Đanić. Ima i jednu potajnu želju, prvi put ju iznosi u javnost. »Volio bih nešto uraditi na organiziranoj popularizaciji šaha u Sonti. Dugo sam već član KPZH *Šokadija*, volio bih u okviru udruge raditi s mladima i poučavati ih ovoj drevnoj igri. Stavio bih im na raspolaganje i dio mojih prikupljenih garnitura, a mislim da bi se na taj način animirao jedan broj djece i mladih da pristupe *Šokadiji*. Nadam se da će se nakon otvaranja *Šokačkog doma* ta moja želja realizirati«, kaže Đanić.

Ivan Andrašić

TU SMO ZA VAS

15 godina
od ponovnog uspostavljanja nastave
na hrvatskom jeziku u Srbiji
10 godina
Ljetnje škole duhovnosti i kulture

proslava-domjenak-dj-fešta-tamburaši

HKC Bunjevačko kolo, 19. studenoga 2016. u 18 sati

udruga • naša djeca • subotica

Hrvatska katolička udruga za zaštitu
prava djece i mladeži **STOPA**